

Bar Faraghavıram Otivizir Bizibar Eghaghanim O Jenesis Akar faragha zuim

Akınafarir kam bar faraghavıram otivizir bizibar mıngaribagh eghari. An overiam ko nguazimın mıngarim geghara, egha uaghan gumazamizibar mıngarim geghara, egha arazir kuraba ko osımtıziba ko mızazir nguazir kamın itibagh eghari. A God uabi nguazir kamın gumazamiziba ko ingarasa tuavim amısevegha a geghari.

E akınafarir kam tuiragha an akuar pumuning gami.

1. Sapta 1--11. Akınafarir akuar kam, God overiam ko nguazimın ingari, egha a uaghan bar faraghavıram otivizir bizibagh eghari, dughiar gumazamiziba otivizim. Adam ko Iv, ko Kein ko Abelın eghaghanim uaghan iti. Egha akınafarir akuar kam uaghan Noa ko aperiar nguazir kamın otozim ko Babelın taua geghari.

2. Sapta 12--50. Akınafarir akuar kam, a Israelian ovavibagh eghari.

Faragha itir ovavim, Abraham. Abraham bar Godın ifongiamın apengan iti, egha a gumazamizir nıghnızir gavgavim Godın itibar nedazimın ababanım gami. Akınafarir akuar kam uaghan Aisak ko an borım Jekop, ko an 12plan otaribagh

eghari. Ezi gumazir kam Jekop, an ziar mam Israel, egha an 12plan otarir kaba me Israelin 12plan anababagh amizi da otifi. Ezi akinafarir akuar kamın saptan avırıba, da Josep geghari, a Jekopin otarir mam. Bizir otivizir kaba Israelia gamizi, me ghua Isipin kantrin iti. Akinafarir kam deravıra dar gun miġei.

Ezi gumazamizibar eghaghanir avırım akinafarir kamın aven iti. Ezi bizir ekiar bar faragha itim, akinafarir kam a miġei, kar God uabi amizir biziba. God uabi faragha biziba bar dar ingari, egha ġin gumazamiziba arazir kurabagh amima God fofozim me ganıġa bar me gasıghasıki. Egha Noan adarazi ataghizi me iti. Egha ua ġin, God Abraham amısevegha, Abraham ko an ovavir borıba deragh me damuasa akar dikirizim gami.

Akinafarir kam a God gegharavıra iti. A gumazamizibar afeziamra, a men arazıba tuisıgha, gumazamizir arazir kurabagh amıbagh asıghasısi. Egha a deraghavıra gumazamizir bar an apengan itıba, me gativagha men gari. Akinafarir kam a gumazamizir fomıra itibar niġnizir gavgavim geghari, eghti ġin izi darası, me uaghan an osizirıbar ponıva niġnizir gavgavim ikiam.

God bizıbagh amizi da bar otifi

(Sapta 1--2)

God bizıbagh amizi da bar otivizir eghaghanim

¹ Bar faraghavıra God overiam ko nguazımın ingarigha aningın itir bizıba bar dagh amizıma,

da otifi. ² Faragha zuir dughiar kam, nguazim e datirighin iti moghin garir pu. Puvati. A bar pura ikia egha an ganganim ighara. Mitater dafam ongarir ekiaba avarazima, Godin Duam pura dipam gisin arui.

³ Ezi God kamaghin migei, “Angazangarim otogh.” Ezi angazangarim oto. ⁴ Ezi God angazangarimin gari, a derazima, a bar akonge. Egha mitatem ko angazangarim taira. ⁵ Egha angazangarim ziar kam, “Aruem,” a gati. Egha mitatem ziar kam, “Dimagarim,” a gati. Ezi aminim pirigha ua tirazima, kar dughiar bar faraghavira zuim.

⁶⁻⁷ Egha gin God kamaghin migei, “Avavetam otogh dipam avinighti, dipam akuar pumuningin iki.” Ezi avaver kam oto. God avaver kam gamizima, a dipar pin itim ko apengan itim abiki. ⁸ Egha God avaver kamin ziam, “Overiam,” a gati. Ezi aminim pirigha ua tirazima, kar dughiar namba 2.

⁹ Egha gin God kamaghin migei, “Dipar overiamin apengan itim sivagh mangi danganir vamiran uabi akuvaghti, nguazir misingizim otogh.” Ezi nguazir misingizim oto. ¹⁰ Ezi God nguazir misingizir kam ziam, “Nguazim,” a gati. Egha dipar danganir igharazimin uari akuvaziba, a ziam, “Ongariba,” dagh ati. Egha God bizir kabar gari da bar derazima, a bar akonge. ¹¹ Egha gin God kamaghin migei, “Nguazim, temer guar aviriba ko nguazimin aver beniba ko dagheba a gisin aghung.” Ezi bizir kaba otifi. ¹² Ezi temer ber guar aviriba ko benir nguazimin aveba ko dagher

apiba bar nguazimın vaghvagha aghui moghin aghua, egha da be moghin be. Ezi God bizir kabar garima da derazıma, a bar akonge. ¹³ Ezi aminim pirigha ua tirazıma, kar dughiar namba 3.

¹⁴ Egha gin God kamaghın miġei, “Angazangariba overiamın otifigh, aruem ko dimagarim abikigh. Eghti dughıaba ko azeniba ikiti, me angazangarir kabar ganıva dughıabagh fogham.

¹⁵ Eghti angazangarir kaba otivigh angazangarim nguazim danıngam.” Ezi angazangariba otifi.

¹⁶ Egha God angazangarir ekıar pumuning gamızıma aning oto. Angazangarir ekıam, an aruem, egha isiragha gara aruemın angazangarim anıdi. Ezi dozim, a iakınim, a isiragha dimagarımın angazangarım anıdi. Egha God mikovezıbagh amızı da otifi. ¹⁷ Egha God nguazim angazangarım a danıngasa, angazangarir kaba overiamın da arıki. ¹⁸ Egha aruem isiragh ganamin dughıam atıgha, uaghan dimagarım otivamin dughıam atı, eghti aruem ko dimagarım deravıra uaning abıgham. Ezi God bizir kabar gari da derazıma, a bar akonge. ¹⁹ Ezi aminim pirigha ua tirazıma, kar dughiar namba 4.

²⁰ Egha gin God kamaghın miġei, “Ongarımın aven, bizir angamıra itir avırıba an ikıva a gizıvagham. Eghti kuarazıba otivigh overiamın pın tintınıbar miġhi.” ²¹ Ezi God ongarımın osirir dafaba ko kuruzir dafabar ingarızı da otifi,

ongarımın itir bizir guar avırıba, ko kuarazır guar avırıba uaghan, vaghvagha gari moghıra gari. Ezi God bizir kabar gari da derazıma, a bar akonge. ²² Egha bizir kaba deraghasa, God

migirigiar aghuir kam dagh ami, “Ia ongarimın itir bizir guar aviriba, ia avirasemegh, ongarim bar a gizifagh. Eghti ia kuaraziba, ia nguazimın bar avirasemegh.” ²³ Ezi amınim pırigha ua tirazima kar dughiar namba 5.

²⁴ Egha gın God kamaghın migei, “Nguazim bizir angamıra itir guar aviribar amuti da vaghvagha gari moghiram an otiv. Egh nguibamın itir asiziba ko, ruarimın itir asızir ekiaba ko doziba sara damuti da otiv.” Ezi asiziba otifi. ²⁵ God nguibamın asızir guar aviriba ko ruarimın asızir ekiaba ko dozibar ingarizi, da vaghvagha gari moghira otifi. Ezi God bizir kabar gari da derazima, a bar akonge.

²⁶ Egha God kamaghın migia ghaze, “Datirighın e gumaziba ko amizibar ingarighti me en mirara ganam. Egh e me atighti, me en mın iki, ongarimın itir osiriba ko, overiamın itir kuaraziba ko, asızir guar aviriba ko nguazimın itir biziba bar, me dar gan dagh ativagham.” ²⁷ Egha God gumazamizibar ingarizi, me Godın mirara gari. God me gamizima, me an nedazimın mın oto. A me gamizima, men marazi gumazibar mın otivizi, marazi amizibar mın otifi.

²⁸ Ezi God me deraghasa, migirigiar aghuim me gamua kamaghın migei, “Ia avirasemegh mangi nguazir otevíba bar dar apiagh egh bizir nguazimın itiba bar dar gan. Ki osiriba ko, kuaraziba ko, nguazimın itir asızir guar aviriba ian darfarim darigham.”

1:26: Jenesis 5:1; 9:6; Onger Akaba 100:3; 1 Korin 11:7; Efesus 4:24 **1:27:** Matyu 19:4; Mak 10:6 **1:27:** Jenesis 5:1-2

²⁹ Egha God miġia ghaze, “Ki nguazir kamın itir dagheba batamin temeba, ko nguazimın aven otivir dagher aviriba, ki bar da ia ganidi. Eghti ia bizir kabar dagheba iniam. ³⁰ Egha ter afarir gariba ki daghebar mın, da isa angamira itir asiziba bar, dagh anidi, eghti da dar amam. Kar, nguibamın itir asiziba ko ruarimın itir asizir ekiaba ko doziba ko, overiamın itir kuaraziba bar.” Ezi bizir kaba God mikemezi moghirama otifi. ³¹ Ezi God bizir kaba bar dar gari da bar derazima, a bar akonge. Ezi aminim pirigha ua tirazima, kar dughiar namba 6.

2

¹ Ezi arazir kamra, God overiam ko nguazim ko aningın itir bizir aviribar ingari. ² Ezi aruer namba 7in, God garima an ingangariba bar ġivazi, a dughiar kamın avughse. ³ Ezi God dughiar namba 7 ġinighnigha deragh a damuasa ghaze, kar an dughiamra. Egha akar gavgavim arigha dughiar namba 7in anogorogha ghaze, a biziba bar dar ingari, egha dughiar kamın avughse, ezi kamaghın wighın vamiran vaghvagha dar namba 7in dughiaaba, kar an dughiar ekiaba. ⁴ Ezi arazir God overiam ko nguazim ko biziba bar dagh amizi da otivizir eghaghanir kam, a kamaghira ghu.

Ikiavira Itir God Idenin Azenimın ingari

Dughiar kam, Ikiavira Itir Godın Gavgavim overiam ko nguazim gamizima aning otozima, ⁵ an amozim amadazima a izir puvati. Ezi

nguazimın azenimın ingaramın gumamaziziba puvatı. Kamaghın, graziba ko temeşa tıghar nguazimın otivam. ⁶ Ezi guizbangıra amozim izir puvatızı, dıpam nguazimın averiamın ikiava otiva iza nguazim bar a gizifa.

⁷ Egha gın İkiavıra İtir Godın Gavgavım nguazim inıgha gumazir mamın ingari. Egha uan ikirimirir angamıra itim anıdır aminim isa, gumazimın atinimın a giverezima, an an aven ghu, ezi gumazim angamıra iti. ⁸ Egha İkiavıra İtir Godın Gavgavım azenir mam aruem anadı naghın an ingarızı a İdenın nguazimın iti. Egha azenir kamın gumazir kam atızima, a iti. ⁹ Ezi İkiavıra İtir Godın Gavgavım temer guar aviribagha amızı da nguazimın otivıgha, dar ovıziba daghemın bar dera. Temer kabar ganganım bar moghıra dera. Azenir kamın torımra temer mam iti, a ikirimirir zurara itim anıdır temem. Ezi temer ıgharazir mam uaghan iti, kar temer nıghnızir aghuım anıngtı gumamaziziba arazir aghuım ko arazir kuram gifoghamım.

¹⁰ Ezi faner mam dıpam İdenın Azenim danıngasava oto. Dıpar kam 4plan aguabar bıaghire. ¹¹⁻¹² Ezi faner faragha zuımın ziam Pison, a kantri Havilan aven dıpiragharui. Kantri Havila golin bar aghuım iti. Egha temer borer mughuriar aghuım zuir mam iti. Egha a dagıar aghuir mam itima, an ivezim bar pın iti. Me kamagh a dıbori, kanilian. ¹³ Ezi faner namba 2ın ziam Gihon, a kantri Kusın ghua an aven

2:7: Jenesis 3:19; Jop 33:4; Onger Akaba 103:14; Fofozir Gumazim 12:7; Aisaia 64:8; 1 Korin 15:45 **2:9:** Akar Mogomem 2:7; 22:2; 22:14

dipiragharui. ¹⁴ Ezi namba 3in fanemın ziam Taigris, an aruem anadi naghın kantri Asirian aven iti. Ezi namba 4in fanemın ziam a Yufretis.

¹⁵ Ezi Ikiavıra Itir Godın Gavgavim kamaghın ifonge, gumazir a ingarizir kam Idenın Azenimın iki an ingar an ganam. Kamaghın, ana isa azenir kamın aneti. ¹⁶ Egha Ikiavıra Itir Godın Gavgavim kamaghın gumazim miğia ghaze, “Ni azenir kamın itir temeşa bar dar ovizibar ami. ¹⁷ Egh ni, temer fofozir arazir aghuim ko arazir kuram anıdim, an ovizim aman bar marki. Ni anemegh, zuamıram ovegham.”

¹⁸ Egha Ikiavıra Itir Godın Gavgavim miğia ghaze, “Gumazir kam uabıra iti, kamaghın derazir puvati. Ki a bagh roroatamın ingarighti an an mın iki an akurvaghām.” ¹⁹⁻²⁰ Egha Ikiavıra Itir Godın Gavgavim nguazim inigha, ruarimın itir asıziba ko overiamın itir kuaraziba bar dar ingari. Egha kamaghın foghasa, gumazir kam ziar manaba asıziba ko kuaraziba vaghvagh dar arıgham. Kamaghın, an asıziba ko kuaraziba gumazim bagha da inigha zui. Ezi gumazim ziaba isa asıziba ko kuaraziba vaghvagh me garıghizi, dar ziaba kamaghıra iti. Gumazim asızir nguıbamın itiba ko, ruarimın itiba ko, kuarazir overiamın itiba, ziaba vaghvaghā dagh arısi. Ezi guızbangıra asızir kabar tongın, tam Adamın akuraghamın roroatam bar itir puvati.*

²¹ Kamaghın Ikiavıra Itir Godın Gavgavim gumazim gamizi, an akuava onğani. Egha gumazim akuavıra itima, a gumazimın ivir agharir mam

* **2:19-20:** Hibrun akamın, ziar kam “Adam,” an mıngarımra kara, “Gumazim.”

inigha an danganimın uam an inim a dukua.
²² Egha Ikiavıra Itir Godın Gavgavim agharir a gumazimın inizimın amizir mamın ingari, egha gın amizim inigha gumazim bagha zui. ²³ Ezi gumazim amizimın ganigha miğia ghaze:

“Ame! Datirighın, kar guizbangıra nan roroam.
 An agharim, kar nan agharim,
 ezi an tuzim, kar nan tuzim.
 Ikiavıra Itir Godın Gavgavim nan agharimın an ingarizi,
 ki datirighın kamagh a diponam,
 ‘Amizim.’”†

²⁴ Kamaghın, gumazim uan ameboghfeziaba ategh mangi, uan amuim ko aning uaningın porogham. Egh aning inivafizir vamıram otogham.

²⁵ Ezi gumazim uan amuim ko, aning bibiamra ikia, egha aghumsızir puvati.

Adam ko Iv ko aningın adarazir eghaghanim

3

(Sapta 3--5)

Gumazim ko amizim Godın akam batoke

¹ Ikiavıra Itir Godın Gavgavim asıziba bar adar ingari, ezi kuruzimra, an akar asuiba ko akar

† **2:23:** Adam garima, Iv an mırara gari, ezi a ziam, “amizim,” a gati. Hibrun akam akar kam, “amizim,” “gumazim,” ko aning magh ghu. **2:24:** Matyu 19:5; Mak 10:7-8; 1 Korin 6:16; Efesus 5:31 **3:1:** Akar Mogomem 12:9; 20:2

ifavaribagh amuava, arazir kamın asızir igharaz-iba bar dagh afira. Egha kuruzim kamaghın amizimın azara, “God ti azenir kamın itir iter ovıziba bar dar aman guan anogoroke?”

² Ezi amizim kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ga azenir kamın itir ter ovızibar amam. ³ Ezi iter bar vamıran azenimın torimın tughav itimra, Ikiavıra Itir Godın Gavgavim, an ovizitam aman bar gan anogoroke. A kamaghın ga miğia ghaze, ‘Gua bar iter kamın ovizitam aman marki, egh uaghan an suighan marki. Gua kamagh damigh ovegham.’”

⁴ Ezi kuruzim kamaghın amizim miğei, “Puvati. Gua oveghan kogham. ⁵ Gua iter kamın ovızim amegh, guan damaziba kuighirıghtıma gua arazir aghuiba ko arazir kurabagh foghfogh, egh Godın miraram otogham. God bizir kam gıfogha iter kamın ovızim aman guan anogoroke.”

⁶ Ezi amizim iter kamın ovızimın gari, an ganım bar deragha damamin dagher aghuiba an iti. Ezi amizim kamaghın niğnişi, “Kamaghın deragham, ki iter kamın ovızim amegh egh fofozir aghuir kaba iniam.” Kamaghın, amizim iter kamın ovızir mam inigha aneme. Dughiar kam an pam a ko iti, ezi amizim temer ovızir maba isa uan pam ganıngizi, an pam uaghan da ame. ⁷ Ezi aningın damazimning kuaghirezıma aning uaningın gari, aning bibiamra iti. Kamaghın aning fiğhın iter afarıba isa inıbar mın da isamigha, uan mikarzimning avara.

⁸ Ezi guaratızir orangtızimın, aning orazıma Ikiavıra Itir Godın Gavgavim, an azenir kamın arua izi, ezi aning temebar tongın modo. ⁹ Ezi

Ikiavira Itir Godin Gavgavim gumazimin dia ghaze, “Ni managh iti?”

¹⁰ Ezi gumazim an akam ikaragha kamaghin migei, “Ki bibiamra iti. Ki ni barazi, ni azenir kamın arua izi, kamaghin ki atiatigha modo.”

¹¹ Ezi God an azara, “Ni manmaghira fo, ni bibiamra iti? Tina ni mikeme? Ni, iter ovizir ki gua daman anogoroghezir kam, ni ti an ovizitam anemeghama?”

¹² Ezi gumazim a ikaragha kamaghin migei, “Amizir nan roroamin min ikiamin ni na ganingizim, anarira iter kamın ovizir mam na ganingizi, ki aneme.”

¹³ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgavim kamagh amizimin azara, “Ni manmaghsuavira bizir kam gami?”

Ezi amizim an akam ikaragha ghaze, “Kuruzim na gifarazi, ki iter kamın ovizir kam ame.”

God akar gavgavim gumazim ko amizim ko kuruzim ganingi

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgavim kamaghin kuruzim migei, “Ni arazir kurar kam a gamizi, ki datirighin ni abinamin akar gavgavim iti. Ni osimtizir bar ekiam ikiam. Osimtizir ni iniamim, an osimtizir asizir igharaziba iniamim gafiragham. Egh ni zurara uan navimin nguazimin davarva, nguazimin minezibar ami ikiam. ¹⁵ Egh ki ni damighti ni amizimin apanimin ikiti, amizim ni apanimin ikiam. Eghti ki nin ovavir boribar amighti, me amizimin ovavir boribar apanimin ikiam. Egh an ovavir borir

mam nin dapanim dikaragham, eghti ni an dagarir ginkevim giviam.”*

¹⁶ Ezi God kamaghin amizim migei, “Ni navim asangamin dughiamin, ki osimtizim ni daningam. Egh ni borim batamin dughiam, ni mizazir dafamra iniam. Egh ni uan pam gifueghivira ikiti, a ni gativagh nin ganvira ikiam.”

¹⁷ Egha God kamaghin Adam migei, “Ni uan amuimin akam baregha, temer ovizir ni daman ki nin anogoroghezim ame. Kamaghin ni amizir arazir kam bangin, ki datirighin nguazim gasighasighti, dagheba deragh an otivan kogham. Egh ni zurara nguazir kamnin ikiamin dughiamin, ni dagheba deragh otivsi, ingangarir dafabara nguazimin dar amuam. ¹⁸⁻¹⁹ Eghti benir ataghatariba ko benir kuraba otiv, nin azenimin aghung anevaragham. Egh ni dagheba inisi, ingangarir ekiabar amuti, doriba nin agham. Egh ni zurara kamaghira puvira ingar mangi, ovegh uamategh nguazimin mangam. Guizbangira, ki nguazimin nin ingari, ezi ni uamategh nguazimin mangam.”

²⁰ Ezi gumazim kamaghin nighnisi, an amuim, gumazamiziba bar men ovavir amizimin otogham. Kamaghin, a ziam, “Iv,” a gati.† ²¹ Ezi gin Ikiavira Itir Godin Gavgavim asizimin inim inigha

* **3:15:** Fofozir gumazir maba ghaze, Kraiss a Satanin gavgavim abinam, eghti Satan an adarazi ko apanim damuam. Kar an akar isin zuim. Ni Akar Mogomem 12:17in gan. **3:17:** Hibrui 6:8 † **3:20:** Hibrui akamin ziar kam, “Iv,” an mingarim mong kamaghin ghu, “Gumazamiziba ko bizir angamira itibar amebam.”

korotiamningin ingari, egha Adam uan amuim ko aning ganingizi, aning da aghui.

God Adam ko Iv Idenin Azenimin aning batoke

²² Egha gin Ikiavira Itir Godin Gavgavim ghaze, “Gumazim arazir aghuim ko arazir kuramin fofozim ikia, en miraram oto. Egh e aneteghti a temer ikirimirir zurara itim anidim boroghin mangan kogham. E fo, a temer kamın ovizitam ramegh ikirimirir zurara itir kam ikiam.”

²³ Kamaghin Ikiavira Itir Godin Gavgavim, gumazim Idenin Azenimin a batoke. Egha God nguazir an ingarizimra anemadazıma, an azenimin ingarasa zui. ²⁴ Egha God gumazim ko amizim batuegha, enselin bar gavgavıba amısefe, eghti me Idenin Azenimin aruem anadi naghin tuivigh an ganam. Egha uaghan midorozir sabam ati. Sabar kam, angazangarim ikia avir mızariar gavgavımın mın pamtem isia, danganıbar bar uabi gıghavkıra gari. Dughiabar zurara enselin kaba ko midorozir sabar kam azenir kamın gara iti, eghti gumazıtam temer ikirimirir angamıra itim anıdir kamın boroghın mangan kogham.

4

Kein ko Abel Ikiavira Itir God bagha ofa gami

¹ Ezi Adam uan amuim Iv ko akuizıma, amizim navim asangi. Egha amizim otarir mam bategha ghaze, “Ikiavira Itir God nan akurazıma, ki otarir kam ini.” Kamaghin an otarir kam ziam, “Kein,”

a gati.* ² Egha gın a Keinın dozim Abel bate. Ezi aning ekevegħa Abel sipsipbar garir gumazim, ezi Kein azenibar ingarir gumazim.

³ Egha gın Kein uan azenimın dagħeba asigha, maba inigha Ikiavıra Itir Godın ofa damuasa zui. ⁴ Ezi Abel sipsipın nguzir mikarzim sara itir aghuir mam ini. Sipsipın nguzir kam, kar amebam faraghavırama otezir sipsipın nguzim. Ezi Abel a misuegħa Ikiavıra Itir Godın ofa gami. Ezi Ikiavıra Itir God Abel ko an ofa bagħa bar ifonge, ⁵ egha Kein ko an ofa gifongezir puvati. Ezi Kein puv atarava an guam ikuvigha igharagħa gari.

⁶ Ezi Ikiavıra Itir God kamagħ Kein miġei, “Ni tizim bagħa atari? Egha manmaghsua ni puv atarava guam ikuvigha igharagħa gari? ⁷ Ni arazir aghuim damighti, ki nin ofa gifongegħti, ni bar akuegham. Egh ni arazir kuram damighti, arazir kuram ni gasighasighasa, ni mizuai. Egha arazir kuram ni abınasa bar ifonge. Kamagħıra ni uagħan gavgavigh anebın.”

⁸ Egha gın Kein uan dozim Abel mikemezima, an a ko aning tuzim itir danganimın zui. Egha aning ghua tuzim itir danganimın ikiava, Kein uan dozim misoghezima, an areme.

⁹ Ezi gın Ikiavıra Itir God kamagħın Keinın azara, “Nın dozim Abel mana?”

Ezi Kein ghaze, “Ki fozir puvati. Ki uan dozim gegħuva an garir gumazim puvati.”

* **4:1:** Hibrun akamin ziar kam, “Kein,” an mingarim mong kamagħın għu, “inigh.” **4:4:** Hibru 11:4 **4:8:** Matyu 23:35; Luk 11:51; 1 Jon 3:12

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Kein migei, “Manmaghin amizi ni arazir kurar kam gami? Nin dozimn ghuzim nguazim giregha gifa, ezi ki ghuzir kamn ararem barazi, a uan osimtizim ikarvaghassava nan arai. ¹¹ Ezi ki datirighin ni abinamin akar gavgavir mam kamaghin nin iti. Ni uan dozim misoghezi, an areme. Ezi arazir kamn ni nguazim gamizima, an an ghuzim ame. Kamaghin ki datirighin nguazim nin anogoroke eghti ni uam azenibar ingaran koghti, dagheba ni bagh an otivan kogham. ¹² Egh ni otuegh azenibar ingarvira ikiti, nguazim uan ovimn suiraghti nin dagheba deragh aghungan kogham. Egh ni uabi, nguibaba nin puvatightima, ni gumazir guraghav itimn mn pura iturami nguazir kamn danganiba bar dar aruam.”

¹³ Ezi Kein migirigiar kam baregha kamagh Ikiavira Itir God migei, “Osimtizir ni na ganidir kam a bar ekefe, ki manmaghin aneteram? ¹⁴ Ni na migia ghaze, ki bar azenitamn ingaran kogh, egh nin guamn bar saghon ikiam. Egh gumazir guraghav itimn mn nguazir kamn danganiba bar dar aruam. Kamaghin ki atiati, tarazi ua na batogh na misueghti, ki aremegham.”

¹⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Kein migei, “Bizitam kamaghin otoghan kogham. Gumazitam ni misueghti na aremeghti, ki 7plan gumazibar nin ovevem ikaragham.” Egha Ikiavira Itir God ababanir mam Kein gati, eghti gumazitam a batogh ababanir kamn apigh, a misueghti an oveghan kogham.

¹⁶ Ezi Kein Ikiavira Itir God ategha, ghua nguazir otevir me kamagh diborim, “Aruavira Iti,” an an iti. Nguazir kam Idenin Azenimin aruem anadi naghin iti.

Keinin ovavir boribar ziaba

¹⁷ Ezi Kein uan amuim ko akuizi, amizim navim asegha borir mam bate, an ziam Enok. Egha gin Kein nguibar ekiar mam in ingarigha, uan borimin ziam Enok isa nguibar ekiar kam gati. ¹⁸ Egha gin Enok otarir mam iti, an ziam Irat. Ezi Irat otarir mam iti, an ziam Mehujael. Ezi Mehujael otarir mam iti, an ziam Metusael. Ezi Metusael otarir mam iti, an ziam Lamek.

¹⁹ Ezi Lamek amuir pumuningin iti. Mavin ziam Ada, ezi mavin ziam Sila. ²⁰ Ezi Ada Jabal bate, ezi Jabal a gumazir purirpenibar ikia bulmakaubar garir gumazibar ovavim. ²¹ Ezi Jabal dozir mam iti, an ziam Jubal. Jubal, a gitabav sogha marvibagh ivir gumazibar ovavim.

²² Ezi gin Sila Tubalkein bate. Ezi Tubalkein bras ko ainin bizir guar aviribar ingarir gumazim. Ezi Tubalkein buaramizir mam iti, an ziam Nama.

²³ Egha dughiar mam Lamek kamaghin uan amuimning migei:

“Ada ko Sila,
 gua nan akam baragh.
 Ki Lamek, gua nan amuimning,
 gua deravira nan akam baragh.
 Gumazir mam na misozima,
 ki a misoghezima an areme.
 Ezi gumazir igiar mam na guam apezezi,
 ki a misoghezima an areme.

24 Gumazitam Kein misueghti an aremegham,
 God 7plan gumaziba an ovevem ikarvagh me
 misueghti me arimighiregham.
 Eghti gumazitam na misueghti ki aremeghti,
 77plan gumaziba ovegh na ikaragham.”

Iv otarir igharazim bate

25 Egha Adam uan amuim uam a koma akuizi,
 an otarim bate. Ezi amizim ghaze, “Kein Abel
 misoghezi an areme. Kamaghin God Abelin dan-
 ganim iniasa borir igharazim na ganingi.” Ka-
 maghin a borir kam ziam, “Set,” a gati.† 26 Ezi
 gin Set otarir mam ikia, ziam, “Enos,” a gati.
 Dughiar kamra gumazamiziba Ikiavira Itir Godin
 ziam dibora, egha an ziam fa ghuavira iti.

5

*Adamın ovavir boribar ziaba,
 kar men eghaghanim*

(1 Eghaghaniba 1:1-4)

1-2 Adamın eghaghanim kamaghira ghu.

God gumazamizibar ingarizima me an mirara
 gari. A me gamizima, men marazi gumazibar
 min otivizi, marazi amizibar min otifi. A men
 ingarigha givagha, deravira me damuamin akar
 aghuim me ganingi. Egha ziam me gatigha ghaze,
 “Gumazamiziba.”

Ezi Adamın ovavir boribar ziaba kamaghin zui.

3 Adam 130plan azeniba iti, ezi an otarim
 otogha, bar uan afeziam mirara gari. Ezi a ziam,

† 4:25: Hibrun akamin ziar kam, “Set,” an mingarim mong
 kamaghin ghu, “Daning.” 5:1-2: Jenesis 1:27-28; Matyu 19:4;
 Mak 10:6

“Set,” a gati. ⁴ Set otogha givazima, Adam uam 800plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ⁵ Ezi 930plan azeniba givazima, Adam areme.

⁶ Ezi Set 105plan azeniba itima, an otarim Enos oto. ⁷ Enos otogha givazima, Set uam 807plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ⁸ Ezi 912plan azeniba givazima, Set areme.

⁹ Ezi Enos 90plan azeniba itima, an otarim Kenan oto. ¹⁰ Kenan otozima, Enos uam 815plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ¹¹ Ezi 905plan azeniba givazima, Enos areme.

¹² Egha Kenan azenir 70pla itima, an otarim Mahalalel oto. ¹³ Mahalalel otogha givazima, Kenan uam 840plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ¹⁴ Ezi 910plan azeniba givazima, Kenan areme.

¹⁵ Ezi Mahalalel 65plan azeniba itima, an otarim Jaret oto. ¹⁶ Jaret otozima, Mahalalel uam 830plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ¹⁷ Ezi 895plan azeniba givazima, Mahalalel areme.

¹⁸ Ezi Jaret 162plan azeniba itima, an otarim Enok oto. ¹⁹ Enok otozima, Jaret uam 800plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba ini. ²⁰ Ezi 962plan azeniba givazima, Jaret areme.

²¹ Ezi Enok 65plan azeniba itima, an otarim Metusela oto. ²² Metusela otogha givazima, Enok uam 300plan azenibar ikia, dar aven dughiaba bar Godin boroghira ikia a ko roroam gamigha, otariba ko guivir igharaziba ini. ²³ Enok 365plan

azeniba bar adar ike. ²⁴ Enok Godin boroghin ikia, egha a ko roroam gami. Ezi God a inigha uan Nguibam ghuavanabozi an aremezir puvati. Ezi gumazamiziba a buriava, an apizir puvati.

²⁵ Ezi Metusela 187plan azeniba itima, an otarim Lamek oto. ²⁶ Lamek otogha givazima, Metusela ua 782plan azenibar ikia, egha otariba ko guivir igharaziba ini. ²⁷ Ezi 969plan azeniba givazima, Metusela areme.

²⁸ Ezi Lamek 182plan azeniba itima, an otarim oto. ²⁹ Ezi Lamek ghaze, “Fomira Ikiavira Itir God nguazir kam gasighasigha ghaze, dagheba deragh an otivan kogham. Eghti kamaghin e ingangarir dafabar amuti, dagheba deragh otivam. Eghti otarir kam nguazim damuti dagheba deragh otivti e tong avughsi, egh puvira ingaran kogham.” Kamaghin, Lamek ziam Noa, uan otarim gati.* ³⁰ Noa otogha givazima, Lamek ua 595plan azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir maba ini. ³¹ Ezi 777plan azeniba givazima, Lamek areme.

³² Ezi Noa 500plan azeniba itima, an otarir 3pla oto, men ziaba, Siem, Ham, ko Jafet.

Noa ko an adarazir eghaghanim

6

(Sapta 6--11)

Gumazamizibar arazir kuraba

¹ Ezi datirighin gumazamizir aviriba otiva nguazim gizivagha, guiviba bate. ² Ezi Godin

5:24: Hibru 11:5; Jut 1:14 * **5:29:** Hibrun akamin ziar kam, “Noa,” migirigiar kamın mın ghu, “avughsi.” Ni Jenesis 9:20in gan.

otariba* gari, gumamazizibar guivir igiaba, men mīkarzibar ganganiba bar men dera. Ezi me uan ifongiamin gin ghua, me isa men iti. ³ Ezi God ghaze, “Gumamaziziba angamira ikiasa ki uan Duam me gati. Ezi men mīkarziba nguazir kamīn biziba, kamaghin ki uan Duamin amamangatighi, a me ko dughiar ruarimin ikian kogham.† Datirighin me 120plan azenibara ikegh egh ovengam.” ⁴ Ezi dughiar kamīn ikegha gin zuir dughiamin, gumazir bar dafar maba nguazimin ike. Gumazir kaba, kar gumamazizibar guivir igiaba Godin otariba ko akuizi otivizir boriba. Me ingangarir igharagha garibar amuamin gavgavim ikia egha dughiar kamīn ziar ekiaba iti. ⁵ Ezi Ikiavira Itir God, nguazim bar an itir gumamazizibar gari, men arazir kuraba bar ikufi. Gumamaziziba dughyaba bar, uan navir averiamin aven arazir kuraba baghavira nighnigha dagh ifongeghavira iti. ⁶ Ezi Ikiavira Itir God men arazir kurabagh nighnigha bar osemegha ikia navim bighiagherigha, ghaze, mehzika, ki ti nguazimin itir gumamazizibar ingarizir puvatizi deraghai.

⁷ Egha Ikiavira Itir God ghaze, “Ki ingarizir bizir kaba bagha osemegha nan navim biki. Kamaghin, ki guizbangira gumamazizir ki ingarizibagh asighasighi, men tav ua nguazimin ikian kogham. Eghti ki asizir nguibamin itiba ko ru-

* **6:2:** Marazi kamaghin migei, migirigiar otevir kam “Godin otariba,” kar me enselbav gei. † **6:3:** Hibrun akam deragha migirigiar kamīn mingarim abighizir puvati. **6:4:** Diboboniba 13:33 **6:5:** Jenesis 8:21; Aghuzir Akaba 6:18; Matyu 15:19 **6:5:** Matyu 24:37; Luk 17:26; 1 Pita 3:20

arimîn itiba, ko kuaraziba bar, ki uaghan dagh asighasigham.”⁸ Ezi Noa uabira, Ikiavira Itir Godin damazimîn deravirama oto, ezi a bar a gifonge.

⁹⁻¹⁰ Eghaghanir kam, a Noan eghaghanim. An otarir 3pla iti, men ziabar kara: Siem, Ham ko Jafet. Noa Godin damazimîn bar gumazir aghuim, egha gumazamizibar damazibar dera. Egha a dughiaba bar Godin boroghîn ikiava a ko ro-roam gami.¹¹ Ezi God gumazamizir igharazibar gari, men araziba bar ikufi. Nguazir otevíba bar, midorozir arazim ko orazir puvatizir arazim ghuavira iti.¹² God garima arazir kuram bar nguazim avara. Ezi a gari gumazamizir aghuaritam itir pu. Puvati. Gumazamiziba bar arazir kurabaram amua iti.

God kurimîn ingarasa Noa miġei

¹³ Kamaghîn, God kamaghîn Noa miġia ghaze, “Gumazamiziba bar uariv soghava orazir puvatizir arazim gami, ezi nguazir kam arazir kuram bar a gizifa. Kamaghîn, ki nguazir kam sara, me gasighasighasa. Ki gumazamiziba bar me agivaghti, me ua ikian kogham.¹⁴ Kamaghîn, ni temer aghuiba abighiva ua bagh kurir tamîn ingarigh. Egh an averimîn danganitabar ingarighva koltan an averiam ko azenim aghefegh.¹⁵ Ni kurir kam kamaghîn an ingar: An ruarim 130 mitan tughti, an baravim 22 mitan tugh, eghti an siriam 13 mitan tugh.¹⁶ Egh ni an siriamîn ingarti, an siriam bar izighiri an miriam avan marki. Ni kurir siriam ko miriamîn tongira toritam ateghti,

aruer angazangarim kurimîn aven mangi.† Egh ni ghuriar 3pla kurimîn aven dar ingarigh, tam vazimîn, tam arighara, egh tam pin. Egh tiar akam an miriamîn an ingarigh.

17 “Ni oragh! Ki aperiar ekiam damighti a nguazimîn otogh, nguazimîn itir bizir angamira itiba bar dar amighti da bar moghîrama ovengam.

18 Eghti ki ni ko, uan Akar Dikirizir Gavgavim akirighti, ni deragh ikiam. Ni uan amuim ko, uan otariba ko men amuiba, ia kurir kamîn aven mangi.

19 Egh ni asiziba vaghvagh pumuning pumuningin me ini, amebar mam ko apurir mam.

Egh me ovengan koghsi da inigh kurimîn aven mangi. 20 Ni kuarazir igharagha gariba vaghvagh, dar pumuning pumuning, ko asizir muziariba ko ekiar igharagha gariba vaghvagh, dar pumuning pumuning inigh. Egh da ovengan koghsi, ni da inigh kurimîn aven mangi.

21 Egh ni uan amuiroghboriba ko asizibagh nighnigh, dagher guar aviriba bar da isi kurim darikigh.”

22 Ezi Noa God a mikemezi moghîra bizir kaba bar dagh ami.

7

Aperiar ekiam oto

1 Egha Ikiavira Itir God kamaghîn Noa miġei, “Ki nin gari, nîrara nguazimîn gumazamizibar tongîn nan damazimîn dera. Kamaghîn, ni uan amuim ko, nin otariba uan amuiba ko, ia bar kurimîn aven mangi. 2 Egh ni asizir nan

† 6:16: Hibrun akam deragha miġirigiar kamîn mingarim abighizir puvati. 6:22: Hibru 11:7 7:1: Jenesis 6:8; Esekiel 14:14; 2 Pita 2:5

damazimın zuezir igharagha gariba vaghvagh, 7plan amebaba ko 7plan apuriba inigh. Egh asizir nan damazimın zuezir puvatizir igharagha gariba, ni vaghvagh amebam ko apurimra inigh, kurimın aven mangi. ³ Kamaghira ni kuarazir igharagha garibar 7plan amebaba ko apuriba ini. Ni kamaghın damighti da arimighireghan koghti, dar nguziba gin nguazimın otivigh bar avirasemegham. ⁴ Eghti dughiar 7pla givaghti, ki amozim nguazimın anemadaghti, a 40plan arueba ko dimagaribar arigh mamaghira ikiam. Eghti bizir ki ingarizi angamira itiba, ki dagh asighasighti, da bar arimighiregham.”

⁵ Ezi Noa God a mikemezi moghira, biziba bar dagh ami.

⁶ Noa 600plan azeniba itima, aperiar kam oto. ⁷ Dughiar kam, Noa uan amuim ko, an otariba uan amuiba ko, aperiam otogh me gasighasighan koghasa, me kurimın aven ghue. ⁸⁻⁹ Ezi God Noa mikemezi moghira, asizir Godın damazimın zueziba ko, asizir miziriziba ko, kuaraziba ko, asizir muziariba, asizir igharagha gariba bar, da vaghvagha apurir mam ko amebar mam, pumuning pumuningin Noa bagha iza, ghua kurimın ghuvanangi. ¹⁰ Dughiar 7pla givazima, aperiar ekiam otogha nguazim gizefi.

¹¹ Dughiar kam Noa 600plan azeniba iti, ezi azenir kamın iakinir namba 2in, dughiar namba 17in, nguazim akam akarizima, dipar nguazimın averiamın itir ekiam akariaghirigha zuamiram anabo. Ezi amozim izaghira mati me dipam

fusfusi. ¹² Ezi amozir ekiam 40plan arueba ko dimagaribar izaghira mamaghira iti.

¹³ Ezi Amozim arighizir dughiamra, Noa, uan amuim ko, an otarir 3pla, Siem, Ham, Jafet, uan amuiba ko, me kurimin aven ghue. ¹⁴ Ezi nguibamin asizir guar aviriba bar, ko ruarimin asizir ekiaba ko dozir guar aviriba, ko kuaraziba bar vaghvaghera Noan adarazi ko kurimin aven ghue. ¹⁵⁻¹⁶ Ezi God mikemezi moghin, bizir angamira itiba, da vaghvaghera apurir mam ko amebar mam, pumuning pumuningin Noa bagha iza, a ko kurimin aven zui. Noa aven ghugha givazima, Ikiavira Itir God tiam asara. ¹⁷ Ezi 40plan aruebar dipam izivavira ikia, kurim asirafa. Ezi kurim nguazim ategha pin iti. ¹⁸ Ezi dipam nguazim gisin sivaghsivaghera ghuvanadima kurim a gisin deravira iti. ¹⁹ Ezi nguazim gisin dipam sivaghsivaghera ghuvanavira ikia mighsiar overiamin apengan itiba bar ada ave. ²⁰ Egha abuan dipam nguazim bar anevaraghera, sivaghera pin ghua overiamin apengan itir mighsiar ekiaba bar dagh afiraghera 7 mitan tu. ²¹ Ezi nguazimin angamira itir bizir kaba, kuaraziba ko, nguibamin asiziba, ruarimin asizir ekiaba ko doziba ko gumazamiziba, me bar ariaghire. ²² Ezi nguazimin itir bizir angamira itiba bar ariaghire. ²³ Ezi nguazimin itir bizir kaba bar, gumazamiziba, nguibamin itir asiziba, ruarimin itir asiziba, ko kuaraziba, Ikiavira Itir God bar me kuavareme. Ezi Noa ko bizir kurimin aven itiba merara angamira iti.

24 Ezi dipam bar ekevegħa nguazim bar anevaragħa ghua 150plan dugħiabar ike.

8

Aperiam għfa

¹ Ezi dugħiar kamın God Noa ko asızir a ko kurimın itiba gın amadazir puvati, a me gıñıghnıghavıra ikiava amınim amadazi a dipam gısın ivaima dipam sıvagħa uaghiri. ² Ezi dipar nguazımın averiamın izim uam anadır puvati. Ezi overiamın amozim izir tuaviba pırızı, amozim ua izagħırır puvati. ³ Ezi dipam għuaghıra ghua, 150plan dugħiaba gıvazıma dipam daka uagħıravıra itı. ⁴ Ezi iakinır namba 7ın dugħiar namba 17ın kurım Araratın Mıghsıabar itır danganimın mıghsıar mamın apera. ⁵ Ezi dipam, daka uagħıravıra ikıa ghua iakinır namba 10ın dugħiar namba 1ın tuzı, dugħiar kamra mıghsıabar għuaba otıfı. ⁶⁻⁷ Ezi 40plan dugħiaba gıvazıma, Noa kurımın windua kuıgha, kuarazır zıam kotkot amadazıma, a ghugħa ua ızezır puvati. A mıgha aruavıra ikıav itıma dipam dakezi nguazım mısıngı. ⁸ Ezi Noa fogħasa, nguazım mısıngıs, o puvati. Egha kamagħın, kuarazır zıam bunbam amadazıma, a zui. ⁹ Ezi dipam nguazım avaragħa ikıavıra itıma, kuarazır bunbam dapıan danganıbagħ asa, kamakın dipam mong pın ikıavıra itı. Ezi a uamategħa kurımın ghuzı, Noa dafarım amadagħa uam a inıgha aven ghı.

¹⁰ Ezi 7plan dugħiaba gıvazıma, Noa ua kuarazır bunbam amada. ¹¹ Ezi dugħiar kamın bar guaratızımın kuarazır bunbam uamategħa a

bagha izi. Egha uan akamin olivin temer dafarir igiar mam iviragha izi. Ezi Noa kamaghin fo, dipam dakegha gifa. ¹² Egha a 7plan dughiabar uam orarkegha kuarazir bunbam uam anemada. Ezi kuarazir bunbam ua izezir puvati.

¹³ Ezi Noa dughiar kamın 601plan azeniba iti, ezi iakinir namba 1, an dughiar namba 1 otozi dipam midii. Ezi a kurimin siriam mikinizir avavem asigha azenan danganiba bar deravira dar gari, nguazim misingi. ¹⁴ Egha ghua iakinir namba 2in, namba 27in dughiam otozi, nguazim bar misingi.

¹⁵ Ezi God Noa migia ghaze, ¹⁶ “Ni, uan amuim ko, nin otariba uan amuiba ko, ia kurim ategh magiri. ¹⁷ Egh angamira itir asiziba bar, kuaraziba ko asizir ruarim ko nguibamin itiba, ni bar moghira da inigh magiri. Eghti da bar otiv arogh avirasemeghiva nguazir kam bar an angi.” ¹⁸ Ezi Noa uan amuim ko an otariba, uan amuiba ko uaghiri. ¹⁹ Ezi kuaraziba ko asizir avirir guar magh gariba vaghvagha uari uari abigha uari akuva egha azenan izi.

Noa ofa isa Ikiavira Itir God ganidi

²⁰ Egha Noa Ikiavira Itir Godin ziam fasa ofa damuamin danganir mamın ingari. Egha Godin damazimin zuezir asizir guar aviriba, dar vamira vamira inigha, kuarazir Godin damazimin zueziba dar vamira vamira inigha dav suegha God bagha ofa gami. Egha da tuezı da bar isigha mighiri. ²¹ Ezi Ikiavira Itir God Noa amizir mughuriar aghuim zuir ofa bagha bar ifuegha ghaze, “Ki ua gumazamizibar arazir kuraba bagh

nguazim gasighasighan kogham. Guizbangira, gumazamiziba boribar min ikia ghua asangizir dughiamin, me bar arazir kuram damuamin nighniziba iti. Ezi bizir kam bagha, ki biziba bar dagh asighasiki. Egh ki dughiar kamın amizir arazir kamın mirara, uamategh angamira itir biziba bar dagh asighasighan kogham. ²² Eghti nguazim ikivira ikiti dughiar kaba uaghan otivira ikiam, dughiar dagheba opariba ko dagheba ini-amba, dughiar orangtiziba ko fefeba, dughiar amoziba iziba ko arueba gariba ko dimagariba ko arueba. Dughiar kaba givaghan kogh mangi nguazim givamin dughiam otogham.”

9

God Noa ko Akar Dikirizir Gavgavim gami

¹ Dughiar kamın, God arazir aghuim Noa uan otariba ko, me damuasa kamaghın me migia ghaze, “Ia borir aviriba batiti, ian adarazi nguazir kam bar a gizivaka. ² Eghti ruarimın itir asizir muziariba ko ekiaba, ko kuaraziba, ko osiriba bar moghira ian atiatighti, ia me gativagh men ganam. ³ Ki faragha ia damasa zuravaribara daghebar min ia ganingi. Egha datirighın nguibamın asiziba, ko ruarimın itir asiziba, ko zuravariba sara bar da isa ia ganingi eghti, ia bar dar amam. ⁴ Guizbangira, ghuzim ivemara ikirimirir angamira itim anidi. Kamaghın, ia ghuziba ikiavira itir asizitam aman marki. Ia asizim misueghti, an ghuzim faragh bar iregh

9:1: Jenesis 1:28 **9:4:** Ofa Gami 7:26-27; 17:10-14; 19:26; Godın Araziba 12:15-23

gıvaghıtıma, ia gın anemi. ⁵ Eghti tina gumazimın ghuzim damuti, a ireghti an aremegham, eghti ki gumazir kamın arazir kuram ikarvaghám. Guızbangıra, asızitam o gumazitam gumazir mam misueghti an aremegham, ki uaghan osımtızir kuram a danıghti an aremegham. ⁶ Ki God, ki uabi gumazimın ingarızıma a nan mırrara gari. Kamaghın gumazir manam ıgharazitav misoghezi an areme, egh a uabi gumazıbar dafarıbar ovengam.”

⁷ Egha God ua kamaghın mıgei, “Eghti iarara, ia borir avırıba batıti, ian borıba bar avırasemegh nguazimın otıvarogham.”

⁸ Egha God Noa ko an otarıbav gıa ghaze, ⁹ “İa oragh! Ki datırıghın ia ko, ian borir gın otıvamıba ko Akar Dıkirızir Gavgavım gamı. ¹⁰ Egha uaghan bizir angamıra ia ko kurımın ikezir kaba, kuarazıba, nguıbamın asızıba ko, ruarımın asızir ia ko itıba, da bar, ki me ko Akar Dıkirızir Gavgavır kam gamı. ¹¹ Ki datırıghın ia koma Akar Dıkirızir Gavgavım gamıgha kamaghın mıgıa ghaze, Guızbangıra, ki datırıghın uam aperıar ekiatam damıghti a izi bizir angamıra itıbagh asıghasıghan kogham. Eghti aperıar ekiatam nguazır kam ua bar gasıghasıghan kogham.”

¹² Egha God ghaze, “Ki arazir kam akaghti, ia ganıgh fogh suam, ki Akar Dıkirızir Gavgavım ia ko, bizir angamıra ia ko itıba, ko ian gın otıvamin borıba, ki ia bagha bar a gamıgha gıfa. ¹³ Ezi arazir kam kamakın, ki ababanım ian akagha,

overiamin pin ekianim ati. Kar nan ababanim, a ghaze, Akar Dikirizir Gavgavir ki nguazimin itir biziba bagha amizim, a ikivira ikiam. ¹⁴ Eghti ki amozim amadaghti a izeghti an gin ghuariar ekiaba ikivira ikiti, dughiar kamın ekianim overiamin otogham. ¹⁵ Eghti ki an ganigh uan Akar Dikirizir Gavgavir, bizir angamira itiba ko ia bagha amizim a ginighnighvira ikiam. Eghti bizitam ua kamaghın otivan kogham, aperiata uam nguazimin angamira itir bizibagh asighasighan kogham. ¹⁶ Egh ki pin ekianimin ganiva, nguazimin angamira itir biziba ko amizir Akar Dikirizir Gavgavir kam ginighnighvira ikiti, a iki mamaghira ikiam.”

¹⁷ Egha God Noa migei, “Ekianir kam, kar nan ababanim, ki nguazimin angamira itir biziba bagha Akar Dikirizir Gavgavim gamigha aneka.”

Noa uan otarim Hamın atari

¹⁸ Kar Noan otarir 3plan a ko kurimin ikegha azenan izezibar ziaba: Siem, Ham ko, Jafet. Ezi Hamın otarimin ziam, Kenan. ¹⁹ Ezi Noan otarir 3plan kabanang, me datirighın nguazim gizivazir gumazamiziba bar men ovaviba.

²⁰ Ezi aperiar ekiamın gin Noa azenim oparir gumazimin min otogha faraghavira wainın azenir mam opari. ²¹ Egha dughiar mamın a wainın dipar onganir maba amegha ongani. Ezi an iniba paghirezima a bibiamra uan purirpenim girighav iti. ²² Ezi Kenanın afeziam Ham, ghua uan bibiamra itir afeziamın ganigha uam azenan ghua uan aveghbuamning mikeme. ²³ Ezi Siem ko Jafet inir mam inigha an onegha uan dipizimning

gati. Egha aning purirpenim akirim ragha a gasaragha nimira itimra ghua uan afeziamin mikarzim avara. Aning uan guamning igharagha misuegha uan afeziamin mikarzim avara. Egha uan afeziamin mikarzir mogomemin ganizir pu-vati.

²⁴ Ezi Noan nighnizim derazi a ua dikavigha an otarir abuananam Ham, an mikarzir mogomemin ganizir bizim baraki. ²⁵ Egha a ghaze, “Osimtizir ekiam Kenan ko ikiti, a uan aveghbuabar ingangarir gumazimin bar men apengan ikiam.” ²⁶ Egha Noa ua kamaghin migei, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Siemin God. Egha ki kamaghin Godin azai, Kenan pura Siemin ingangarir gumazimin ikiam. ²⁷ Eghti God Jafetin adarazir amighti me avirasemegh, Siemin adarazi ko deragh dapiam. Eghti Kenan pura Jafetin ingangarir gumazimin ikiam.”

²⁸ Aperiar ekiam givazima, Noa uam 350plan azenibar ike. ²⁹ Egha 950pla azeniba ikiava areme.

10

Kar Noan ovavir boribar ziabar eghaghanim

¹ Kar Noan otaribar eghaghanim. Men ziabar kara: Siem, Ham, ko Jafet. Ezi aperiar ekiamin gin men ovavir borir aviribar otifi. Ezi Noan ovavir boribar ziaba kamaghin zui.

² Kar Jafetin otaribar ziabar kara: Gomer, Magok, Madai, Javan, Tubal, Mesek, ko Tiras. ³ Ezi Gomerin otaribar ziabar kara: Askenas, Rifat, ko Togarma. ⁴ Ezi Javanin otaribar ziabar kara: Elisa, Tarsis, ko Saiprusin gumaziba, ko

Dodania. ⁵ Ezi gumazir kaba, gın ongarir mırıam ko arıghatızıbagh apiazir darazir ovavıba. Kar Jafetın ovavır borıba. Egha me uan dakozıbar vaghvagha uan nguazıbarama apiagha, uarı uan ikızıbara akabav geı.

⁶ Ezi Hamın otarıbar zıabar kara: Kus, Isip, Libia ko Kenan. * ⁷ Ezi Kusın otarıbar zıabar kara: Seba, Havıla, Saptı, Rama ko Saptıka. Ezi Rama otarır pumuningra itı: Seba ko Dedan. ⁸ Ezi Kus otarır mam itı, an zıam Nimrot. Nimrot a nguazır kamın bar faraghavıra otozır gumazır bar gavgavım. ⁹ Ezi İkiavıra Itır God gavgavım isa Nimrot ganıngızıma an asızıba burır fofozır ekıam itı. Kamaghın gumazamızıba zıar ekıam munav danıngasa, kamaghın mıgeı, “Gumazır kam a Nimrotın mıraram amı. İkiavıra Itır God gavgavım Nimrot ganıngızıma, ana asızıba buriamın fofozır ekıar aghuım itı.” ¹⁰ Ezi Nimrot nguıbar ekıar 3plan gari, Babel, Ereka, ko Akat. Nguıbar ekıar 3plan kaba Babilonian nguazımın itı.† ¹¹ Egha Nimrot Babilon ategha Asirian amadaghan ghua nguıbar ekıar kabar ingarı, Ninive, Rehobotır, Kala, ¹² ko Resen. Resen, a Ninive ko Kalan nguıbamningın tızımın itı. Ezi Kalan nguıbam a nguıbar bar ekıam.

¹³ Isip a ikızır kabar ovavım: Lidia, Anam, Lehap, Naptu, ¹⁴ ko Patrus, Kaslu, ko Krit. Ezi Filistian ikızımın adarası, me Kritın Arıghatızımın

* **10:6:** Hıbrun akam, zıar kam “Kus,” kar kantri Sudan, o kantri İtiopian zıam. † **10:10:** Hıbrun akam deragha mıgırıgıar kamın mıngarım abıghızır puvatı. Gumazır maba ghaze, nguıbar ekıar ıgharazır mamın zıam itı, an zıam Kalne.

itir darazir aven otifi.

¹⁵ Ezi Saidon a Kenanin otarir ivariam. Ezi igharaz darazi uaghan Kenanin ovavir boriba, ezi men adarazir kara: Hitia, ¹⁶ Jebusia, Amoria, Girgasia ko, ¹⁷ Hivia, Arkaia, Sinia, ¹⁸ Arvatia, Semaria ko Hamatia. Gin Kenanin adarazir danganiba bar a dar ghuava tintinibar apia. ¹⁹ Egha Kenania inigha apiazir nguazir kam Saidonin nguibamin ikegha ghua Gerarin nguibamin tu, kar Gasan nguibamin amadakan. Ezi men mitaghniyam ghua aruem anadi naghin nguibar kabar tu, Sodom ko Gomora ko Atma ko Seboim, kar Lasan nguibamin amadakan. ²⁰ Gumazamizir kaba bar, me Hamin ovavir boriba. Egha me uan dakozibar vaghvagha uan nguazibarama apiagha, uari uan nguibabara akabav gei.

²¹ Ezi Siem a Jafetin avebam. Egha uaghan boriba iti, egha Siem a Eberin boribar ovavir afeziam. ²² Siemin otaribar ziabar kara: Elam, Asur, Arpaksat, Lidia ko Aram. ²³ Ezi Aramin otaribar ziabar kara: Us, Hul, Geter ko Mas. ²⁴ Ezi Arpaksat, a Selan afeziam, ezi Sela, a Eberin afeziamin oto. ²⁵ Ezi Eber an otarir pumuning iti. Mamin ziam Pelek. Pelek itir dughiamin nguazimin itir gumazamiziba tintinimin biaghire. Kamaghin me ziar kam, "Pelek," a gati. Ziar kam in mingarim kamakin, "Bar biaghire." Ezi Pelekin dozimin ziam Joktan.

²⁶ Ezi Joktanin otaribar ziabar kara: Almodat, Selep, Hasarmavet, Jera ko, ²⁷ Hadoram, Usal, Dikla ko, ²⁸ Obal, Abimael, Seba ko, ²⁹ Ofir, Havila, ko Jobap. Gumazir kaba bar, me Joktanin

otariba. ³⁰ Ezi Joktanin boriba Mesan nguibamin ikegha ghua aruem anadi naghin Sefarin nguibar mighsiabar tu. ³¹ Kar Siemin ovavir boriba. Egha me uan dakozibar vaghvagha uan nguazibarama apiagha, uari uan ikizibar akabav gei. ³² Gumazir ziaba itir kaba, kar Noan otariba ko an otaribar otariba ko men ovavir boriba. Aperiar ekiamin gin, gumazamizir kabar ikiziba nguazim gizivagha aneroke.

11

Ikiavira Itir God gumazamizibar akar me migeiba abiaghariki

¹ Fomira nguazimin gumazamiziba bar akar vamira ikia, egha migirigiar otevir vabaram ami. ² Egha me aruem anadi naghin ikegha, puram arua ghua iza Babilonin nguazir zarimin apia.

³ Egha me uarira uariv gei, “Aria, ia izi, e bar moghira nguazitaba inigh da tueghti da brighbar min otivika.” Egha me dipenibar ingaramin brighbagh ami. Egha me brighin kabagh amizi da uarir isavsuighamin koltaba uaghan iti.

⁴ Egha me ghaze, “E datirighin uari uari bagh nguibar ekiatamin ingaram, egh an aven tauan bar ruaritam asaraghti, an ruarim mangi overiamin suiragham. Egh kamagh, e uari abigh mangi tintinibar nguazimin nguibar igharazibar ikian kogham. E kamaghin damuti, gumazamiziba bar ziar bar ekiam e daningam.”

⁵ Ezi Ikiavira Itir God, nguibar ekiar kam ko tauan gumazamiziba an aven ingarizimin ganasa

izaghiri. ⁶ Egha uan Nguibamın ikia ghaze, “Gumazamizir kaba me akar vamıram miğia egha uari inigha niğhnizir vamıra iti. Egha nguibar da-far kamın ingari. Me kamaghın uan niğhnizimın ğın mangi, bizir aviribar amuam. ⁷ Kamagh, e ua magiri akar me miğeim abighirarighti, me uan akar mingaribagh foghan koghıva uariv kiman kogham.”

⁸ Egha Ikiavıra Itir God me gamizi, me tintinibar nguaziba bar adar ghue. Egha nguibar ekiar kam uam a ingari puvati. ⁹ Dughiar kam, Ikiavıra Itir God gumazamizir kabar akar me miğeiba abiagharighizi, me tintinibar nguazimın danganiba bar adar ghue. Kamaghın me nguibar ekiar kam dibora ghaze, “Babel.”*

Siemın ovavir boribar ziaba

¹⁰ Kar Siemın ovavir boribar ziaba. Aperiar ekiam otozi azenir pumuningın ğın, me Siemın azeniba medi da 100ın oto. Ezi an Arpaksatın afeziamın oto. ¹¹ Egha ğın Siem 500plan azeniba ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inigha areme.

¹² Ezi Arpaksat 35pla azeniba ikiava Selan afeziamın oto. ¹³ Egha ğın Arpaksat 403plan azeniba ikia dar aven, otariba ko guivir igharaziba inigha areme.

¹⁴ Ezi Sela 30pla azeniba ikiava Eberın afeziamın oto. ¹⁵ Egha ğın Sela 403pla azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

11:8: Luk 1:51 * **11:9:** Hibrun akamın ziar kam, “Babel,” a mong kamaghın ghu, “abiaghariki.”

¹⁶ Ezi Eber 34pla azeniba ikiava Pelekın afeziamın oto. ¹⁷ Egha gın Eber 430pla azenibar ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

¹⁸ Ezi Pelek 30pla azeniba ikiava Reun afeziamın oto. ¹⁹ Egha gın Pelek 209pla azeniba ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

²⁰ Ezi Reu 32pla azeniba ikiava Serukın afeziamın oto. ²¹ Egha gın Reu 207pla azeniba ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

²² Ezi Seruk 30pla azeniba ikia Nahorın afeziamın oto. ²³ Egha gın Seruk 200pla azeniba ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

²⁴ Ezi Nahor 29pla azeniba ikia Teran afeziamın oto. ²⁵ Egha gın Nahor 119pla azeniba ikia, dar aven otariba ko guivir igharaziba inighava areme.

Teran ovavir boribar ziaba

²⁶ Ezi Tera 70pla azeniba ikiava Abram, Nahor ko Haranın afeziamın oto. ²⁷ Ezi kar Teran ovavir boribar ziaba. Tera a Abram, Nahor ko Haranın afeziam. Ezi Haran a Lotın afeziam. ²⁸ Ezi Haran uan nguibam Urın ikiava areme. Ur a Kaldiabar nguazir asızimın iti. Ezi dughiar kam, an afeziam Tera angamıra ikiavıra iti. ²⁹ Ezi Abram Sarain iti, ezi Nahor Haranın guvim Milkan iti. Egha uaghan Haran Iskan afeziam. ³⁰ Ezi Sarai boriba batir puvatıgha, boritam itir puvati.

³¹ Ezi Tera uan adarazi inigha, Kaldiabar nguazimın itir nguibam Ur, an ategha Kenanın nguazimın zui. Teran gın zuir adarazir ziabar

kara: an otarim Abram, ko an asamim Sarai, ko an igiam Lot, ezi Haran a Lotin afeziam. Me ghua Haranin nguibamin otivigha egha nguibar kamın apera. ³² Egha Tera 205pla azeniba ikiava nguibar kamın areme.

Abramın eghaghanim

12

(Sapta 12:1--25:18)

Ikiavira Itir God Abramın dia

¹ Dughiar mam, Ikiavira Itir God Abram miġia ghaze, “Ni uan nguazim, ko uan adarasi, ko uan afeziamın ikizim ategh nguazir ki nin ak-ghamimın mangi.

² “Eghti ki nin ovavir boribar amighti, me bar avirasemegh,
mangiava ġin ikizir gavgavir mam otogham.
Egh ki deravira ni damu ni damighti nin ziam bar ekevegham.

Eghti ni bangin ki gumazamiziba deravira me damuamin tuavim ikiam.

³ Eghti gumazamizir deravira ni gamiba, ki deravira me damuam.

Eghti ni gasighasizir gumazamiziba ki uabi me gasighasigham.

Ni bangin ki nguazir kamın itir ikiziba bar dar gumazamiziba bar deragh me damuam.”

⁴ Ezi Abram Haranin nguibam ategha Ikiavira Itir God a mikemezi moghin, a zui. Ezi Lot a

ko uaghan zui. Dughiar kamın Abram 75plan azeniba iti. ⁵ Abram uan amuim Sarai, ko uan dozimın otarım Lot inigha, me uaghara zui. Abram faragha Haranın nguibamın ikia egha bizir avırıba ko ingangarir gumazıba ko amızır avırıba ini. Egha a Kenanın zuir dughiamın a bizir kaba bar da inigha zui. Egha me Kenanın otivigha gıvagha, ⁶ Abram uan adarazi ko nguazır kamın ghua Sekemın nguibamın oto. Nguıbar kamın temer ekıar mam ikia Moren danganımın amadaghan iti. Ezi dughiar kamın Kenania Kenanın nguazımın ikiavıra iti.

⁷ Ezi İkiavıra İtir God Abram batogha a mıgei, “Ki nguazır kam nın ovavır borıbar anıngam.” Kamaghın Abram İkiavıra İtir God a batozi naghıra, an zıam fasa ofa gamır dakozımın ingarı.

⁸ Egha gın Abram dikavigha ghua, aruem anadı naghın itir mıghsıar Betelın boroghın itimın ghı. Mıghsıar kam Betelın nguıbam ko Ain nguıbamın tızımın iti. Ezi Betel an aruem anadı naghın itı. Ezi danganıır kamın Abram uan purırpenıbar ingarıgha, İkiavıra İtir Godın zıam fasa, ofa gamır dakozımın ingarıgha, an zıam dıbora a fe.

⁹ Egha gın Abram uan adarazi ko danganıır kam ategha sautın amadaghan zui. Egha me purırpenıbar ingara ghua Negevın danganıımın oto, a gumazamızıba puvatızır danganıım.

Abram ghua Isipın kantrin iti

¹⁰ Dughiar mam mıtırıar ekıam otozi, danganıır kam dagheba bar puvatı. Kamaghın, Abram

uan adarazi ko me ghua nguibar igharazibar gumazamizibar m̄in pura ikia, kantri Isip̄in iti. ¹¹ Egha me kantri Isip̄in boroghira iza, Abram uan amuim Sarai miġia ghaze, “Ni orakigh. Ki fo, ni amizir dirir bar deragha ganganir aghuim gamim. ¹² Isip̄in gumaziba n̄in ganigh, ti ni gakuegham. Egh me kamagh̄in fogham, ni nan amuim, egh me na misueghti ki aremeghti, ni ikiam. ¹³ Ni kamagh̄in mikimti deragham, ni nan amizim. Egh ni kamagh̄in damighti, me arazir aghuim̄in na damu, na misueghti ki aremeghan kogham.”

¹⁴ Ezi Abram kantri Isip̄in otozi, Isip̄in gumaziba a mikemezi moghira, an amuim̄in garima an ganganim bar dera. ¹⁵ Ezi atrivim̄in ingangarir gumaziba Sarain gari, a bar derazi, me ghua atrivim kamagh̄in a miġei, “Amizir bar dirir mam izegha iti.” Egha me ghua Sarai inigha atrivim̄in dipenim̄in ize. ¹⁶ Ezi atrivim Sarain ganigha mighigha a gakongegha, kamagh̄in bar deraviram Abram gami. Egha sipsipba, memeba, bulmakauba, donkin apuriba, donkin amebaba, kamelba, ingangarir gumaziba ko ingangarir amizir bar aviriba, isa Abram gan̄ingi.

¹⁷ Egha atrivim Abram̄in amuim Sarai inigha ua bagha an amuim gami, kamagh̄in Ikiavira Itir God Isip̄in atrivim ko an dipenim̄in itir darazi bagha arimariar guar aviriba amangi. ¹⁸ Ezi atrivim Abram̄in diazima a izima a kamagh̄in a miġia ghaze, “Ni manmaghsua arazir kam na gami? Egha kamagh̄in na mikemezi puvati, Sarai n̄in

amuim. ¹⁹ Ni na miġia ghaze nin amizim, ezi kamaghin ki uan amuimin min a ini. Ni manmaghsuavira arazir kam gami? Kamaghin ni uan amuim inigh, gua mangi!” ²⁰ Ezi atrivim uan ingangarir gumazibav mikemezi, me Abram uan amuim ko, an biziba sara Isipin bar me batoke.

13

Lot Abram ataki

¹⁻² Dughiar kamın Abram bizir bar aviriba iti. A sipsipba, memeba, bulmakauba, gol ko silva bar aviraseme. Egha a kantri Isip ategha Negevin danganimin amadaghan zui. A uan amuim ko uan biziba bar da inizi, Lot uaghan a ko zui.

³⁻⁴ Egha ġin Abram uan adarazi ko Negev ategha Notin amadaghan zui. Egha me purirpenibar ingara ghua Betelin nguibamin oto. Danganir kamra Abraham fomiram purirpenibar ingara ofa gamir dakozimin ingari. A Betel ko Ain nguibamningin tizimin iti. A danganir kamın otogha Ikiavira Itir Godin ziam dibora a fe.

⁵ Ezi Lot uaghan Abram koma arua, sipsipba, memeba, bulmakauba ikia, uaghan ingangarir gumazamizir aviriba a ko ikia purirpenibar iti.

⁶ Abram ko Lot uaghara bizir aviriba iti, ezi kamaghin nguazim aningın sufi. Ezi aning uaning ko ikiava avenge. ⁷ Ezi adarim Abram ko Lotin sipsipba ko memebar garir ingangarir gumazibar tongin oto. Dughiar kam Kenanın adarazi ko Peresin adarazi danganir kamın iti.

⁸ Ezi Abram Lot miġei, “Ga ikizir vamira. Ga uaningin atari derazir puvatı, ezi gan ingangarir gumaziba uaghan uarir atari derazir puvatı.

⁹ Guizbangira, nguazir ekiam rughara iti. Ga uaning abigham. Egh ni uabi ua bagh dangani-tam ginabagh, na ategh an angi. Ni agharir guvimin mangiti, ki kiriamin mangam. Maghsuegh ni agharir kiriamin mangiti, ki guvimin mangam.”

¹⁰ Ezi Lot tugha gari. Egha Jordanin Faner zarimin itir danganiba bar dar gara ghua Soarin nguibamin tu. Nguazir otevir kam dipar aviriba ikia bar dera. Egha mati Ikiavira Itir Godin azenir bar aghuimin min garava, uaghan kantri Isipin min gari. Dughiar kam, Ikiavira Itir God tighar Sodom in nguibam ko Gomoran nguibam gasighasigham. ¹¹ Ezi Lot nguazir otevir Jordanin Faner zarimin itiba bar ada iniasa migei. Egha Abram ataghizima an aruem anadi naghin ghu. Egha aning uam uaning ko itir puvati.

¹² Egha Abram Kenanin nguazimin apera. Ezi Lot ghua nguibar ekia Jordanin Faner zarimin itibar tongin apera. Egha Sodom in nguibar ekiam boroghin purirpenibar ingari.

¹³ Ezi nguibar ekia kam Sodom, an gumazamiziba, men araziba bar ikufi. Ezi me Ikiavira Itir Godin damazimin arazir bar kurabagh ami.

Abram Hebronin nguibamin ghu

¹⁴ Ezi Lot ghuzima, Ikiavira Itir God Abram migia ghaze, “Ni kagh tugh egh danganir kaba bar dar gan. Ni aruem anadi naghin ganiva aruem uaghiri naghin ganiva, not ko saut viraram aning gan. ¹⁵ Nguazir ni datirighin garir kaba bar, ki da isi ni ko nin ovavir boribar aningam. Eghti nguazir kaba ia dar afeziaba ikegh mamaghira

ikiam. ¹⁶ Eghti ki nin boribar amighti me nguazir minemniamin min bar avirasemegham. Eghti gumazitam nguazir minemniaba mengeghiva nin ovavir boriba mengam. ¹⁷ Ki nguazir kaba bar da isa ni ganidi. Kamaghin, ni datirighin dikavigh mangi nguazir kaba bar dar ganigh.”

¹⁸ Kamaghin, Abram danganir kam ategha ghua Hebronin nguibam boroghin oto. Egha a Mamren temer ekiabar boroghin, purirpenibar ingarigha, me kagh apia. Egha Ikiavira Itir God bagha ofa gamir dakozim, danganir kamin an ingari.

14

Midorozir ekiam atrivibar tongin oto

¹⁻⁹ Dughiar kamin, Kedorlaomer Elamin nguibamin atrivimin ikia egha uaghan nguibar kaba ko dar atrivibar gari. Bera a Sodom in nguibar ekiam in atrivimin iti, Birs a Gomoran nguibar ekiam in atrivimin iti, Sinap an Atman nguibar ekiam in atrivimin iti, Semeber an Seboim in nguibar ekiam in atrivimin iti, ezi Belan nguibam uaghan an apengan iti. Ezi Belan ziar mam Soar.

A 12plan azenibar me gativagha men gari, ezi namba 13in azenimin me Kedorlaomerin akam batoke. Ezi namba 14in azenimin Kedorlaomer uan namakar 3plan dia: Amrafel a Babilonin kantrin atrivim, Ariok a Elasarin kantrin atrivim, Tidal a Goimin adarazir atrivim. Egha me 4plan atrivir kaba, uan midorozir gumaziba ko ghua Asterot Karnaimin nguibamin otogha, Refaimin adarazi ko uariv sogha me abira. Egha me Hamin nguibar ekiam in otogha Susia ko misogha

me abira. Egha me Kiriataimin boroghin danganir zarimin otogha Emia ko misogha me abira. Egha me ghua Seirin Mighsiabar otogha, Horia ko misogha men agintigha ghua El Paranin nguibar miriamin gumazamiziba puvatizir danganimin me ataki. Egha gin uamategha iza Kadesin nguibar ekiamin otifi. Kadesin ziar ghurim, En Mispat. Me Amalekian nguazim gisin me ko misogha me abini. Egha me Hasason Tamarin nguibar ekiamin otivigha Amoria, ko misogha me abini.

Egha me midorozir kam gamigha me abinigha givagha, Kedorlaomer uan namakar 3pla ko ghua 5plan nguibar kabar atriviba ko misosi, Sodom, Gomora, Atma, Seboim ko Bela. Ezi 5plan atrivir kaba, uan midorozir gumaziba ko me Sidimin danganir zarimin uari akuvagha iti. Egha me Kedorlaomer ko an namakar 3pla ko misoghasa uari akiri. Ezi 5plan atrivir kabanangin midorozir gumaziba 4plan atrivibar midorozir gumaziba ko uariv sosi.

¹⁰ Ezi Sidimin danganir zarim koltaba iniamin torir aviriba iti. Ezi Sodom in atrivim ko Gomoran atrivim midorozimin arasava amua puvati, aning koltan torimning giraghu. Ezi atrivir 3plan igharaziba ara ghua mighsiabar ghue. ¹¹ Ezi Kedorlaomer midorozim gamua me abira. Egha me Sodom ko Gomoran itir biziba bar ada inigha egha men dagheba sara inigha ghue.

¹² Ezi Lot, Abram in dozimin otarim, a Sodom in itima, me uaghan a inigha an biziba sara inigha ghue.

¹³ Ezi gumazir mam midorozimin ara ghua

Hibrun gumazim Abram batogha midorozimın otivizir biziba bar a geghani. Dughiar kam, Abram Mamren temer ekiabar boroghın ikiavira iti. Mamre, a Amorian adarazir gumazir mam, a dozir pumuning iti, Eskol ko Aner. Gumazir 3plan kaba, kar Abramın namakaba.

¹⁴ Ezi Abram orazi, apaniba an dozimın otarim Lot inigha ghu. Ezi kamaghın a ko iti darasi, a men midorozir gumazir bar gavgavibar dia, ezi men dibobonim 318ın tu. Ezi me 4plan atrivir kabar gın ghua Danın nguibar ekiamın tu. ¹⁵ Egha danganir kamın Abram uan midorozir gumaziba taira. Egha 4plan atrivir kaba ko dimagarimın misogha me abini. Egha notın amadaghan Damaskusin nguibar ekiamın men agiragha ghua, Hoban nguibar ekiamın tu. ¹⁶ Egha atrivir kaba inigha ghuezir biziba ua bar ada ini. Egha Abram uan dozimın otarim Lot uam a inigha, bar an biziba ko amiziba ko gumazamizir igharaziba inigha uamategha ize.

Melkisedek deragha Abram gami

¹⁷ Ezi Abram, Kedorlaomer uan namakaba ko, me misogha me abini. Egha a uamategha izima, Sodomın atrivim ghua danganir zarir me kamagh diborim, “Save,” an a bato. Ezi an ziar mam kamakın: Atrivibar Danganir Zarimra. ¹⁸ Ezi Melkisedek, a Salemın nguibamın atrivim, a Godın Bar Pın Itimın Ofa Gamir Gumazim, a bret ko wain inigha Abram bagha izi. ¹⁹ Egha bizir bar aghuimın Abram gamua kamaghın miğia ghaze, “Godın Bar Pın Itim overiam ko nguazimın ingari,

a bar deragh ni damu. ²⁰ Guizbangira, ni apaniba ko uariv sozi, Godin Bar Pin Itim nin akurazi, ni me abini, kamaghin, e an ziam fam.” Ezi bizir Abram iniziba bar, a 10plan akuabar da abigha 10in vamira isa Melkisedek ganingi.

²¹ Ezi gin Sodomın atrivim kamagh Abram migei, “Ni midorozimın inizir biziba ni bar adar suikigh. Egh nan gumamazibara ua me ateghti, me na bagh izi.”

²² Ezi Abram ghaze, “Ikiavira Itir God, Godin Bar Pin Itim, overiam ko nguazimın ingarizim, ki an ziamın pamten kamagh mikimasa, ²³ ki tong bar nin bizir muziaritam inighan kogham, iniba isair tretba o dagarir asuabar beniba. Eghti ni kamaghin mikiman kogham, ‘Ki uabi Abram gamizi a bizir bar avirim iti.’ ²⁴ Ki uabi ki bizitam inian kogham. Bizir nan midorozir gumaziba ameziba ki darara iniam. Eghti nan namakar 3pla, Aner, Eskol ko Mamre, me uari bagh naba iniam.”

15

God Abram koma Akar Dikirizir Gavgavim gami

¹ Ezi bizir kabar gin, Ikiavira Itir God irebamın min bizimın aven akam isa Abram ganiga egha ghaze:

“Abram ni atiatingan marki.

Ki nin oramin min ikiam,
eghti ni nan apazangin deravira ikiam.

Eghti ki ni damighti
nin ziam bar pin ikiam.”

² Ezi Abram an akam ikaragha ghaze, “O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ki uabi boriba puvati, ni manmaghin na damighti ki ziar ekiam iniam? Ki oveghti nan biziba iniamin gumazim an ziam Elieser, a Damaskusian gumazim. ³ Ni boritam na ganingizir puvati, ezi nan dipenimin otozir ingangarir gumazir kam, a nan danganim inigh nan biziba iniam.”

⁴ Ezi Ikiavira Itir God Abram kamagh a migia ghaze, “Ingangarir gumazir kam nin biziba inian kogham. Nin borir nin otoghamira nin danganim inigh, egh nin biziba iniam.”

⁵ Egha Ikiavira Itir God Abram inigha azenan ghua a migia ghaze, “Ni kogh overiamin mikovezibar gan. Ni bar da mengam? Ti puvati. Guizbangira, nin ovavir boriba bar avirasemegh mikovezibar dibobonimin min mangam.”

⁶ Ezi Abram nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin itima an a dibora ghaze, a nan damazimin dera.

⁷ Egha ana migia ghaze, “Kirara ki Ikiavira Itir God. Ni Kaldian danganimin itir nguibam Urin itima, ki nin diagha ni inigha iza nguazir kam ni ganingi, eghti ni an afeziamin ikegham.”

⁸ Ezi Abram ghaze, “O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ki manmagh fogh suam, ki nguazir kam guizbangira a iniam?”

⁹ Ezi Ikiavira Itir God ghaze, “Ni bizir kaba inigh izi na daningigh: bulmakaun amebar azenir 3pla itim ko, memen amebar azenir 3pla itim ko, sipipin apurir vamiran azenir 3pla itim ko, kuarazir

15:5: Rom 4:18; Hibrú 11:12

2:23

15:6: Rom 4:3; Galesia 3:6; Jems

muziarir me bunbam arizir pumuning, ni bar da inigh na bagh izi.”

¹⁰ Ezi Abram bizir kaba bar ada inigha Ikiavira Itir God bagha izi. Egha asizir kaba vaghvagha da abiagharigha akuar pumuningin dagh ami, egha dar akuabar bizir pumuningin dar bora da ariki. Egha kuarazimning rughirama aning ati. ¹¹ Ezi kuarazir isar maba izaghira asizir kabar amasava amima, Abram men agira.

¹² Ezi aruem bar uaghirima Abram bar akuava onгани. Egha garima mitater ekiam anevarazima a bar atiatingi. ¹³ Ezi Ikiavira Itir God kamagh Abram migia ghaze, “Ni bizir kam gifogh, nin ovavir boriba mangi kantrin igharazimin aven nguibar igharazimin gumazamizibar min ikiam. Egh pura men ingangarir gumazibar min ikiam. Eghti kantrin kamın gumazamiziba 400plan azenibar pazi me damuam. ¹⁴ Eghti ki osimtizir ekiam isi kamagh pazi me damuamin gumazibar aningam. Eghti nin ovavir boriba bizir bar avirim inigh egh kantrin kam ategh azenan izam. ¹⁵ Eghti ni uabi bar navir amirizimin iki mangi aseghiva aremegham, eghti me ni afagham. ¹⁶ Eghti nin ovavir boriba ua zuamira nguazir kamın izeghan kogham. Nin adarazi mangi namba 4in ovavir boriba otivigh egh uamategh nguazir kamın izam. Ezi Amorin iti darazi datirighin arazir kurar aviritabagh amir puvati. Me gin arazir kuratabar amuti, ki mizazim me gasegh egh nguazir kamın me batuegham. Eghti nin ovavir boriba uamategh izam.”

15:13: Ua Me Ini 1:1-14; Aposel 7:6 **15:14:** Ua Me Ini 12:40-41; Aposel 7:7

¹⁷ Ezi aruem uaghirima mitatem otogha gifa, ezi bizir pumuning oto: nguazir miner avim isim ko adenir avim. Ezi avivgharim miner kamın anagava otifi. Ezi bizir kamning, asızir Abram akuar pumuningın biagharigha bizimın arıghızir kabar tongın zui. ¹⁸ Ezi dughiar kamra Ikiavıra Itir God Akar Dikirizir Gavgavim Abram koma a gamua ghaze, “Ki nguazir kaba isi nın ovavir boribar anıngam. Eghti men nguazimın mitaghniyam Isipın kantrin dipar miriamın ikegh mangı Yufretisin Faner ekiamın tugham. ¹⁹ Eghti me Kinian nguazim, Kenasian nguazim, Katmonian nguazim ko, ²⁰ Hitian nguazim, Peresian nguazim Refaimian nguazim ko, ²¹ Amorian nguazim, Kenanian nguazim, Gircasian nguazim ko, Jebusian nguazim, me bar men nguazir kaba iniam.”

16

Hagar Abramın amuimın mın oto

¹ Ezi dughiar kamın Abramın amuim Sarai, a boriba puvati. Ezi Isipın kantrin amizir mam a ko iti. A Sarain ingangarir amizim, an ziam Hagar. ² Ezi Sarai Abram miğia ghaze, “Ni orakigh, Ikiavıra Itir God boritam batan nan anogoroke, ezi ki boritam batan kogham. Ezi ki nın azangısı ni mangı nan ingangarir amizim ko dakuighti, a ti na bagh boritam batam.” Ezi Abram Sarain niğhnizim mirara ghu. ³ Ezi Sarai uan ingangarir amizim Hagar isa Abramın amuimın mın a ganıngi. Dughiar kamın Abram Kenanın

nguazimın itima 10plan azeniba gifa. ⁴ Ezi Abram Hagar koma akuizi, Hagar navim asangi. Dughiar kamın Hagar uabıra uabi gifo a navim asangi, egha uabi pırafı Sarain akaba barazir puvati.

⁵ Ezi Sarai kamagh Abram miği, “Hagar nan akaba barazir puvati, kar nin osımtızimra. Guızbangıra ki uabi a isa nin amuımın mın ni ganıngi. Ezi datırıghın a uabi gifo a navim asangi, egha uabi pırafı, egha nan akaba barazir puvati. Ezi İkiavıra İtir God uabi ni Abram, ko nan miğirıgıaba tuisıghasa ki ifonge.”

⁶ Ezi Abram kamaghın Sarain akam ikaragha ghaze, “Ni oragh Hagar pura nin ingangarir amızir kınım. Ni a gativazi, a pura nin apengan iti. Niğhnızir manam ni a damusi, puram a damu.” Ezi Sarai Hagarın apanımın ikia arazir kurabar a gami, ezi Hagar arav ghu.

⁷ Egha a gumazamızıba puvatızir danganimın ghua, egha Surın nguıbamın zuir tuavımın itir dipar atuımın otogha avughsi, ezi İkiavıra İtir Godın enselın mam a bato. ⁸ Egha ensel kamaghın a miği, “Hagar, Sarain ingangarir amızim. Ni managh ikegha izi, egha managhıra zui?”

Ezi Hagar a ikaragha ghaze, “Ki Sarai ategha an ari.”

⁹ Ezi ensel a miğia ghaze, “Ni uamategh Sarai bagh mangı egh an akaba baragh.”

¹⁰ Egha ensel ua kamagh a miğia ghaze, “Ki nin ovavir borıbar amıghtı me bar avırasemegham, eghtı gumazıtam men dibobonım mengıva avegham.”

¹¹ Egha İkiavıra İtir Godın ensel ua miği:

“Ni orakigh. Ni borim batamin dughiam, a roghira izi.

Guizbangira, ni osimtizim iti, ezi Ikiavira Itir God nin osimtizim baraki.

Kamaghin, ni otarim bategh ziam Ismael a datigh.*

¹² Eghti nin otarim, donkin atiamin min ikiam.

A gumazamiziba bar, me ko misoghti me an apanim damuam.

Egh a uan adarazi ko deragh daperaghan kogham.”

¹³ Ezi gin Hagar kamaghin nighnisi, “Ame! Guizbangira, kar Ikiavira Itir God, a uan akam na ganingi. Ezi Godin nan garim, ki uabi an ganigha egha angamira ikiavira iti!” Kamaghin a ziar kam Ikiavira Itir God ganingi, “Biziba Bar Dar Garir God.”†

¹⁴ Ezi bizir kam bagha gumazamiziba mozir dipar kam dibora ghaze, “Godin Zurara Iki Nan Garim.” Mozir dipar kam Kadesin nguibam ko Beretin nguibamin tizimin ikiavira iti.

¹⁵ Ezi Hagar Abramın otarim batezi, Abram ziam, “Ismael,” a gati. ¹⁶ Ezi Hagar Ismael batamin dughiam, Abram 86plan azeniba iti.

17

Abram ziar igiam ini

* **16:11:** Hibrun akamin ziar kam, “Ismael,” an mingarim mong kamaghin ghu, “God orasi.” † **16:13:** Hibrun akam deragha nigirigiar kamın mingarim abighizir puvati. **16:15:** Galesia 4:22

¹ Ezi Abram gın azenir 99pla anetuzıma, Ikiavira Itir God a batogha a miğia ghaze, “Ki Gavgav-iba Bar Itir God. Ni zurara nan akam baragh, nan apengan ikıva nan damazimın deragh arazir aghuibar amu. ² Ki uan Akar Dikirizir Gavgavim ni koma a damu, egh ovavir borir bar avirim ni danıngam, eghti me bar avırasemegham.”

³ Ezi Abram ua tevimning apirigha guam nguazim girizi, God a miğia ghaze, ⁴ “Ni oragh. Ki ni ko Akar Dikirizir Gavgavir kam gamigha kamaghın miğei. Ni kantrin bar avirimın gumazamizibar ovavimın otogham. ⁵ Eghti nin ziam datirighın uam Abram puvatigham. Guizbangıra, ki ni damighti, ni kantrin aviribar gumazamizibar ovavimın otogham. Ezi kamaghın, datirighın nin ziam, Abraham.* ⁶ Eghti ki nin ovavir boribar amighti me bar avırasemegh mangi kantrin gavgavitabar otivam. Egh men tarazi atrivibar otivam. ⁷ Egh ki ni ko nin ovavir borir gın otivamiba ko Akar Dikirizir Gavgavim akıram. Eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam gavgavigh mamaghıra ikiam. Akar Dikirizir Gavgavir kam kamakın, ki nin God, egha nin ovavir boriba uaghan, ki men God. ⁸ Ezi Kenanın nguazir ni datirighın puram aperaghav itir kam, kar igharaz darazir nguazim. Eghti ki ni ko nin ovavir borir gın otivamiba, ki Kenanın nguaziba bar da isi, ia danıngam. Eghti nguazir kam, a ian nguazimın iki mamaghıra ikiam. Eghti ki nin

17:5: Rom 4:17 * **17:5:** Hibrun akamın ziar kam, “Abraham,” an mınгарim mong kamaghın ghu, “Kantrin aviribar gumazamizibar afeziam.” **17:7:** Luk 1:55 **17:8:** Aposel 7:5

ovavir boribar Godin ikiam.”

God me miġia ghaze, me gumazibar mikarzir mogomebar iniba aghoregh

⁹ Ezi God Abraham miġia ghaze, “Ni ko nin ovavir borir ġin izamiba, ia bar nan Akar Dikirizir Gavgavimin ġin mangi. ¹⁰ Egh ia nan Akar Dikirizir Gavgavimin ġin mangisi arazir kam damu. Ia uan adarazir tongin uan gumazibar mikarzir mogomebar iniba bar dar ghoregh. ¹¹⁻¹² Ian otarir iririviba 8plan dughiaba otoghti ia dughiar kamra me mikarzir mogomebar iniba aghoregh. Egh ia uan ingangarir gumazibar mikarzir mogomeba uaghan dar ghoregh, egh ian ingangarir amiziba otezir otariba, ko ia igharaz darazi da ivezezir ingarir gumaziba ia uaghan dar aghoregh. Ian gumaziba ko otariba bar kamaghin damuvira ikiam. Eghti arazir kam, a nan ababanimin min ikiam, egh a ian akagh suam, ki ia ko Akar Dikirizir Gavgavir kam gami. ¹³ Ia uan gumazibar mikarzir mogomeba bar dar ghoregh. Eghti dighorezir arazir kam in duar kurim ian mikarzibar ikiti, gumazamiziba bar fogh suam, Akar Dikirizir Gavgavir ki ia ko amizir kam a zurara ikivira ikiam. ¹⁴ Egh me tavin mikarzir mogomemin inim atughan koghti, gumazir kam ki ia koma amizir Akar Dikirizir Gavgavir kam abiki. Eghti me a batueghti, a uan adarazir aven ikian kogham.”

¹⁵ Egha God Abraham miġia ghaze, “Datirighin ikegh mangi ni uam uan amuim ziam Sarai, a darighan marki. Datirikin, an ziam Sara. ¹⁶ Ki deragh Sara damuti, a ni bagh otarim batam. Ki

Sara deragh a damuti, a kantrin aviribar gumazamizibar inaghamimin otivam, eghti men tarazi atrivibar ikiam.”

¹⁷ Ezi Abraham tevimning apirigha guam nguazim giri. Egha averara uan nighnizimin kamagh aka ghaze, “Gumazir azenir 100pla itim ti boritam afangam? Ezi Sara azenir 90pla iti, a ti boritam batam?”

¹⁸ Egha Abraham God migia ghaze, “Kamaghin deragham, ni Ismaelrama eghuva deragh an gan.”

¹⁹ Ezi God ghaze, “Ni mamagh mikiman marki. Nin amuim Sara navim asegh egh otaritam bateghti, ni ziam Aisak a datigh. Eghti ki Akar Dikirizir Gavgavim a ko an ovavir borir gin otivamiba koma a damuam. Eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam zurara iki mamaghira ikiam. ²⁰ Ezi ki Ismael deragh an ganasa ni nan azangsi. Ki deragh a damu, egh borir aviriba a daningam, egh an boribar amighti me bar avirasemegham. Egh a 12plan gumazir dapanir kabar afeziamin otogham. Eghti ki an adarazir amighti me ikizir gavgavimin otogham. ²¹ Eghti ki uan Akar Dikirizir Gavgavim Aisak ko a damuam, borir Sara dughiar kamran azenir munamin otamim.”

²² Egha God akar kam gamigha givagha Abraham ategha ghu.

²³ Ezi dughiar kamra, Abraham Godin akamin gin ghua, uan adarazir gumazibar mikarzir mogomebar iniba bar ada aghore. Egha uan otarim Ismaelin mikarzir mogomemin inim aghora, egha ingangarir gumazir kinir men amebaba Abrahamin dipenimin otezibar mikarzir mogomebar inibar aghora, egha

ingangarir gumazir a igharaz darazi dam ivesezibar mikarzir mogomebar inibar aghore. ²⁴⁻²⁵ Dughiar kam Abraham uabi 99pla azeniba gifa, ezi an otarim Ismael 13pla azeniba itima, me aningın mikarzir mogomemning inimning atu. ²⁶ Dughiar God akam Abraham ganingizimra, Abraham uan otarim Ismael ko, me aningın mikarzir mogomemningın inimning atu. ²⁷ Egha uaghan Abrahamın dipenimın aven itir gumaziba bar, ingangarir gumaziba ko, gumazir me Kantrin Igharazibar Gumazamiziba da ivezeziba sara, me bar men mikarzir mogomebar iniba aghore.

18

Ikiavira Itir God ghaze, Sara otaritam batam

¹ Egha gın Ikiavira Itir God Mamren nguibamın temer ekiabar apengan Abraham bato. Aruer mamın aruem bar puvira isima, Abraham uan purirpenimın tiar akamın aperaghav iti. ² Egha a kogha gumazir 3plan gari me tuivighav iti. A men ganigha uan purirpenim ategha zuamira ivegha me bagha ghu. Egha tevimning apirigha aviragha guam nguazim giri.

³ Egha kamaghın miği, “O nan gumazir ekiam, ki ian ingangarir gumazim. Ia nan dipenimın izasa ki bar ifonge. Ia nan dipenim gitagh pura mangan marki. ⁴ Ki tav mikemeghti a dipatam inigh iziti, ia uan dagariba ruegham. Eghti ia temer ekiar kamın povimın avughsam. ⁵ Eghti ki dagheba ia danighti ia gavgavim uari danigh egh

ua mangi. Kirara, ian ingangarir gumazim, ia nan dipenimîn izezi, ki ian akurvaghasa.”

Ezi me kamaghin migei, “A dera, ni migei moghin damu.”

⁶ Ezi Abraham zuamira purirpenimîn aven ghua kamagh Sara migei, “Ni plauan beghin ekiar aghuitam inigh egh zuamiram a giragh bretba tuegh.” ⁷ Egha Abraham uan bulmakauba bagha ivegha ghua mikarzim sara itir mam inigha ize. Egha a isa uan ingangarir gumazim ganingizi a zuamirama a misuegha aneghoregha a isami. ⁸ Ezi asizim isigha givazima, Abraham asizir kam ko, bulmakaun otereborim ko, bulmakaun otereborimîn ingarizir sis sara inigha ghua gumazir 3plan kabar afa. A me ganingizi me da apima, a men boroghin tememîn apengan tughav iti.

⁹ Egha me amegha givagha, Abrahamin azara, “Nin amuim Sara, a managh iti?”

Ezi Abraham ghaze, “A purirpenimîn aven iti.”

¹⁰ Ezi men mav, a uabi Ikiavira Itir God, a kamaghin migei, “Azenir girakirangin itimîn iakinir kamran ki uamategham, eghti nin amuim Sara otaritam ikiam.”

Ezi Sara purirpenimîn tiar akamra ikia gumazir kamîn akirangin, ikia akar kam baraki. ¹¹ Dughiar kam Abraham ko Sara virara ghurigha gifa. Ezi Saran dughiar a boritam batamim, a gifa.

¹² Egha a uabira uabin ingarava ati. Egha uabira uabi migia ghaze, “Ki ghurigha gifa, ezi nan mikarzim apunapuni. Ezi nan gumazir ekiam uaghan ghuri. Ki manmaghin boritam iniamin agoroger kam ikiam?”

13 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Abrahamin azara, “Sara manmagsua aka ghaze, ki ghurigha gifa, egh ua boritam batamin tuaviba puvati?

14 Abraham, ni orakigh, Ikiavira Itir God bizitam damusi iburaghan kogham. Azenir munamin iakinir kamran, dughiar ki diborozimin ki uamategham. Eghti dughiar kamra Sara otarim ikiam.”

15 Ezi Sara atiatigha ifara ghaze, “Ki akezir puvati.”

Ezi a ghaze, “Ni guizbangiram ake.”

16 Ezi gumazir kaba dikavigha zui. Ezi Abraham dikavigha mangamin tuavimin men akaghasa. Egha me ghua danganir mamın tuivigha, gara uaghira Sodomın nguibamin gari.

17 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin nighnisi, “Bizir ki damuamin kam, ki Abrahamin ghuangsighan aghua. 18 Guizbangira, an ovavir boriba bar avirasemegh kantrin gavgavimin otogham. Eghti Abraham bangin ki nguazir kamın itir ikiziba bar dar gumazamiziba bar deragh me damuam.

19 Ki kamaghin ifonge, Abraham uan boriba ko uan ovavir boribar sure damighti me Ikiavira Itir Godin akamin gin mangam. Egh me arazir aghuiba ko arazir nan damazimin derazibara darara gin mangam. Kamaghin, ki ua bagha Abraham ginaba. Egh gin ki uan akar dikirizimin gin mangi, Abraham deraviram a damuam.”

20 Egha Ikiavira Itir God Abraham migia ghaze, “Arazir bar kurar Sodom ko Gomoran otivibar eghaghanir bar aviriba otifi. 21 Kamaghin ki magari gumazir arazir kabagh amibar ganigham.

Egh ki fogham, eghaghanir ki oregha fogha givazir kaba, da ti guizbangira, o puvati.”

²² Egha gin gumazir pumuning dikavigha Sodomın ghu. Ezi Ikiavira Itir God Abraham ko tughav iti.

²³ Ezi Abraham sivagha an boroghın ghua an azara, “Ni ti gumazir aghuiba ko kuraba sarama asighasigham? ²⁴ Ti 50pla gumazir aghuiba nguibar kamın ikiti, ni igharaziba sara me gasighasigham? Ni ti 50plan gumazir aghuir kabagh nighnigh nguibar kam ateghti a ikiti, ni a gasighasighan kogham? ²⁵ Ni gumazir aghuiba ko kuraba sarama asighasigham, kar arazir aghuim puvati. Ni gumazir aghuiba ko kuraba, arazir vamıran me damuan marki. Ni nguaziba bar dar garir Jas, egh ni arazir aghuibara damuam.”

²⁶ Ezi Ikiavira Itir God kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ki Sodomın nguıbamın itir gumazir aghuir 50plan ganti me ikiti, ki gumazamiziba bar me ateghti me ikiam. Eghti gumazir aghuir kaba, me ovengan kogham.”

²⁷ Ezi Abraham ua kamaghın migei, “Ekiam, ki bizir avıribav kımıti, ni nan ataran marki. Ki pura gumazir kınim, egh bizitam mikıman kogham. ²⁸ Eghti gumazir aghuir 50pla puvatıghti, 45plara ikiti, ni nguıbam bar a gasighasigham, o puvatıgham?”

Ezi Ekiam ghaze, “Ki 45plan gumazir aghuibar ganıgh egh nguıbam gasighasighan kogham.”

²⁹ Ezi Abraham ua migei, “Eghti gumazir aghuir 40pla ikiti manmaghın damuam?”

Ezi Ekiam ghaze, “Ki gumazir aghuir 40plan ganigh egh nguibam gasighasighan kogham, eghti gumazir aghuir kaba ovengan kogham.”

³⁰ Ezi Abraham kamaghin migei, “Ekiam, ki ua bizitam mikimasa. Ni ataran marki. Eghti 30pla ikiti manmakin?”

Ezi Ekiam kamaghin migia ghaze, “Ki 30plan gumazir aghuubar ganigh egh nguibam gasighasighan kogham.”

³¹ Ezi Abraham ua ghaze, “Ekiam, ni nan migirigiar avirir kaba bagh nan ataran marki. Eghti gumazir aghuir 20pla ikiti manmakin?”

Ezi Ekiam ghaze, “Ki gumazir aghuir 20plan ganigh, egh ki nguibam gasighasighan kogham.”

³² Ezi Abraham ua ghaze, “Ekiam, ki akatam ua ni mikimasa. Ni nan ataran marki. Eghti gumazir aghuir 10pla ikiti, manmakin?”

Ezi Ekiam ghaze, “Ki gumazir aghuir 10plan ganigh egh nguibam gasighasighan kogham. Eghti gumazir aghuir kaba ovengan kogham.”

³³ Ezi Ikiavira Itir God Abraham ko uaning mikemegha givagha ghu. Ezi Abraham uamategha uan dipenimin ghu.

19

Sodomia arazir kuram gami

¹ Ezi Lot guaratighin Sodom in nguibamin uari akuvir tiar akamin aperaghav iti. Ezi enselin Ikiavira Itir God ko ghua Abraham in ganizimning, datirighin iza Sodom in nguibam oto. Ezi Lot aning in garima aning izima a dikavigha aning bagha zui. Egha tevimning apirigha aviragha

guam nguazim giri. ² Egha ghaze, “Gumazir Eki-amning, ki guan ingangarir gumazim, ezi gua nan dipenim in izi. Gua uan dagariba faragh da ruegh, egh dimangan nan dipenim daku. Egh aminim tiraghti gua dikavigh mangi.”

Ezi aning an akam ikaragha ghaze, “Puvati. Ga me uari akuvir danganir kam dakuam.”

³ Ezi Lot mighighavira aning migeima, aning gin a ko dipenim in ghu. Ezi Lot uan ingangarir gumazibav kemezima me Bretin yis puvatiziba tuegha aning bagha dagher aghuibagh ami. Ezi aning api.

⁴ Ezi aning tighar misiabar mangasava amima, Sodom in gumaziba iza dipenim avini. Nguibam in itir gumazir igiaba ko ghuriba bar moghira izi. ⁵ Egha me Lot in dia ghaze, “Gumazir iza nin dipenim gakuimning mana? Aning amadaghti aning azenan iziti, e poroghamiba uari ko akuava amir arazir kurabar aning damuasa.”

⁶ Ezi Lot azenan ghua tiam deragha anesara. ⁷ Egha me migia ghaze, “Nan aveghbuaba, ia oragh. Ia arazir kurar kam damuan marki! ⁸ Ki guivir pumuning iti, aning gumazitam koma akuizir puvati. Ki aning inigh egh ia bagh azenan izam, eghti ia uan ifongiam aning in anegifagh. Eghti gumazir nan dipenim gakuimning ki deragh aning in ganam. Kamagh in ia arazir kuratam bar aning damuan marki.”

⁹ Ezi Sodomia migirigiar kam baregha ghaze, “Gumazir kam, a nguibar igharazim in gumazim, egha a en araziba tuisighasava ami. Ni e gitagh.

Ni e gitaghan koghti, e arazir kurabar aning damuam. Egh e uaghan mizazitam ni gaseghti ni fogham, nin mizazim, aningin mizazim gafiragham.” Egha me ua Lotin suiragha a munasaragha egha tiam akarasa.

¹⁰ Ezi gumazir dipenimin aven itimning dafarim azenan anemadagha Lotin suiragha, uam a inigha aven izegha tiam asara. ¹¹ Egha aning azenan itir gumazibagh amizi, men damaziba pirizima, me ua dipenimin tiar akamin garir puvati.

Lot Sodom ataki

¹² Ezi gumazir kamning kamagh Lotin azara, “Nin tarazi uam nguibar kamın aven iti? Ni uan boriba ko uan amereba ko nin adarazi kagh iti, ni bar me inigh egh nguibar kam atakigh. ¹³ Ga nguibar kam gasighasigham. Nguibar kamın aven, bar eghaghanir bar kurar igharagha gariba otivizi, Ikiavira Itir God da baregha gifa. Kamaghın, a ga amadazima ga nguibar kam gasighasighasa izi.”

¹⁴ Ezi Lot gumazir an guivimningin ikiasa me inabazimning bagha ghu. Egha aning migia ghaze, “Ikiavira Itir God nguibar kam kuvarimasa, kamaghın gua dikavigh nguibar kam bemiram anetakigh.” Ezi aning ghaze, a ti pura ikarara migei.

¹⁵ Ezi aminim tiragha givazi enselning Lotin avigha ghaze, “Atamra. Ni uan amuim ko guivimning inigh, egh nguibar kam atakigh. Ni suighsuigh gumazamizir kaba sara ovegham.”

¹⁶ Ezi Lot nighnizir aviribagh ami. Ezi guizbangira, Ikiavira Itir God Lotin apangkufi.

Kamaghin amizi, enselning a ko, an amuim ko guivinning dafaribar suigha egha nguibar kam ategha azenan ghu. ¹⁷ Egha aning me inigha azenan ghugha givagha, kamaghin me migei, “Ia zuamiram arimangegh, puvatighti ia uaghan ovegham. Ia uamategh ragh gin ganan marki. Egh ia danganir zarir munamin dapiagh avughsan marki. Ia ovengan aghuaghsi, egh ari mighsiabar ghuavanang.”

¹⁸ Ezi Lot ghaze, “Ekiam, ki ni na migei moghin damuva avegham. ¹⁹ Ni na barakigh. Ni bar nan apangkuvigha ingangarir aghuim nan akurvaghasava a gami. Ezi mighsiaba bar saghon mar iti, ezi ki zuamira da bagh mangiva avegham. Ki mangivira ikiti, nguibam ikuvighti ki uaghan mizazim inigh ovegham. ²⁰ Ni nguibar muziarir munamin gari a munagh iti. A roghira iti, ezi ki zuamira an angigham. A nguibar dozim. Ni na ateghti ki nguibar kamın manigh egh osimtızir kam gitagham.”

²¹ Ezi ensel ghaze, “A dera. Ki nguibar ni mangasa migeir mam gasighasighan kogham. ²² Aria, ni atamra mangi. Ki bizitam damuan kogh mangi, dughiar ia mangi nguibar kamın otoghamim.” Ezi Lot ghaze, nguibar kam bar sufi, ezi me gin nguibar kam, Soar a garisi.*

Ikiavira Itir God Sodom ko Gomora gasighasiki

²³ Ezi aruem tighar maghin anagavira itima, Lot Soarın nguibamın otogha gifa. ²⁴ Ezi bar zuamira

* **19:22:** Hibrun akamin, ziar kam, “Soar,” an mingarim mong kamaghin ghu, “Sufi.” **19:24:** Matyu 10:15; 11:23-24; Luk 10:12; 17:29; 2 Pita 2:6; Jut 1:7

Ikiavira Itir God dagiar isiba ko avim amadazi, da amozimin min overiamin ikia Sodom ko Gomora giri. ²⁵ Egha a nguibamning viraram aning gasighasigha danganir zarir aning itim sarama asighasiki. Egha gumazamizir nguibar kamningin itibagh asighasigha egha nguazir kamn itir aghuir biziba sara bar dagh asighasiki.

²⁶ Ezi Lotin amuim an gin iza, egha ua ragha gin gara, egha maghira solin min otogha dipenir akinimin min asaraghav iti.

²⁷ Ezi amimzaraghan bar mizaraghara Abraham ghua danganir a faragha Ikiavira Itir God ko tughav ikia mikemezimin ghu. ²⁸ Egha a Sodom ko Gomora, ko danganir zarir aning itir kam bagha gari, egha gari avir ekiamin migharim nguazimin ikegha overiamin ghuavanadi.

²⁹ God nguibar nguazir zarir kamn itiba bar adagh asighasiki. Egha an Abraham ginighnigha, nguibar Lot itim gasighasigha, Lot gamizi an osimtizir kam gita.

Moapia ko Amonian adarasi

³⁰ Ezi Lot Soarin nguibamin ikian atiatigha uan guivimning inigha mighsiabar ghuavanabo. Egha me dagiar torir mamn aven iti. ³¹ Egha an guivir ekiam kamagh uan afumim migei, “Gan afeziam ghurigha gifa. Ezi nguazir kamn danganiba bar gumaziba puvati. Ezi gumazamiziba faragha uarir iti moghin tina gan ikiam. ³² Aria, ga uan afeziam wain taba a danighti an onganighti, ga a ko dakuighti, a boriba ga daningam. Eghti gan afeziamin adarazi ikivira ikiam.”

³³ Egha ðimangan aning wain isa uan afeziam ganingizi an ongani. Ezi guivir ekiam a koma akui. Aningin afeziam wain amegha bar onganigha fozir puvatizi guivim a koma akui. ³⁴ Egha amimzaraghan guivir ekiam uan afumim migia ghaze, “Ki bogiran ðimangan afeziam koma akuigha gifa. Ga datirighin ðimangan afeziam wainin taba uam a daningam. Eghti ni ki amizi moghin ni a ko daku, eghti a boritaba ga danighti gan afeziamin adarazi iki mangivira ikiam.” ³⁵ Egha ðimagarir kamın aning uan afeziam wain a ganingizi a uam ongani, ezi guivir dozim a koma akui. Afeziam faragha wain amegha onganigha fozir puvatizi moghira guivir dozim a koma akui. ³⁶ Egha tuavir kamın Lotin guivimning afeziam dam boriba ini. ³⁷ Ezi guivir ekiam otarir mam bategha ziam, “Moap,” a gati, ezi gin a Moapian ovavimın oto.† ³⁸ Ezi guivir dozim uaghan otarim bategha ziam, “Benami,” a gati, ezi gin an Amonian ovavimın oto.‡

20

Abraham ko Abimelek

¹⁻² Dughiar kamın Abraham Mamren nguibam ategha ghua Negevin danganimın amadaghan, Kades ko Surin nguibar tizimningin apera. Egha gin a uan amuim Sara ko ghua Gerarin nguibar ekiamin apera. Egha Gerarin gumazamizibav gia

† **19:37:** Hibrun akamın, ziar kam, “Moap,” a mong akar kam ko magh ghu, “A nan afeziam bagha ize.” ‡ **19:38:** Hibrun akamın, ziar kam, “Benami,” a mong akar kam ko magh ghu, “Nan anabamin borim.” **20:1-2:** Jenesis 12:13; 26:7

ghaze, “Sara nan amizim.” Ezi Gerarın atrivim Abimelek, uan ingangarir gumaziba amangizi me ghua Sara inigha a bagha izi.

³ Ezi dimangan God Abimelek irebamın a miġia ghaze, “Ni tizim bagha pam itir amizim ini. Kamagh amizi ni ovengam.”

⁴ Dughiar kam Abimelek tighar maghın Sara ko dakuam, egha kamaghın miġia ghaze, “Ekiam, gumazitam osımtızitam damighan koghti, ni an ikizim ko me gasighasigham? ⁵ Abraham uabi na miġia ghaze, Sara nan amizim. Ezi Sara ghaze, Abraham nan tuebam. Ezi ki amizir kam inigha ghaze, ki arazir aghuimın a ini. Egha ki osımtıziba puvati.”

⁶ Ezi God irebamın a ikaragha ghaze, “Are, ki fo, ni niġhnızir aghuarim ikia kamagh ami. Ezi ki uabi nın amamangatızir puvatizi, ni a koma akuizir puvatigha nan damazimın arazir kuram gamizir puvati. ⁷ Gumazir kam, nan akam inigha izir gumazim, ezi ni datirighın amizim amadaghti, a ua uan pam bagh mangi. Eghti a ni bagh na ko mikimti, ni oveghan kogham. Egh ni amizim amadaghti a ua mangighan koghti, ni uan gumazamiziba ko bar arımighiregham.”

⁸ Ezi amımzaraghan Abimelek uan ingangaribar garir gumazibar diagha, bizir Ekiam a mikemeziba bar me mikeme. Ezi me bar atiatingi. ⁹ Ezi Abimelek Abrahamın diagha an azara, “Ni bar arazir manmaghiram amizimın e gami? Ki arazir kurar manamra ni gamizi, ni na ko ki ativagha garir darasi, e gamizi osımtızir arazir kam e bato? Arazir ni e gamizir kam, a bar derazir puvati.”

¹⁰ Egha Abimelek ua kamaghin miġia ghaze, “Ni niġhnizir manamra ikia egha kamagh ami?”

¹¹ Ezi Abraham a ikaragha ghaze, “Nan niġhnizimra kara, ki ghaze nguibar kamın gumaziba Godın atiatir puvati. Me ti nan amuim inisi na misueghti ki aremegham. ¹² Egha ki ghaze, guizbangira Sara nan amizim. Ga afeziar vamira ikia, egha amebamning ighara. Egha ġin a nan amuimin oto. ¹³ Ki uan afeziamin dipenimin ikiavira iti, God nguazir igharazibar mangasa nan deir dughiamın, ki Sara miġia ghaze, ‘Ni arazir aghuimin na damusi, egh ga danganir manabar mangi, ni gumazamiziba kamagh me mikim suam, Abraham nan tuebam.’”

¹⁴ Ezi Abimelek ua Sara isa Abraham ganingi. Egha puram sipsipba, bulmakauba, ingangarir gumaziba ko amiziba Abraham ganingi. ¹⁵ Egha Abraham miġia ghaze, “Ni gan, nguazir kabanang da bar nana. Ni tam dapisi ifuegh egh tam daperagh.”

¹⁶ Egha kamagh Sara miġei, “Ki 1,000 silvan dagiar kaba isa osımtizir ni batozim akırasa, nin tuebam ganıdi. Eghti ni ko iti darazi kamaghin fogh suam, ni osımtizitam gamizir puvati.”

¹⁷⁻¹⁸ Ezi Abimelek Abrahamın amuim Sara gamizir arazir kam bangin, God an adarazir amizibar naviba apuizi, me boriba batir puvati. Ezi Abraham God ko miġeima, God Abimelek gamizi, a ua dera. Ezi Abimelekın amuim ko puram an ingangarir amiziba ua boriba bati.

21

Sara Aisak bate

¹ Ezi Ikiavira Itir God Sara mikemezi moghin deragha a gami. ² Ezi Abraham bar ghurizir dughiamin, Sara otarim bate. A God inabazir dughiamrama, otarim bate. ³ Ezi Abraham kamaghin uan otarim ziam, "Aisak," a gati. ⁴ Sara Aisak batezi, 8plan dughiam otozi, Abraham Godin migirigiamin gin ghua borimin mikarzir mogomemin inim atu. ⁵ Ezi Abraham 100plan azenibar otozima, Sara Aisak bate.

⁶ Egha Sara kamaghin migei, "God arazir aghuim na gamizi ki bar akuegha ati. Eghti gumazamiziba gin bizir kam baregh, na ko bar akuegh akam." ⁷ Ezi Sara ua ghaze, "Gumazitam ti faragha Abraham kamaghin a mikemeghai, 'Nin amuim Sara navim asegh boritam bategh, egh oteba a daningam?' Ezi a ghurigha givazi ki an otarim bate." ⁸ Ezi borim ekevegha givagha otem ataghizi dughiar kamın, Abraham maburan isam gami.

Abraham Hagar ko Ismael batoke

⁹ Hagar, Isipian amizim, a faragha Abrahamın ikia otarir mam bate. Ezi dughiar mamın Sarai otarir igharazir kamın gari, a Aisak ko ikararagha arui. ¹⁰ Ezi an Abraham migia ghaze, "Ni ingangarir amizir kinim uan otarim ko aning batokegh. Ingangarir amizimın borim nin bizitaba inian kogham. Bizir kaba da bar nan borim Aisakın biziba."

¹¹ Ezi Ismael uaghan Abrahamın borim, ezi migirigiar otevir kam Abraham gamizi a bar os-eme.

¹² Ezi God Abraham miġia ghaze, “Ni ingangarir amizim Hagar uan borim ko aning bagh osiman marki. Ni Saran akam baragh, an gin mangi. Aisakrama nin ovavir boriba otivam. ¹³ Eghti ingangarir amizimin borim, a uaghan nin borim. Kamaghin, ki uaghan an ovavir boribar amighti me avirasemegh kantrin gavgavimin otogham.”

¹⁴ Ezi amimzaraghan bar mizaraghara, Abraham dagheba inigha egha memen inir me dipam tuasa isamizim ini. Egha an dipam tuigha, da isa Hagarin dipizim gati. Egha a borim isa a ganigha aning amadazi aning zui. Ezi Hagar Berseban nguibamin amadaghan gumazamiziba puvatizir danganim bar a garui.*

¹⁵ Ezi dipam givazima Hagar uan borim isa tevsevimin apengan aneti. ¹⁶ Egha a borimin ganti an ovengan aghuagha ghua mong saghon aperaghav iti. Egha azia iti.

¹⁷ Ezi God borimin ararem baraki, ezi an en-sel Godin nguibamin ikia Hagarin diagha a miġia ghaze, “Hagar, manmaghin ami? Ni atiatingan marki. God nin borimin ararem baregha gifa. ¹⁸ Ni dikavigh mangi borimin agharimin suiragh a fegh, egh a inigh. Ki an ovavir boribar amighti, me bar avirasemegh ikizir gavgavimin otogham.” ¹⁹ Ezi God Hagarin damaziba kuizi, a mozir par mam in api. Ezi a ghua memen inimin dipam tui. Egha dipam isa borim ganingizi an anepi. ²⁰ Ezi God borim ko itima an ekefe. A gumazamiziba puvatizir danganimin ikiava ekevegha, barir pimin

21:12: Rom 9:7; Hibru 11:18 * **21:14:** Hibrun akam deragha miġirigiar kam in mingarim abighizir puvati.

asir fofozir bar ekiam iti. ²¹ Egha gın a Paranın gumazamiziba puvatızir danganımın itima, an amebam a bagha Isipian amizir mam ini.

Abraham Abimelek ko akam akiri

²² Dughiar kamın Abimelek ko an midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Fikol, Abraham bagha ghua Abimelek kamaghın a miği, “Ki gari, bizir ni amiba, God ni ko ikia deraghavıra ni gami. ²³ Egh ni Godın damazımın na ko akam akırigh, egh ni ifavarir arazim na ko, nan boriba, ko nan ovavir boribar amuan marki, ki arazir aghuimra ni gami. Kamaghıra ni arazir aghuımın na damu egh kantrin ni datırighın itir kam saram uaghan a damu.”

²⁴ Ezi Abraham ghaze, “Ki ni mikemezir moghın ki akam akiri.”

²⁵ Ezi Abraham uan mozir dipar Abimelekın ingangarir gumaziba inizim bagha, Abimelek ko miğirigiam iti. ²⁶ Ezi Abimelek ghaze, “Ki mamaghın fozir puvati. Ni fomıra na mikemezir puvati. Ki datırighıra mamagh orasi.”

²⁷ Ezi Abraham sipsipba, memeba, ko bulmakauba Abimelek ganigha aning akar dikirizir gavgavim gami. ²⁸ Egha Abraham uan sipsipbar tongın sipsipın nguzir amebar igiar 7pla inigha munagh ada ariki. ²⁹ Ezi Abimelek an azara, “Ni tizim bagha mamagh ami?”

³⁰ Ezi Abraham ghaze, “Ni na dam, sipsipın nguzir amebar 7pla inigh. Egh arazir kamın kamagh akagham, kar ki uabi kuizir mozir pam.”

³¹ Egha aning danganir kamın akam akiri. Ezi danganir kam, me ziam, “Berseba,” a gati.†

³² Egha aning Berseban akar gavgavim akirigha gıvagha, Abimelek ko an mıdorozir gumazibar faragha zuir gumazim Fikol uamategha Filistian danganımın ghu. ³³ Ezi Abraham Berseban temer mam akara, egha Ikiavıra Itir Godın ziam fe, a Godın zurazurara ikiavıra itim. ³⁴ Egha Abraham dughiar bar ruarımın, kantrin igharazımın gumazımın mın Filistiabar nguazımın ike.

22

God Abraham miġia ghaze, an Aisak isi an ofa damuam

¹ Egha ġın dughiar mam God Abrahamın niġniżir gavgavim ġifoghasa a guizbangira gavgaviz, ti puvatı? Kamaghın an an dia ghaze, “Abraham!”

Ezi Abraham ghaze, “Ki kati.”

² Ezi God a miġia ghaze, “Ni otarir vamıra iti Aisak, ezi ni bar a gifonge. Ni borir kam inigh egh Morian nguazımın aningti ki miġsiatam nın akagham. Egh miġsiar kamın ni Aisak isi ofan bar isi miġhiramımın mın na daningigh.”

³ Egha bar mızaraghara Abraham donki inigha Aisak ko uan ingangarir gumazir pumuning ini. Egha ofan bar isia miġhirizim damuasa dazibar kuegha danganir God a mikemezımın zui. ⁴ Egha namba 3ın aruemin Abraham danganir kamın

† **21:31:** Hibrun akamın, ziar kam, “Berseba,” mong akar otevir kamın mirara ghu, “Akar dikirizir gavgavımın mozir pam.” **22:1:** Hibru 11:17-19 **22:2:** 2 Eghaghaniba 3:1

gari a saghon ikiavira iti. ⁵ Ezi a kamagh ingan-garir gumazimning miği, “Gua donki ko kagh iki. Ki borim ko mangi ga munagh Godin ziam fam. Egh ga gin gua bagh uamategham.”

⁶ Egha Abraham dazir ofan bar isi miğhıramim damuamiba Aisak ganıngizi, ana dagh isaghpu. Ezi Abraham sabam ko avim suiragha, aning zui. ⁷ Aning tiğhar maghin ghua Aisak kamaghın an azara, “Afeziam.”

Ezi Abraham ghaze, “Nan borim, manmaghin ami?”

Ezi Aisak an azara, “Afeziam, ki gari daziba ko avir ofan bar isi miğhıramim damuamim iti, ezi sipsipin ofa damuamim mana?”

⁸ Ezi Abraham a ikaragha ghaze, “Nan borim, God uabi ofan bar isi miğhıramim damuamin sipsipin nguzim, ga danıngam.” Egha aning zui.

⁹ Egha aning danganir God mikemezimin otogha gıvagha, Abraham ofa gamir dakozimin ingarigha daziba a gisin da ariki. Egha uan otarim Aisak benimin a ike. Egha a isa ofa gamir dakozimin dazibagh isin aneti. ¹⁰ Egha Abraham afuam inigha borim biraghti an aremeghasava ami.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel, a Godin Nguibamin ikia dia ghaze, “Abraham! Abraham!”

Ezi Abraham a ikaragha ghaze, “Ki kati.”

¹² Ezi ensel a miğia ghaze, “Ni uan borim misueghti an aremeghan marki. Egh arazitamin a damuan marki. Ni bar borir vamira ikia egha an anogoroghezir puvati. Ni a isi God

daningasaviram ami. Kamaghin ki fo, ni gumazir Godin atiatiava an apengan itim.”

¹³ Ezi Abraham kogha sipsipin apurir mamın gari, an kom tevsevir mamın suirazima a iti. Ezi a ghua sipsipin kam inigha, a misuegha a isa ofan bar isi mighiramim damuasa a gaboro. Sipsipin apurir kam Aisakin danganim inizi Aisak iti. ¹⁴ Ezi Abraham danganir kam ziar kam a gati, “Ikiavira Itir God Aningi.” Ezi iza datirighin gumaziba ghaze, “Ikiavira Itir Godin uan mighsiam gisin biziba e daningam.”

¹⁵ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel Abraham uam an dia ghaze, ¹⁶ “Ki Ikiavira Itir God, guizbangira uabi uan ziam dibora ghaze, ni bar borir kamra ikia, egha an anogroghezir puvati. ¹⁷ Kamaghin ki guizbangira ni migei, ki deragh ni damuva, nin ovavir boribar amighti me bar avirasemegham. Eghti men dibobonim, mikoveziba ko gigimin dibobonimin min otivigham. Eghti nin ovavir boriba uan apaniba abinigh, egh men nguibaba iniam. ¹⁸ Guizbangira, ni nan akam baregha an gin ghu, kamaghin amizi, nin ovavir boriba bangin ki nguazir kamın itir ikizibar gumazamiziba, bar deravira me damuam.”

¹⁹ Ezi Abraham Aisak inigha uamategha uan ingangarir gumazimning bagha ghu. Egha me ua Berseban ghugha Abraham bar moghira Berseban apera.

Nahorin adarazir ziaba

²⁰ Egha gin Abraham kamagh oraki, Milka otarir maba bate. Ezi Abramın dozim Nahor an amuim

Milka. ²¹ Otarir kabar ziabar kara: Us, an otarir ivariam, ko Bus, ko Kemuel (Kemuel gin Aramin afeziamin oto) ko, ²² Keset, Haso, Pildas, Jitlap ko Betuel. ²³ Ezi Betuel a Rebekan afeziam. Milka Nahorin dughiamin otarir 8pla bate, ezi Nahor, an Abrahamin dozim. ²⁴ Ezi Nahorin amuir dozim, an ziam Reuma, a Teba, Gaham, Tahas ko Maka bate.

23

Sara aremezi, Abraham a mozim darighasa nguazir mam givese

¹ Ezi dughiar kamın Sara 127plan azeniba iti. ² Egha nguibar ziam Kiriāt Arban ikiava areme, nguibar kam an ziar mam Hebron, a Kenanin nguazimin iti. Ezi Abraham bar an apangkuvigha a baghava azi.

³ Egha a Saran kuam ataghizi a itima, a ghua Hitian adaraziv gia ghaze, ⁴ “Ki kantrin igharazimin gumazim, egha iza ian tongin apera. Nan amuim aremegha givazima ki ia dam nguazir asizitam givezegh egh a mozim darighasa.”

⁵ Ezi Hitian gumaziba kamaghin migei, ⁶ “Gumazir ekiam, ni orakigh. Ni gumazir dapanir bar aghuim. Ni uan amuim en dagiar mozir aghuitamin anefi. En gumazitam nin anogoroghan kogham. Ni uabi danganir aghuitam ginabaghti, nguazimin afeziam pura ni daningam.”

⁷ Ezi Abraham dikavigha tugha uan guam Hitian gumamazibav suegha dapanim aviragha,

⁸ egha kamaghin migei, “Ki uan amuimin kuam isi nguibar kamın a mozim darighsi ia nan amamangatigh, egh ia na bagh Soharin otarim Efronin azaragh, ⁹ eghti a dagiar torir me kamagh diborim, Makpela na daningam. An Efronin nguazir miriamin ti. Ia a mikemeghti a dagiar torir kam na daningighti, ian damazibar ki ivezim bar a daningam, eghti dagiar torir kam, ki an ghuavim ikegham, eghti a ki uan adarazir kuabar afamin danganimin min ikiam.”

¹⁰ Ezi Efron uabi nguibar ekiamin danganir uari akuvimin, Hitian tongin aperaghav iti. Ezi Hitian gumaziba ikia orazi, Efron kamaghin Abrahamin akam ikaragha ghaze, ¹¹ “Puvati, gumazir ekiam. Ni nan akam barakigh. Ni torir kam givezan kogham. Ki nguazir dagiar torim itir kam, a isi pura ni daningam. Nan adarazir damazimin ki datirighin nguazim ni danighti, ni uan amuim afam.”

¹² Ezi Abraham ua gumazibar damazimin guam avira. ¹³ Egha men damazimin a Efron migia ghaze, “Efron, ki kamaghsua ni deravira kuarim atigh nan migirigiam baragh. Ki datirighin nin nguazir otevir kam givezam. Ni nan dagiaba inithi, ki uan amuim nguazir kamın a mozim darigham.”

¹⁴ Ezi Efron Abrahamin akam ikaragha ghaze, ¹⁵ “Gumazir ekiam, ni oragh. Nguazir kamın ivezim a 400 silvan dagiabara. Ezi marki, kar gan bizim, a pura bizim. Ni pura nguazim inigh uan amuimin kuam afi.”

¹⁶ Ezi Abraham akar kam gifongegha, gumazir biziba amaga dagh ivezibar mirara, deragha 400plan silvan dagiaba mengegha, nguazimin

ivezir kamra isa, Hitian gumazibar damazimın nguazim giveza Efron ganıngi.

¹⁷ Egha arazir kamın Abraham Efronın nguazir Makpelan itim ini, a Mamren nguibamın boroghın iti. A nguazim ko, dagıar torim ko, temer nguazir kamın itiba a bar moghıra da ini.

¹⁸ Ezi Hitian gumazir miğirigıar kam baragha itiba, me bar kamagh fo, nguazir kam Abraham a ini.

¹⁹ Egha a nguazim inigha gıvagha, uan amuim Sara, an kuam isa dagıar mozir Makpelan nguazimın itimın a mozim gati. Makpela a Mamren nguibamın boroghın iti. Egha Kenanın nguazimın iti. Mamren ziar igharazim, a Hebron.

²⁰ Ezi Hitian nguazir otevir kamın itir dagıar mozim, an Abrahamın adarazir kuabar afamin danganimın mın oto.

24

Abraham Aisak bagha amuim buri

¹ Abraham datirighın ghurigha gıfa. Ezi Abraham amir biziba, Ikiavıra Itir God a uabi dagh ami, da bar deraghavıram otifi.

² Dughiar mam, Abraham uan ingangarir gumazimın diazi a izi. Ingangarir gumazir kam fomıram a ko ikia an biziba datirighın bar dar gari. Ezi Abraham a miğia ghaze, “Ni uan dafarim nan buarakirimın apengan amadagh egh akar gav-

gavim na koma anekirigh. ³ Ni Ikiavıra Itir Godın ziamın guizbangıra mikim, a Godın Uan Nguibam ko nguazim gativazim. Egh ni Kenanın aven nguazir ki itir kamın, nan otarim bagh guivitam ginaman marki.

⁴ Puvatı, ni nan bighara mangi

egh nan adarazir tongin a bagh amizitam batogh, eghti amizim izi nan otarim, Aisakin ikiam.”

⁵ Ezi ingangarir gumazim kamaghin migei, “Eghti amizir kam uan nguibam ataghiraghan aghuaghti, ki manmaghira damuam? Egh ki ti nin otarim inigh ua nin adarazir bighan mangigham?”

⁶ Ezi Abraham a ikaragha ghaze, “Bar puvati! Ni nan otarim inigh uamategh nan bighan mangan kogham. ⁷ Ki fomira uan adarazir nguazimin ikia uan afeziamin dipenimin iti, ezi Ikiavira Itir God, a Godin Uan Nguibam gativazim, a na inigha kagh ize. Egha an akar dikirizir gavgavim na koma a gamua ghaze, a nguazir kam nan ovavir boribar aningam. Ezi ki fo, a uan ensel amadaghti a nin faragh nan adarazi bagh mangi, nin akurvaghti, ni nan otarim bagh amizitam iniam. ⁸ Eghti amizim ni ko izan aghuagham, eghti akar ga dikirizir kam ua nin suighan kogham. Eghti ni nan otarim inigh nan nguibamin mangan bar markiam.” ⁹ Ezi ingangarir gumazim uan gumazir ekiam Abraham a mikemezir biziba bar dar amuasa, uan dafarim isa an buarakirimin apengan anemadagha, akar dikirizir gavgavim a koma a gami.

¹⁰ Ezi ingangarir gumazim Abrahamin 10plan kamelba ko bizir aghuir aviriba ini. Egha biziba bar da inigha egha Aramin nguazimin ghua Nahorin nguibamin zui.

¹¹ An otogha givagha kamelbagh amizi me mozir dipamin nguibamin azenan teviba apirigha apiaghav iti. Kar guaratizim, kar amiziba iza dipaba tuir dughiam.

¹² Ezi a kamagh God ko miġia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan gumazir ekiam Abrahamin God. Ni nan gumazir ekiamin apangkuvigh, egh datirighin nan ingangarim damighti, a guizbangiram otogh. ¹³ Ki mozir par kamın boroghın tughav iti, ezi amizir igiaba dipaba tusi izam. ¹⁴ Ezi ki kamaghın nin azai, ki amizir igiatam mikim suam, ‘Ai, ki dipatam amasa, ni ti nan akuragh uan dipizimin miner dipam asigh a inigh izighiri.’ Eghti a suam, ‘Are, ni dami, eghti ki dipam uaghan nin kamelbar aningam.’ Eghti, tuavir kamra, ki fogham, amizir kamra ni uan ingangarir gumazim Aisak bagha a ginaba. Eghti bizir kaba otivighti ki fogham, ni nan gumazir ekiam Abraham bar an apangkufi.”

¹⁵ Ezi ingangarir gumazim God ko miġiavira itima, Rebeka izava oto. A miner dipam uan dipizim dafa. Rebeka a Betuelin guivim. Ezi Betuel a Nahor ko Milkan otarim. Ezi Nahor ana Abrahamin dozim. ¹⁶ Amizir igiam Rebeka, an ganganiba bar deragha tighar gumazitam ko dakuam. Egha mozir pam giraghugha uan miner pam tuigha uamategha anadi.

¹⁷ Ezi ingangarir gumazim a bagha ivegha ghua kamaghın a miġei, “Ai, ni nan akuragh uan minemin dipar muziaritam na daningam?”

¹⁸ Ezi Rebeka ghaze, “Gumazir ekiam, ni dipam rami.” Egha a zuamira miner dipam uan agharimin an suiragha izaghira an taghizi a dipam api.

¹⁹ Egha an amegha bar izivazima Rebeka a miġia ghaze, “Ki nin kamelba dipam uaghan me danighti me dami izivagham.” ²⁰ Egha a zuamira miner

pam, asiziba dipam apir dagiar danganimın a inge. Egha a ivegha uamategha dipam tuasa ghu. A kamaghıram amua ghuavti kamelba bar dipam ame. ²¹ Ezi ingangarir gumazim migeir puvati. A pura damazibar an gari. Egha foghasa, Ikiavıra İtir God uan ingangarim damighti a guizbangıram otivasa, o ti puvatıgham.

²² Ezi kamelba dipam amegha gıvazi, ingangarir gumazim ghua ring golin atinibagh azuim isa Rebekan atinim garu. Egha daveriar golin pumuning Rebekan agharimning garu. Ringın kamın osımtızim a 5 gremın tu, ezi daveriar kamningın osımtızim 100 gremın tu. ²³ Egha ingangarir gumazim ghaze, “Ni na mikim, ni tinan guivim? Egha ni manmagh nıghnısi, nın adarazir dipenim danganitam ikiti, ki uan adarazi ko datırighın dimangan an dakuam?”

²⁴ Ezi Rebeka a ikaragha kamaghın migei, “Ki Betuelın guivim, ezi Betuel a Nahor ko Milkan otarim. ²⁵ Are, e kamelba damamin dagher avırıba iti. Egha dipenimın danganir mam iti. Ia izi mangi a daku.”

²⁶ Ezi Abrahamın ingangarir gumazim tevıba apırıgha guam avırıgha Ikiavıra İtir Godın ziam fe. ²⁷ Egha kamaghın migei, “Ki uan gumazir ekiam Abraham, an Godın ziam fasa, a Ikiavıra İtir God. A nan gumazir ekiamın apangkuvıgha egha a mikemezi moghıra deraghavırıma a gami. Guizbangıra, Ikiavıra İtir God na inıgha iza nan gumazir ekiamran adarazir dipenim gati.”

²⁸ Ezi amızir igiam ivegha ghua uan amebamın dipenimın itir darazi bizir otivir kabar gun bar me mikeme. ²⁹⁻³⁰ Ezi Rebekan tuebam Laban, ring

golin an atinimn itim ko, daveriar an agharimn-ingn itimning dar gari. Egha an orazi, Rebeka gumazir kam mikemezir biziba bar dagh eghari. Kamaghin a ivegha azenan ghua Abrahamin ingangarir gumazim bagha ivegha zui. Egha gumazir kamn gari a mozir dipamin boroghin uan kamelba ko tughav iti. ³¹ Ezi Laban kamaghin migei, “Gumazir ekiam, Ikiavira Itir God bar deragha ni gamigha gifa. Ni izi e dipenimin mangam. Ni kagh ikian marki. Ki nin misiam akirigha gifa, egha uaghan nin kamelba bagha danganim akiri.”

³² Ezi Abrahamin ingangarir gumazim dipenimin aven ghu. Ezi Laban uan ingangarir gumazibav kemezi, me kamelba atera izezir bizibagh eghuvigha egha dadaba ko dagheba kamelbagh anidi. Egha a me mikemezi me dipam tuigha iza Abrahamin ingangarir gumazim uan adarazi ko me ganingizi me uan dagariba rue. ³³ Ezi me gin dagheba inigha izi, ezi Abrahamin ingangarir gumazim kamaghin migei, “Ki zuamira dameghan kogham. Ki faragh uan migirigiabar amigham.”

Ezi Laban ghaze, “A dera. Ni mikim.”

³⁴ Ezi ingangarir gumazim ghaze, “Ki Abrahamin ingangarir gumazim. ³⁵ Ikiavira Itir God nan gumazir ekiam bar deragha a gamizi, a biziba bar aviraseme. A bizir bar avirir kaba Abraham ganingi, sipsipba, memeba, bulmakauba, silva ko gol, ko ingangarir amiziba ko gumaziba, kamelba ko donkiba. ³⁶ Ezi an amuim Sara bar ghurigha egha otarim bate. Ezi nan gumazir ekiam biziba bar ada isa otarir kam ganingi. ³⁷⁻³⁸ Egha pamten na migia ghaze, ‘Ni nan otarim

bagh Kenanin, nguazir ki itir kamın nan otarim bagh guivitam ginaman marki. Markiam, ni nan afeziamın adarazir bighan mangi egh nan otarim bagh amizitam ginabagh.’ Nan gumazir ekiam migirigiar kam gamua, egha na gamizi ki an migirigiar kamın gin mangasa a ko akam akirigha gifa.

³⁹ “Ezi ki uan gumazir ekiam migei, ‘Eghti amizir kam na ko izan aghuaghti, ki manmaghin damuam?’

⁴⁰ “Ezi a ghaze, ‘Ki gumazir Ikiavira Itir Godin akabar gin zuim, eghti a uan ensel nin faragh anemadaghti a mangi ingangariba bar dar amighti da bar nin deragham. Eghti ni nan otarimin amuim nan afeziamın adarazir bighan a inigh izam. ⁴¹ Eghti tuavir vamira otoghti, kamaghin akar ga dikirizir kam ua nin suighan kogham. Ni men bighan mangiti, nan afeziamın adarazi kamagh mikim suam, amizim ni ko izan kogham, egh me an anogoregham, me kamaghin damuti, akar ni na ko dikirizir kam, osimtizim ni daningan kogham.’

⁴² “Ezi datirighin guaratighin, ki iza mozir pamin otogha kamagh God ko migei, ‘O Ikiavira Itir God, nan gumazir ekiamın God, ni datirighin na bagh ingangarir kam damighti a guizin otogh. ⁴³ Ezi ki datirighin mozir pamin boroghin iti. Eghti amizir igiatam dipam tuigh iziti, ki a mikim suam, “Ai, ni uan minemin dipar muziaritam na danighti, ki anemeka.” ⁴⁴ Eghti a kamagh mikimam, “Ni dameghti, ki dipam isi uaghan nin kamelbar aningam,” eghti nan ifongiam kar ti amizir kamra ni nan gumazir ekiamın otarim bagha a ginaba.’

45 “Ki God ko miġiavira itima Rebeka izava oto. A minem uan dipizim dafagha dipam tuasa mozir pamin uaghiri. A izima, ki a miġia ghaze, ‘Ai, ni dipar muziaritam na daningigh.’

46 “Ezi a zuamira miner pam dafarimin an suiragha izaghirigha ghaze, ‘Gumazir ekiam, ni dipam ami. Eghti ki dipam uaghan a isi nin kamelbar aningam.’ Ezi ki dipam amegha givazima, a dipam isa nan kamelbagh anidi.

47 “Ezi ki an azara, ‘Ni tinan guivim?’

“Ezi a ghaze, ‘Ki Betuelin guivim, Betuel a Nahor ko Milkan otarim.’ Ezi ki ring an atinim gatigha egha daveriaba an agharimning garu.

48 “Egha ki tevimning apirigha guam aviragha Ikiavira Itir Godin ziam fe, a nan gumazir ekiam Abrahamin God. A na inigha iza nan gumazir ekiam Abrahamin aveghbuamin dipenimrama oto. Eghti ki guizbangira an igiar guivim inighti a mangi nan gumazir ekiamin otarimin ikiam.

49 Egha ki ian azai, ia bizir aghuitam ko arazir aghuimin nan gumazir ekiam damusi, egh guizbangira deragh na mikim? Egh ia aghuagh, egh uaghan na mikimti, ki bizitam damusi ua nighnigham.”

50 Ezi Laban ko Betuel kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God uabi bizir kam gamizi, ezi e miġirigiba puvati. 51 Rebeka iti. Ni a inigh egh gua mangi. Ikiavira Itir God ni mikemezi moghin, Rebeka nin gumazir ekiamin otarimin iki.”

52 Ezi Abrahamin ingangarir gumazim men akam baregħa gifa, egha Ikiavira Itir Godin damazimin tevimning apirigha, aviragħa guam

nguazim girigha an ziam fe. ⁵³ Egha bizir gol ko silvan ingarizir digirir igharagha gariba inigha da isa Rebeka ganidi. Egha bizir aghuir iveziba bar pin kozir aviriba isa, an tuebam ko amebam ganidi.

⁵⁴ Ezi migirigibaba givazima, Abrahamin ingangarir gumazim uan adarazi ko dagheba ko dipaba amegha, me akui. Egha mizaraghara me dikavigha Abrahamin ingangarir gumazim kamaghin migei, “Ia na amadaghti, ki uamategh uan gumazir ekiam bagh mangasa.”

⁵⁵ Ezi Rebekan amebam ko an tuebam kamaghin migei, “Ni amizir igiam amamangatighti a tong e ko aruer 10plan ikegh, gin mangi.”

⁵⁶ Ezi Abrahamin ingangarir gumazim kamaghin migei, “Ia nan anogoroghan marki. Ikiavira Itir God na bagha ingangarim gamizi, a deragha otogha gifa. Kamaghin, ia na amadaghti, ki uamategh uan gumazir ekiam bagh mangam.”

⁵⁷ Ezi me ghaze, “E amizir igiamin diagh egh an azaragh, an ifongiam gifoka.”

⁵⁸ Egha me Rebekan diazi a izima, me an azara, “Ni gumazir kam ko mangasa ifonge?”

Ezi a ghaze, “Are, ki mangam.” ⁵⁹ Ezi me Rebeka ko amizir a ko ikia an garim amadazi aning Abrahamin ingangarir gumazim, ko izezir darasi, me ko zui.

⁶⁰ Ezi me Rebeka akar bar aghuimin a migia ghaze:

“En buaramizim,
ni gumazamizir bar aviravirimin amebamin otivam.

Egħti n̄in ovavir boriba uan apaniba abinigh,
men nguibaba iniam.”

⁶¹ Ezi Rebeka uan ingangarir amiziba ko dikavigha kamelbagħ apiagħa Abrahamin ingangarir gumazimin ġin zui. Egha me magħira zui.

⁶² Aisak faragħa mozir pamin boroghin iti, mozir par me kamagħ diborim, “Godin Zurara Ikia Nan Garim.” Egha dugħiar kam a mozir pam ategħa iza Negevin danganimin iti. ⁶³ Egha guaratizir kamin a bizibagħ nighnighasa, tuzimin arua ghua, kogħa kamelbar gari da sagħon izi.

⁶⁴ Ezi Rebeka Aisakin apigha kamel ategħa iza-ghiri. ⁶⁵ Egha kamagħ Abrahamin ingangarir gumazimin azara, “Munar gumazitam e bagħa izi, a tina?”

Ezi ingangarir gumazim ghaze, “Mar nan gumazir ekiam.” Ezi Rebeka uan dapanimin inim inigha izaghira uan guam avara. ⁶⁶ Ezi ingangarir gumazim bizir an amizibar gun bar Aisak gegħari.

⁶⁷ Ezi Aisak Rebeka inigha uan amebam Saran purirpenimin għu, egha Rebekan ti. Egha Aisak Rebeka bar a gifonge. A faragħa uan amebamin ovevem bagħa bar osemegħa iti. Ezi datirighin an navir averiam uamategħa dera.

25

Abrahamin ovavir borir igharaziba

¹ Ezi Abraham amuir dozimin iti, an ziam Keturā. ² Ezi amizir kam, Simran, Joksan, Midian, Isbak ko Sua bate. ³ Ezi Joksan, a Seba ko Dedanin afeziamin oto. Ezi Dedan, a Asuria, Letusia ko,

Leumian ovavir inazimın oto. ⁴ Ezi Midianın otaribar ziabar kara: Efa, Efer, Hanok, Abida ko Elda. Ka bar Keturan igiavotariba.

⁵ Ezi Abraham uabi bar uan biziba isa Aisak ganıngi. ⁶ Egha an angamıra ikiavıra itir dughiamın, a bizir aghuiba isa uan amuir dozimningın boribagh anıngi. Egha me amadazi, me an otarim Aisak ategha saghon ghua aruem anadi naghın ghue.

Abraham aremezi me a mozim gati

⁷ Dughiar kamın Abraham 175plan azeniba iti. ⁸ A bar ghurigha, uan nguazimın ikirimirim bar a gakuegha ovengezi, an duam ghua an adarazir duaba ghua itir nguibamın me ko iti. ⁹ Ezi an otarimning, Aisak ko Ismael iza Mamren nguibamın boroghın dagıar mozir me Makpela arızimın anefa. Nguazir kam, a Hitian gumazim Soharın otarim Efronın nguazim. ¹⁰ Abraham faragha Hitian adarazir gumazim dam nguazir otevir kam givese. Nguazir kamın Abraham faragha uan amuim Sara mozim gati. Ezi datırighın Aisak ko Ismael, Abraham isa nguazir kamran a mozim gati.

¹¹ Ezi Abrahamın ovevemın gın, God bar de-raghvıra an otarim Aisak gami. Dughiar kam, Aisak mozirpar mamın boroghın iti, mozirpar me kamagh diborim, “Godın Zurara Ikia Nan Garim.”

¹² Ezi kar Ismaelın ovavir boribar ziaba. Ismael a Abrahamın otarim, Hagar a bate. Ezi Hagar Isipian amizim, a Saran ingangarir amizim.

¹³ Ismaelın otariba, men faragha otozimın ghua abuananamın ziaba: Ismaelın otarir ivariamın

ziam Nebaiot, ezi an girara iriba, Kedar, Atbel, ko Mipsam, ¹⁴ko Misma, Duma, ko Masa, ¹⁵ko Hadat, Tema, Jetur, Nafis, ko Kedema. ¹⁶Kar Ismaelin otaribar ziaba. Ezi me ziar kabara inigha me itir nguibaba ko nguazir otevir me itibar ziaba dagh ariki. Eghti gin 12plan gumazir kaba, 12plan anababar otivam.

¹⁷Ezi Ismael 137plan azeniba ikia egha aremezi, an duam ghua an adarazir duaba ghua itir nguibamin me ko iti. ¹⁸Ezi Ismaelin ovavir boriba Havilan nguazim ko Surin nguibamin tizimin itir nguazir otevimin apia. Sur a Asirian zuir tuavimin iti, Isipin boroghin. Ezi me deragha Abrahamin ovavir igharaziba ko deragha apiazir puvatigha, me ko apanim gami.*

Aisakin eghaghanim

(Sapta 25:19--26:35)

Rebeka Iso ko Jekop bate

¹⁹Kar Abrahamin otarim Aisakin eghaghanim. ²⁰Ezi Aisak 40plan azeniba ikia egha Rebekan iti. Ezi Rebeka a Betuelin guivim, Betuel a Mesopotemian amadaghan Aramian adarazir gumazir mam. Rebeka ana Aramian adarazir gumazim Labanin buaramizim.

²¹Ezi Aisakin amuim boriba puvati, ezi Aisak Ikiavira Itir God ko migia ghaze, ni na baregh nan amuimin akuraghti a boritam iniam. Ezi Ikiavira Itir God, Aisakin migirigiam baraghizi, Rebeka navim adai. ²²Ezi otarir fufuzimning Rebekan navir averiamin ikia uaning adosi. Ezi Rebeka

* **25:18:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

ghaze, “Tizim baghavira bizir kam na bato?” A bizir kamın mıngarım gıfoghasa, egha Ikiavira Itir God ko mıgei.

²³ Ezi Ikiavira Itir God Rebeka mıgıa ghaze, “Kantrin pumuningın gumazamiziba nın navımın aven ti. Ezi otarir nı otamın kamning, aning uaning batogh mangı tavın gavgavım tav gafıragham. Eghtı otarir faragha irızım, otarir gın irızımın ingangarır gumazımın mın ikiam.”

²⁴ Ezi dughiar Rebeka otamım otozi, ana otarir fufuzımning bate. ²⁵ Ezi faragha irızımın mıkarzım aghevegha arızıvatari. Ezi me ziam, “Iso,” a gati.† ²⁶ Ezi Ison amebam a batır dughıamın an dozım an dagarır gınkevımın suiragha azenan ize. Kamaghın amızı me ziam, “Jekop,” a gati.‡ Dughiar kam Aisak 60plan azenıba itıma aningın amebam aning bate.

Iso otarir ivariamın mın itir danganim ataki

²⁷ Egha otarır kamning ekevegha Iso asızıba burır fofozır ekıam itı. Egha ruarıbar aruasa bar ifonge. Ezi Jekop gumazır nımıra itım, egha nguıbamra tı. ²⁸ Ezi Iso asızıbav sogha da ınıgha ıza Aisak ganıdım an ada apava, bar Iso gıfonge. Ezi Rebeka Jekop gıfonge.

²⁹ Ezi dughiar mamın Jekop nguezıbar dıparsızım isai. Ezi Iso ruarımın ıkegha ngun ızı. ³⁰ Egha mıtırıam puv ana aghezıma a kamagh Jekop mıgeı, “Mıtırıam puv nan azı. Nı dıparsızır

25:23: Rom 9:12 † **25:25:** Hıbrun akamın zıar kam “Iso,” an mıngarım kamaghın ghu, “arızıvatari.” ‡ **25:26:** Hıbrun akamın zıar kam, “Jekop,” an mıngarım kamaghın ghu, “dagarır gınkevım.”

aghevir ni isamizir matam na daningh.” Kamaghin me gin “Iso,” ziar igharazim, “Idom,” a gati. §

³¹ Ezi Jekop an akam ikaragha ghaze, “Ni faragh ni otarir ivariamın mın itir danganir kam, na daningighti, ki gin diparsızir kam ni daningam.”

³² Ezi Iso ghaze, “A dera. Ki ovengamin dughiam roghira ize, ezi ki otarir ivariamın itir danganim a manmaghin nan akurvagham?”

³³ Ezi Jekop ghaze, “Ni faragh Godın akakagh guizbangira na mikim suam, ni uan danganim na daningam.” Ezi Iso guizbangira migia, egha uan danganir an otarir ivariamın itim isa Jekop ganingi. ³⁴ Ezi Jekop bret ko ngezibar diparsızir a isamizim isa a ganingi. Ezi Iso anemegha givagha pura dikavigha ghu.

Ezi arazir kam kamagh an aka, an otarir ivariamın itir danganim pura bizimın mın oto.

26

Aisak Gerarın nguibamın iti

¹ Ezi dughiar kamın Kenanın nguazımın mitiriar ekiam otozi dagheba bar otefe, ezi mitiriar kam mitiriar faragha Abrahamın dughiamın otozim ko magh ghu. Ezi Aisak dikavigha Gerarın atrivim Abimelek bagha ghu, a Gerarın nguibar ekiamın ikia Filistiabar atrivimın iti. ² Ezi Ikiavira Itir God Aisak batogha a migia ghaze, “Ni Isipın mangan marki. Ni kaghira ikiti, ki danganir ni iki-amimın gun ni mikimam. ³ Ni nguazir kam pura

§ **25:30:** Hibrun akamın ziar kam “Idom,” an mıngarim kamaghın ghu, “aghevım.” **25:33:** Hibru 12:16 **26:3:** Jenesis 22:16-18

guraghav itir gumazimın mın a daperaghti, ki ni ko iki egh deragh ni damuam. Egh ki nguazir kaba bar ni ko nin ovavir boribar anıngam, eghti akar dikirizir gavgavir ki nin afeziam Abraham koma amizim, a guizbangın otivam. ⁴ Egh ki nin ovavir boribar amighti, me bar avırasemegh men avirim mikovezibar mın ganam. Eghti ki nguazir kaba bar me danıngam. Kamaghın amizi, nin ovavir boriba bangın ki nguazir kamın itir nguibabar gumazamiziba bar deravıra me damuam. ⁵ Guizbangıra, Abraham nan akam baregha, uaghan nan Akar Gavgavıba ko arazir ki ifongezıba ko nan Arazir a ganıngızir maba sara gın ghuzir bizir kam bagh, ki deravıra me damuam.” ⁶ Ezi Aisak Gerarın nguıbamın ti.

⁷ Ezi nguıbar kamın gumazıba an amuım bagha an azai, ezi a ghaze, “Kar nan amizim.” An atiatıgha, kamaghın mıgeir puvati, “Kar nan amuım.” An nıghnızim kamaghın iti, “Rebekaı ganıba bar derazi, gumazir kaba a inisi nıghnıgh, egh a bagh na mııueghti ki aremegham.”

⁸ Egha Aisak mong dughiar ruarımın ike, ezi dughiar mamın Abımelek, Filıstıabar atrıvım uan dıpenımın wınduan gari, Aisak uan amuım Rebeke gıfongegha a mııgha a ko ikararai. ⁹ Ezi Abımelek Aısakın dıagha a mııgıa ghaze, “Kar ti nin amuım! Ezi ni manmaghsuavıra ghaze, ‘Kar nan amizim?’”

Ezi Aisak a ikaragha ghaze, “Ki nıghnızir kam iti, ki suam, a nan amuım, eghti gumazıba a bagh na mııueghti ki aremegham.”

¹⁰ Ezi Abimelek ua ghaze, “Ni arazir manam-rama e gami? En gumazitam nin amuim ko akuizi, e osimtizir ekiamin ikeghai! Guizbangira an a ko dakuighti, osimtizir kamın mingarim a nin ikiam.”

¹¹ Egha gin Abimelek akar gavgavim gumazamizibav gia ghaze, “Gumazitam gumazir kam o an amuim arazir kuratamin a damigh, egh ovengam.”

¹² Ezi Aisak azenir ekiamin ingarigha dagheba opari. Ezi Ikiavira Itir God an akuragha deragha a gami. Kamaghın an azenimin dagheba bar aviraseme. ¹³ A bizir avirim ikia egha gumazir ekiam gava. ¹⁴ A sipsipba, bulmakauba ko ingangarir gumazir aviriba iti, ezi Filistiaba naviba an ikufi. ¹⁵ Egha me nguaziba inigha Abrahamın ingangarir gumaziba fomira kuizir mozir paba apeme.

¹⁶ Ezi gin Abimelek Aisak miġia ghaze, “Ni en kantri ategh mangi. Ni datirighın gavgavir ekiam iti, ezi e nin apengan iti.” ¹⁷ Kamaghın amizi, Aisak nguibar kam ategha ghua Gerarın danganir zarimin apera. ¹⁸ Abraham faragha mozir paba danganir kamın dagh kui. Ezi an aremezi dughiamın gin Filistian gumaziba mozir par kaba apeme. Ezi datirighın Aisak mozir par kaba uam adagh kuigha, ziar an afeziam faragha dagh aningiziba ua dagh ariki.

¹⁹ Ezi dughiar mamın Aisakın ingangarir gumaziba, danganir zarir kamın mozir par mam gikuizi dipar aghuim oto. ²⁰ Ezi Gerarın bulmakaubar garir gumaziba, Aisakın bulmakaubar garir gumaziba adogha ghaze, “Kar en mozir pam.”

Ezi Aisak nighnigha ghaze, gumazir kaba a ko uari adoghodoke, kamaghin a mozir par kam dibora ghaze, “Uari Adoghodosi.” ²¹ Ezi Aisakin ingangarir gumaziba mozir par igharazim gikui, ezi me mozir par kam bagha uaghan uari adosi. Ezi Aisak mozir par kam ziam, “Apanim gamir arazim,” a gati.

²² Egha gin Aisak danganir kam ategha egha mozir par igharazim gikui. Ezi dughiar kamın gumaziba uam a bagha uari adozir puvati. Ezi Aisak ghaze, “Ikiavira Itir God deragha e gami, eghti e datirighin nguazir kamın deragh daperagh egh bizir aviriba kagh ikiam.” Egha a mozir pam ziar kam a gati, “Dabirabim derazir danganim.”

²³ Egha gin Aisak nguibar kam ategha ghua Berseban nguibamin oto. ²⁴ Ezi dimagarir kamın Ikiavira Itir God a batogha ghaze, “Ki nin afeziam Abrahamın God. Ki ni ko iti, kamaghin ni ati-atingan marki. Ki uan ingangarir gumazim Abraham, bar a gifonge, kamaghin ki deragh ni damu, egh nin ovavir boribar amuti me bar avirasemegham.”

²⁵ Ezi Aisak ofa gamir dakozi, danganir kamın an ingarigha Ikiavira Itir Godın ziam fe. Egha gin a danganir kamın uan purirpenibar nguibam aghuizi an ingangarir gumaziba mozir par mam gikui.

*Aisak ko Abimelek
uaning ko akam akiri*

²⁶ Ezi dughiar kam Abimelek Gerarın nguibam ategha Aisak bagha ize. Ezi Ahusat, a gu-

mazir niĝniziba Abimelek ganidim, ko Fikol Abimelekin midorozir gumazibar faragha zuir gumazim, aning a ko ize. ²⁷ Ezi Aisak men azara, “Ia manmaghsua na bagha izi? Ia fomira nan atarigha uan nguazimin na batoke?”

²⁸ Ezi me a ikaragha ghaze, “E datirighin kamagh fogha gifa, Ikiavira Itir God ni ko ti. Egha en ifongiam, e bar moghira pin akagh guizbangira mikim egh akam akiram. Eghti akar dikirizir gavgavir kam in aven migirigiar kam ikiam, ²⁹ ni pazi e damuan marki. Ni fo, e fomira arazir kuratam ni gamizir puvati. E arazir aghuibara ni gami. Ni en nguazim ataghirazir dughiam, e nin amaman-gatizi, ni navir amirizim sara ghu. E datirighin gari, Ikiavira Itir God bar deravira ni gami.”

³⁰ Ezi Aisak me bagha isar ekiam gamizi, me dagheba apa egha dipaba api. ³¹ Egha amimzaraghan me dikavigha akar gavgavim akira ghaze, men dabirabim Aisak ko deragham. Ezi Aisak ghaze, “Ia navir amirizim sara mangi.” Ezi me anetegha zui.

³² Ezi dughiar kamra Aisakin ingangarir gumaziba iza kamaghin a migei, “E mozir par mam gikuizi dipam a gizivagha gifa.”

³³ Ezi Aisak mozir par kam ziam, “Siba,” a gati. Egha iza datirighin me nguibar kam Berseba a garisi.

Ison amubar ziaba

³⁴ Ezi Iso 40plan azeniba ikia Juditin iti. An afeziam, Beri, a Hitian gumazir mam. Egha Iso uaghan Basematin iti. An afeziam Elon, a Hitian

gumazir mam. ³⁵ Ezi amizir kamning amir araz-
iba, Rebeka ko Aisak gamizi, aningın navimning
ikuvigha bar oseme.

Jekopin eghaghanim

27

(Sapta 27--35)

*Jekop uan afeziam gifaragha Ison bizir aghuiba
ini*

¹ Ezi dughiar kamın Aisak ghurigha an damaz-
iba ikufi. Ezi a uan otarir ekiam Ison diazi a izima
an a miğia ghaze, “Nan otarim.”

Ezi Iso a ikaragha ghaze, “Ki kati.”

² Ezi Aisak ghaze, “Ni nan gan, ki bar ghurigha
ovengamin dughiam bar roghira ize. ³ Kamaghın
ni uan asiziba burir barir pim ko bariba inigh
ruarimın mangi, egh na bagh asizitam batogh a
misokegh. ⁴ Egh na bagh asizim isamigh dagher
aghur ki ifongezim inigh na bagh izi. Eghti ki
anemegh deravira ni damigh egh gın ovengam.”

⁵ Ezi dughiar kamın Aisak Iso miğeima Rebeka
oraki. Ezi Iso asizibar amuasa ghuzi, ⁶ Rebeka
kamagh Jekop miğei, “Ki datirighirama orazi, nın
afeziam kamagh Iso miğei, ⁷ ni na bagh asizitam
inigh izi na bagh a isamigh. Eghti ki anere-
meghiva, Ikiavira Itir Godın damizimın deragh ni
damighvırama, egh gın ovengam.”

⁸ Egha Rebeka maghira kamaghın miğei, “Nan
otarim, ni na baregh egh bizir ki ni mikimamim
na damu. ⁹ Ni mangi memen igiar pumuning
inigh izi, eghti ki aning isamighiva nın afeziam bar
ifongezi moghın a bagh dagher aghuiba isamam.

¹⁰ Eghti ni a inigh uan afeziam bagh mangiti an anemam, egh deragh ni damighvirama, gin ovengam.”

¹¹ Ezi Jekop kamagh uan amebam migei, “Ni kamagh fo Iso a gumazir arizivatarim, ezi nan mikarzim arizivatarizir pu. ¹² Nan afeziam nan suighsuigh egh fogham, ki a gifari, egh a deravira na damuan firin, a ua na gasighasigham.”

¹³ Ezi an amebam ghaze, “Nan otarim, ni, ki ni migei moghin damu. Egh mangi na bagh memening inigh. Bizir ni gasighasighamba, da ni giran kogham, da na giram, ni puvati.”

¹⁴ Ezi a ghua aning inigha egha iza uan amebam ganingi, ezi Rebeka an afeziam damasa bar ifongezi moghirama a dagheba isai. ¹⁵ Rebekan otarir ekiam Iso, a faragha uan korotiar aghuiba isa amebamin purirpenim gatizi da iti. Ezi datirighin Rebeka da inigha uan otarir dozim Jekop gaghui. ¹⁶ Egha a memen igiabar ariziba an agharibagh arigha, an tuemin danganir ariziba puvatizibagh aghui. ¹⁷ Egha Rebeka dagher isingtizir kaba ko bretin tueziba isa Jekop ganingi.

¹⁸ Ezi Jekop uan afeziam bagha ghuava an dia ghaze, “Afeziam!”

Ezi an a ikaragha ghaze, “Ni otarim manam, Iso o Jekop?”

¹⁹ Jekop a ikaragha ghaze, “Ki nin otarir ivariam Iso. Ki ni mikemezi moghirama amigha gifa. Ezi ni dikavigh ki ni bagha inigha izezir asizim amegh egh deragh na damu.”

²⁰ Ezi Aisak ghaze, “Nan otarim, ni manmaghira zuamira asizir kam bato?”

Ezi Jekop ghaze, “Ikiavira Itir God, nin God nan akurazi ki a bato.”

²¹ Ezi Aisak a migia ghaze, “Ni nan boroghin iziti, ki nin suighsuigh foka, ni guizbangira Iso, o puvati?”

²² Ezi Jekop sivagha uan afeziamin boroghin ghu, ezi an an suigha ghaze, “Nin tiarim a Jekopin tiarimin mirara migei, ezi nin aghariba ki dar suigha dar barazi, da mati Ison aghariba.”

²³ Ezi an aghariba Ison agharibar min arizivatari, ezi Aisak kamaghin fozir pu, kar Jekop. Kamaghin amizi a deragha a damuasa,
²⁴ egha uam an azara, “Ni guizbangira Iso, o puvati?”

Ezi Jekop a ikaragha ghaze, “Are, kirara.”

²⁵ Ezi Aisak ghaze, “Ni na bagh asizitaba inigh izi. Ki damegh givagh egh arazir aghuimin ni damuam.”

Ezi Jekop asiziba a ganigha egha wainin dipar maba sarama a ganingizi an api.

²⁶ Ezi an afeziam a migia ghaze, “Nan otarim, ni nan boroghin izi nan toreghe.”

²⁷ Ezi an an torima Aisak an korotiabar mughuriam baregha deravirama a gami. Egha ghaze:

“Aia, nan otarimin mughuriam
mati dagher azenimin mughuriam!

Azenir kam deraghasa

Ikiavira Itir God deraghaviram a gami.

²⁸ Ki Godin azai, a dimagaribar ghuariabar dipabar amuti

da izighiri nín azenibagh iziti da aghung dagher aviriba iki.

Ki an azai, a wit ko wainin aviriba ni daning.

²⁹ Ki kamaghin Godin azai, nguazimin itir gumazamiziba

nin ingangarir gumazibar min ikiam,

eghti kantrin mabar gumazamiziba nin apengan ikiam.

Eghti ni uan aveghbuaba me gativagh men ganam.

Eghti nin amebamin ovavir boriba nin apengan ikiam.

Eghti gumazir paza ni damuasa Godin azangsiziba,

ki kamaghin Godin azai, eghti a me gasighasigham.

Eghti gumazir deragh ni damusi ni bagha Godin azangsiziba,

ki kamaghin Godin azai, a uaghan deraghviram me damuam.”

³⁰ Ezi Aisak deragha Jekop gamizi, a zuima, dughiar kamra an avebam Iso asizibagh amigha uamategha izi. ³¹ Egha a uaghan dagher isingtizir mabagh amigha uan afeziam bagha da inigha izi. Egha ghaze, “Afeziam, ni dikavigh daperagh asizir ki ni bagha inigha izir katabar ameghiva, deraghvira na damu.”

³² Ezi Aisak an azara, “Ni tina?” Ezi a ghaze, “Ki nin otarir ivariam Iso.”

³³ Ezi Aisak digavir kuram gamigha an mikarzim nigha, an azara, “Ezi kar ti tinara

faragha asizir mam misuegha na bagha a inigha ize? Ezi ki anemegha givazi ni oto. Ezi ki deragha a gamigha gifa, eghti da a ko iki mamaghira ikiam!”

³⁴ Ezi Iso kamaghin oregha, a bar puviram azia ghaze, “Afeziam, uaghan deragh na damigh!”

³⁵ Ezi Aisak a ikaragha ghaze, “Nin dozim iza na gifarazi ki deraghaviram a gami.”

³⁶ Ezi Iso ghaze, “A faragha na gifaragha, datirighin ua na gifara. Ezi an ziam Jekop.* Ziar kam Jekop an amir arazibar mirara ghu. A faragha ki otarir ivariam in min itir danganim na dama a ini, egha datirighin ni gifarazi ni deragha a gami. Ezi Afeziam, manmaghin ami, ni deraghvira na damuamin bizitam ua ikiti, ni a inigh na daningh?”

³⁷ Ezi Aisak a ikaragha ghaze, “A ni gati-vaghamin gavgavim ki a ganigha gifa, egha ki ghaze, nin adarazi bar an ingangarir gumazibar ikiam. Egha ki witin aviriba ko wainin aviriba a ganigha gifa. Ezi nan otarim, ki datirighin ni bagh damuamin biziba bar puvati.”

³⁸ Ezi Iso uan afeziam miaviavira ikia ghaze, “Ni ti bizir aghuir vamira iti? Ni God ko mikimti, a uaghan deragh na damigh.” A kamagh migia egha bar puvirama azi.

³⁹ Ezi Aisak a migia ghaze:

“Nin nguibam,
nguazir dagher aghuiba itibar saghon ikiam.

27:36: Jenesis 25:29-34 * **27:36:** Hibrun akamin, ziar kam Jekop, mong akar kamin mirara ghu, “An danganim ini.” **27:38:** Hibru 12:17 **27:39:** Hibru 11:20

Eghti dimagaribar ghuariar dipaba
nîn azenibagh iran kogham.†

⁴⁰ Egh ni uan midorozir sabamîn amodoghîn
misogh daghebar ami,
egh dabirabir aghuim buriam.

Egh ni uan dozimîn apebamîn ikiam.

Egh gîn ni uabi abigh egh an apengan ikian
kogham.”

⁴¹ Iso fo, Jekop ifarazi, Aisak deragha a gami.
Ezi bizir kamîn Iso osemegha Jekopîn apanimîn
iti. Egha nîmîra ghaze, “Nan afeziam ovengamin
dughiam roghîra izi. An oveghti e anefaghîva,
an ikegh gîvaghîva, ki Jekop misueghti an are-
megham.”

⁴² Ezi Rebeka Ison migirîgiar kam baregha,
Jekop bagha akam amadagha ghaze, “Nî orakigh,
nîn avebam Iso bar nîn osemegha ikarvaghâ
tu-avim buria, ni misueghti ni aremeghasa nighnîsi.

⁴³ Kamagh amizi, nan otarim, ni ki ni migei
moghîra ni bizibar amu. Nî zuamîra dikavigh
nan tuebam Labanîn bighan Haranîn nguibamîn
mangi, ⁴⁴ egh a ko iki mangiti nîn avebamîn navim
mar amiragh. ⁴⁵ Eghti a ni a gamizir bizir kam
gîn amadaka. Eghti gîn ki gumazitam amadaghti
a ni bagh izi ua ni inigh izam. Guizbangîra, nan
otarimning dughiar vamîran ovengan ki aghua.”

Aisak Laban bagh mangasa Jekop amada

⁴⁶ Ezi Rebeka Aisak migîa ghaze, “Ki Hitian
amizir Ison itir kamningîn aghua. Egh ki ti oveghti

† **27:39:** Hibrun akam deragha migirîgiar kamîn mingarim
abighizir puvati. **27:40:** Jenesis 36:8; 2 Atriviba 8:20

Jekop uaghan Hitian amizir roghira itir katamin ikiti deragham.”

28

¹ Ezi Aisak Jekopin diagha ghaze, “God ni ko mangi deragh ni damu.”

Egha Aisak akar gavgavim a ganiga ghaze, “Ni Kenanian amizitamın ikian kogham. ² Ni datirighira dikavigh Mesopotemian nguazimın mangi, kar nin amebamın afeziam Betuelin nguibam. Egh uan amebamın tuebam Labanın guivitamın iki. ³ Eghti Gavgaviba Bar Itir God deraghvira ni damu, egh borir aviriba ni danıngti, ni kantrin aviribar gumazamizibar inazir afeziamın otogham. ⁴ Eghti God deravira ni ko nin ovavir boribar amu, mati a faragha Abraham gamizi mokın. Ni fo, nguazir ni aperaghav itir kam, ni mati nguibar igharazimın gumazimın mın an ikia an apera. Nguazir kam God fomira Abraham ganıngi. Egh God uabi gin a isi ni danıghti, ni a iniam.”

⁵ Egha Aisak kamagh migia, Jekop amadazıma a Laban bagha Mesopotemian ghu. Laban an Aramian gumazim, a Betuelin otarim. Ezi Laban Rebekan tuebam, Rebeka a Iso ko Jekopin amebam.

Iso uam amuir igharazir mam iti

⁶ Ezi Iso kamaghın fo, Aisak Jekop deravırıma a gamıgha egha anemadazıma a Mesopotemian amizitamın ikiasa zui. A uaghan kamagh oraki,

Aisak deravırama a gamua a miġia ġhaze, a Kenanian amizitamın ikian kogham. ⁷ Eġha a uaghan kamaghın fo, Jekop uan afeziam ko amebamın akaba bareġha dar ġin ġhua Mesopotemian ġhu. ⁸ Eġha Iso uaghan kamaghın fo, an afeziam Kenanian amizibar ġari, me bar an damazimın derazir puvati. ⁹ Ezi Iso, Abrahamın otarim Ismael baġha ġhua an ġuivim Mahalat inigha an iti. Ezi Mahalat ana Nebaiotin buaramizim, eġha a Ison amuir miġezimın oto.

Jekop irebamın ġari

¹⁰ Ezi dughiar kamın Jekop Berseban nguibam ategha eġha Haranın nguibamın zui. ¹¹ A zuima aminim pırizima a danganir mam ġakui. Eġha daġiar mam inigha uan dapanimın aghoroghava akui. ¹² Eġha an akua irebamın adidiar mamın ġari. An otevir mam nguazimın itima an otevir mam overiamın iti. Ezi ġodin enselba an ġhuavanaga izaghiri. ¹³ Ezi Ikiavıra Itir ġod an boroghın tughav iti. Eġha a kamaghın miġei, “Ki Ikiavıra Itir ġod, nın inazir afeziam Abraham ko Aisakın ġod. Ki nguazir ni irıghav itir kam ni ko nın ovavir boribar anıngam. ¹⁴ Eġhti nın ovavir boriba nguazir minemniabar min bar avırasemegham. Eġh men nguazir, aruem anadi naghın ko, aruem uaghiri naghın ko, not ko, sautin itiba, me bar adagh isivagham. Eġhti ni ko nın ovavir boriba bangın, ki nguazimın itir kantribar gumazamiziba, bar deraghvıra me damuam. ¹⁵ Ni oragh, ki ni ko ikiam, eġhti ni managh mangam, ki ni geghuv, eġh ua ni inigh nguazir kamın izam.

28:12: Jon 1:51
12:3; 22:18

28:13: Jenesis 13:14-15

28:14: Jenesis

Ki ni ateghan kogham, egh mangi bizir ki ni mikemeziba ki bar dar amigham.”

¹⁶ Ezi Jekop osegħa dikavigha ghaze, “Bar guizbangira, Ikiavira Itir God danganir kamın iti, ezi ki bizir kam gifozir puvati!”

¹⁷ Egha an atiatigha ghaze, “Ki danganir kam bar an atiatingi. Kar Godın Dipenim. Kar Godın Nguibamın tiar akam!”

¹⁸ Egha a bar mizaraghara dikavigha dagiar a dapanimın aghorogħa akuizim inigha anesara. Eghti an abanimın mın ikiti, ġin a zurara an gan egh inirigham. Egha olivin borem a gingegħa a isa God ganingi. ¹⁹ Egha danganir kam ziam, “Betel,” a gati.* (Me faragħa danganir kamın itir nguibam diborogħa ghaze, Lus.)

²⁰ Ezi Jekop bar guizbangira miġia, God ko akar gavgavim akira ghaze, “Ni na ko iki egh tuavir rurarir ki mangamin kamın na gegħuv, egh dagħeba ko korotiaba na daning, ²¹ egh ni deragh na gegħuvti ki uamategh uan afeziamın nguibamın mangi deragh otogħam, eghti ni Ikiavira Itir God, ni guizbangira nan God. ²² Eghti danganir ki dagiam asarazir kam, a danganir e Godın ziam famın dipenimın mın ikiam, eghti bizir ki itiba bar, ki 10plan akuabar da abigh egh 10ın vamira isi ni daningam.”

29

Jekop Labanın nguibamın oto

* **28:19:** Fomira Hibrun akam me danganir kam, “Lus,” a garisi, datirighin me ghaze, “Betel.” Ziar kamın mingarimra kara: “Godın Dipenim.”

¹ Ezi Jekop ghuavira ikia ghua aruem anadi naghin itir gumamazibar nguazimin oto. ² Egha a tugh a pura tintinibar gara ghua gari, sipsipin okoruar 3pla mozir par mamın miriamın ireghav iti. Ezi mozir par kam, sipsipin kaba anepi. Ezi dagiar baravir mam mozir par kamın akam dukuaghav iti. ³ Eghti sipsipba bar mozir par kamın izeghti, dar garir gumaziba dagiar kam poegh dipam me danigh givagh, dagiam uam a puegh izi uam a dukuagham.

⁴ Ezi Jekop sipsipbar garir gumazibar azara, “Namakaba, ia nguibar manamin gumaziba?”

Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E Haranin nguibamin gumaziba.”

⁵ Ezi a men azara, “Nahorin igiar borim, an ziam Laban, ia a gifo?”

Ezi me ghaze, “Are, e a gifo.”

⁶ Ezi a men azara, “A deragha iti?”

Ezi me ghaze, “A deragha iti. Ni gan, an guivim Resel uan sipsipba ko izi.”

⁷ Ezi Jekop ghaze, “Aruer ekiam ikiavira iti, ezi sipsipba inigh aven mangamin dughiam tighari. Kamaghin ti deragham? Ia sipsipba dipam dar anigh egh da amadaghti da mangi ua grazibar ami.”

⁸ Ezi me ghaze, “E kamaghin damuan kogham, e iki sipsipin okoruaba bagh mizuamti da bar izeghti, e dagiam poeghti, mozir pamın akam kuighirighiti, e dipam sipsipbar aningam.”

⁹ Ezi Jekop me ko miaviavira itima, Resel uan afeziamın sipsipba ko izava oto. Resel, a sipsipbagh eghuvir amizim. ¹⁰ Ezi Jekop Reselin gari. An an amebamin tuebamin guivim, egha a Labanin

sipsipbar ganigha, mozir pamin ghugha dagiam poegha mozir pamin akam kui. Egha dipam uan amebamin tuebamin sipsipbagh anidi. ¹¹ Egha Jekop Reselin toregha, maghiram azi. ¹² Egha a migia ghaze, “Ki nin afeziamin buaramizim Rebekan otarim.” Ezi Resel uan afeziam bagha ivegha ghua bizir kabar gun a mikeme.

¹³ Ezi Laban orazi an buaramizimin otarim Jekop izima, a ivegha ghua a muigha, an toregha a inigha dipenimin ghu. Ezi Jekop bizir otiviziba bar dar gun Laban mikeme.

¹⁴ Ezi Laban ghaze, “Bar guizbangira, ga anabar vamira.” Ezi Jekop a ko iakinir vamiran bar an ike.

Jekop Labanin ingangarir gumazimin iti

¹⁵ Ezi Laban Jekop migia ghaze, “Ni guizbangira nan adarazir mav, ezi ni pura nan ingaran ki aghua. Ni manmaghin dagiabagh ifonge?”

¹⁶ Laban guivir pumuning iti, guivir ekiamin ziam Lea, ezi dozimin ziam Resel. ¹⁷ Lea damazir aghuiba iti, * ezi Resel Lea gafiragha an ganganiba bar dera. ¹⁸ Ezi Jekop Resel bar a gifuegha ghaze, “Ki 7plan azenibar nin ingarighti, ni Resel na danighti ki an ikiam.”

¹⁹ Ezi Laban ghaze, “Kamaghin deragham, ki a isi ni daningam eghti gumazir igharazitam a inian kogham. Eghti ni na ko ikiam.”

* **29:17:** Hibrun akam kagh deragha bigha mikemezir puvati. Gumazir maba akar kam giragha ghaze, “Lean damazimning derazir puvati.”

²⁰ Ezi Jekop Resel iniasa 7plan azenibar ingari. A Resel bar a gifonge, kamaghin amizi, a 7plan azenir kabagh nighnizi da pura bizim.

²¹ Ezi 7plan azenir kaba givazima Jekop kamagh Laban migei, “Dughiam oto, ni uan guivim na danighti ki an ikiam.”

²² Ezi Laban amuir ikizimin isar ekiam gamigha, gumazamizir aviribar diazi me ize. ²³ Ezi dimagarir kamın, Laban Lea inigha Reselin danganim isa, Jekop bagha ghuzi, a dimangan poroghamiba uari koma akua amir arazimin a gami. ²⁴ Ezi Laban ingangarir amizir mam an ziam, Silpa isa Lea ganingi.

²⁵ Ezi aminim dutuzi, Jekop a koma akuir amizir kamın gari, a Resel puvati, kar Lea. Ezi a ghua Laban migia ghaze, “Ni manmaghsua kamagh na gami? Ki Resel iniasa nin ingari. Ezi ni manmaghsua na gifara?”

²⁶ Ezi Laban ghaze, “En arazim kamaghin iti, guivir ekiam faragh pamın ikiti, gin guivir dozim pamın ikiam. ²⁷ Ni orarkiti amuir ikizimin isamin wigh mangi givaghti, ki Resel uaghan ni daningam. Eghti ni 7plan azenir igharazibar ua ingarigham.”

²⁸ Ezi Jekop an akam gifuegha, amuimin ikizir isamin dughiam ghua givazi, Laban uan guivim Resel isa a ganingizi an an amuimin oto. ²⁹ Egha Laban uan ingangarir amizir igharazir mam Bilha, isa uan guivim Resel ganingi. ³⁰ Ezi Jekop Resel koma akua, egha bar moghırama a gifonge, egha mong deragha Lea gifongezir puvati. Egha Jekop, Laban ko 7plan azenir igharazibar ua ingari.

Jekopin boribar ziaba

³¹ Ezi Ikiavira Itir God gari, Jekop deragha Lea gifongezir puvati. Ezi a Lean akurazima a navim adai, ezi Resel navim adair puvati. ³² Ezi Lea navim asegha otarir mam bate. Egha a ghaze, “Ikiavira Itir God nan osimtizim gifogha gifa, ezi datirighin nan pam na gifuegham.” Egha otarim ziam “Ruben,” a gati.†

³³ Egha gin a ua navim asegha otarir igharazim bate. Egha ghaze, “Ikiavira Itir God orasi, Jekop deragha na gifongezir pu, kamaghin, an otarir igharazim na ganingi.” Egha otarim ziam “Simeon,” a gati.‡

³⁴ Egha Lea ua navim asegha otarir mam bate. Egha ghaze, “Ki uan pam bagha otarir 3pla bategha gifa, kamaghin amizi, a datirighin bar moghira na gifuegh, na ko porogh egh zurara na ko ikiam.” Egha otarir kam ziam, “Livai,” a gati.§

³⁵ Egha Lea ua navim asegha otarir igharazir mam uam a bate. Egha ghaze, “Ki dughiar kamın Ikiavira Itir Godin ziam fam.” Egha Lea otarim ziam, “Juda,” a gati.** Egha Lea dughiar kamın ua boritam batir puvati.

30

¹ Ezi Resel uabin gari, a boriba batir puvati, egha uan avenamebamin gari a boriba batima, an

† **29:32:** Hibrun akamin ziar kam “Ruben,” an mingarim kamakin, “Gari.” ‡ **29:33:** Hibrun akamin ziar kam “Simeon,” an mingarim kamakin, “Orasi.” § **29:34:** Hibrun akamin ziar kam “Livai,” an mingarim kamakin, “Zurara na ko iti.” ** **29:35:** Hibrun akamin ziar kam, “Juda,” an mingarim kamakin, “Godin ziam fe.”

navim ikufi. Ezi a Jekop migia ghaze, “Ni boriba na daning. Puvatighti, ki aremegham.”

² Ezi Jekop Reselin atara ghaze, “God uabi ni navim asangan nin anogoroghezi, ni boriba isir puvati. Ki Godin danganim inigh boriba ni daningan kogham.”

³ Ezi Resel ghaze, “Nan ingangarir amizim Bilha kara. Ni a ko dakuighti a boritam na bagh a inika. Eghti tuavir kamın ki an apengan boribar amebamın ikiam.”

⁴ Egha Resel ingangarir amizim Bilha, inigha uan pam Jekop, an amuimın mın a ganingizi, an a koma akui, ⁵ ezi Bilha navim asegha Jekop bagha otarir mam bate. ⁶ Ezi Resel kamaghın migia ghaze, “God nan nighniziba tuisigha givagha egha nan arazim gifonge. Egha nan azangsim baregha otarir mam na ganingi.” Egha Resel otarim ziam, “Dan,” a gati.*

⁷ Ezi Bilha ua navim asegha Jekop bagha otarir mam uam a bate. ⁸ Ezi Resel ghaze, “Ki uan avenamebam ko migirigiaba uaning adogha ghua ki datirighın a gafiragha gifa.” Egha borim ziam, “Naptali,” a gati.†

⁹ Ezi Lea uabın gari, a ua boritaba inian kogham, egha uan ingangarir amizim Silpa inigha, a isa uan pam Jekop an amuimın mın a ganingi. ¹⁰ Ezi Silpa Jekop bagha otarir mam bate. ¹¹ Ezi Lea

* **30:6:** Hibrun akamın ziar kam, “Dan,” an mıngarim kamakın, “God na tuisighizi ki dera.” † **30:8:** Hibrun akamın ziar kam, “Naptali,” an mıngarim kamakın, “Ga uaning adogha ghua ki a gafira.”

ghaze, “Ki bar angavsighin kamaghin amigha egha dera.” Egha ziam, “Gat,” a gati.†

12 Ezi Silpa Jekop bagha borir igharazir mam uam a bate. 13 Ezi Lea ghaze, “Ki bar akonge, eghti amiziba bar na mikim suam, ki bar akongezir amizim.” Egha otarir kam ziam, “Aser,” a gati.§

14 Ezi wit aghoramin dughiam otozi, Ruben witin azenimin ghua gari, tevsevir mam iti. Ezi amiziba an oviziba isa akavsiar arazim gamua da api, ezi an gavgavim men akurvazi, me boriba bati. Ezi Ruben dar oviziba inigha ghua uan amebam Lea ganingi. Ezi Resel Lea migia ghaze, “Ki gari nin otarim tevsevir ovizir kaba inigha ize. Ni taba na daningh?”

15 Ezi Lea a ikaragha ghaze, “Ni nan pam inigha givagha, datirighin nan otarim inigha izezir tevsevir oviziba iniasa.”

Ezi Resel ghaze, “Ni tevsevir ovizitaba na danigh, datirighin dimangan Jekop ko dakuam.”

16 Ezi guaratizimin, Jekop azenibar ikegha izima, Lea ghua tuavimin a batogha egha ghaze, “Ki tevsevir ovizir nan otarim inigha izeziba isa ni givezegha gifa. Kamaghin, ni dimangan na ko dakuam.” Ezi Jekop dimangan Lea koma akui.

17 Ezi God Lean azangsizim baraki, ezi a navim asegha otarir namba 5 Jekop bagha a bate. 18 Ezi Lea ghaze, “Ki uan ingangarir amizim uan pam

† 30:11: Hibrun akamin ziar kam, “Gat,” an mingarim kamakin, “Ki bar angavsikin.” § 30:13: Hibrun akamin ziam, “Aser,” an mingarim kamakin, “Bar akonge.”

ganingizi, God ivezir aghuimin na gami.” Egha borir kam ziam, “Isakar,” a gati.**

19 Ezi Lea ua navim asegha Jekop bagha otarir namba 6 bate. 20 Egha a ghaze, “God bizir bar aghuim na ganingi. Ki uan pam bagha borir 6pla bategha gifa, eghti datirighin a ziar ekiam na daningam.” Egha borim ziam, “Sebulun,” a gati.††

21 Egha gin Lea guivir mam bategha ziam, “Daina,” a gati.

22 Ezi God Resel ginighnisi. Egha Reselin azangsizim baregha an navir averiam akiri, eghti a boritam batam. 23 Ezi Resel navim asegha otarir mam bate. Egha ghaze, “God nan osimtizim akirizima ki uam aghumsighan kogham. 24 Ezi nan ifongiam Ikiavira Itir God ua otaritam na daningam.” Egha borir kam ziam, “Josep,” a gati.‡‡

Jekop dagiar ingangaribar amuasa Laban ko akam akiri

25-26 Resel Josep bategha givazi Jekop kamagh Laban migei, “Ki amizir kaba ko boribagh ivezasa ingangarir ekiabagh amigha gifa. Ni na ateghti, ki ua uan nguibamin mangam. Ni fo, nin ingangariba ki bar deraghaviram a dagh amigha gifa.”

27 Ezi Laban a migia ghaze, “Ga uaning inigha iti. Egh ni teghti ki ni mikemeka, ki kamaghin uan

** **30:18:** Hibrun akamin ziar kam, “Isakar,” an mingarim kamakin, “Ivezir aghuim.” †† **30:20:** Hibrun akamin ziar kam, “Sebulun,” an mingarim kamakin, “Ziar ekiam.” ‡‡ **30:24:** Hibrun akamin ziar kam, “Josep,” an mingarim kamakin, “Ua tam iniam.”

aseba ko ingara egha men azaragha fo, ni na ko itir bizimin, Ikiavira Itir God bar deravira na gami.”

²⁸ Egha Laban ua kamaghin migei, “Ni manmaghin ivezim inisi deragh na mikimti ki ni givezam.”

²⁹ Ezi Jekop ghaze, “Ni uabi ki amizir ingangaribagh fo. Ni uabi fo, ki nin sipsipba ko asizir igharaziba sara eghuvi da bar aviraseme. ³⁰ Ni fomira sipsipin aviriba itir puvati. Da bar avirasemezir puvati. Ezi ki datirighin ni ko iti, nin sipsipba bar aviraseme. Ezi Ikiavira Itir God na ko ikia, nan ingangaribar nan akurvagha nin ingangariba deragha dagh ami. Ezi datirighin ki kamaghsua, nan biziba igharagham.”

³¹ Ezi Laban kamaghin Jekopin azara, “Ki bizir tizim nin ingangarimin ivezimin min ni daningam?”

Ezi Jekop ghaze, “Ki dagiaba inian aghua. Ni nan nighnizim gifueghti ki nin sipsipbagh eghuvira ikiam. ³² Egh ki datirighin mangi deragh nin sipsipba ko memebar ganigham. Egh ki sipsipin nguzir piziba ko, sipsipin ekiar mikarzir dighdiriba itiba ko, memen mikarzir dighdiriba, ki uan ivezim bagh ada iniam. ³³ Egh ni gin uabi ifongegh dughiatamin izi, nan memeba ko sipsipbar gan, dar taba pighan kogham o dighdiriba dar ikian koghti, ni fogh suam, ki uan akamin gin ghuzir puvatigha ada okeme.”

³⁴ Ezi Laban ghaze, “A ti deragham, e ni migei moghira damuam.”

³⁵ Egha dughiar kamra, Laban memen dighdiriba ko, sipsipin nguzir piziba bar da ini. Egha uan otaribav kemezi, me da inigha

ghua danganir igharazimın da arıki. ³⁶ Ezi Laban uaghan me ko zui. Me aruer 3plan memen kaba ko, sipsipba ko, saghon ghua danganir mamın iti. Ezi Jekop Labanın sipsipba ko memen mabagh eghufi.

³⁷ Egha gın Jekop temebar aguaba inigha, vagh-vagha dar inir maba afoghafogha da afirizi, da ghurghuri. Ezi maba iniba sara iti. ³⁸ Egha a temer aguar kaba isa asıziba dipaba apir itarir ekiamın boroghın ada arısi. Eghti memeba ko sipsipın amebaba dipamın izi dipam amıva dar ganam. A fo, memeba ko sipsipba zurara iza dipam apa egha dar apuriba amebabagh azighazisi. ³⁹ Egha dar apuriba dar amebaba temer aguar kabar boroghın me gazighazisi, ezi gın amebaba nguzir mikarzir dighdiriba itiba bati. ⁴⁰ Ezi gın Jekop uan sipsipın nguziba isa danganir igharazim garıki. Egha Labanın sipsipba ko memebagh amizi, da an sipsipba ko memen dighdiribar itir danganımın gari. Egha tuavir kamın, a ua bagha sipsip ko memen nguzir dighdirir avırıba isi. Egha dagh amizi da Labanın sipsipba ko memeba ko itir puvati. ⁴¹ Ezi sipsipba ko memen aghuir gavgavıba uari gazighazıghasava ami, a temer aguar kaba isa me dipaba apir itarir ekiamın boroghın da arısi. Ezi me ter aguar kabar gara egha uari gazighazisi. ⁴² Ezi sipsip ko memen gavgavıba puvatızıba uari gazighazızıma a temer aguaba arızır puvati. A kamagh ami sipsipba ko memen amıraghmırazıba, da Labanın naba. Ezi sipsipba ko memen gavgavıba, da Jekopın naba. ⁴³ Jekop kamagh amıgha bizir bar avırım iti. A sipsipın avırıba, memeba, ingangarir gumazıba, ingan-

garir amiziba, donkiba ko kamelın avırıba iti.

31

Jekop Labanın ari

¹ Egha Jekop orazi, Labanın otarıba kamaghın miğia ghaze, “Jekop en afeziamın bizıba bar ada inıgha, gumazir bizir avırıba itimın mın iti.” ² Ezi Jekop gari, Laban fomıra a gifongezı moghın datırıghın amir puvati, egha uan arazıbagh ira.

³ Ezi İkiavıra Itir God kamaghın Jekop miğei, “Ni uamategh uan afeziam ko nın adarazir nguıbamın mangı. Eghtı ki ni ko ikiam.”

⁴ Ezi Jekop Resel ko Lea bagha akam amada, eghtı aning izı danganir an sipsipba itimın an ganam. ⁵ Ezi aning izezi Jekop kamagh aning miğei, “Ki gari guan afeziam fomıra na gifongezir moghın ua na gamı puvati. Ezi nan afeziamın God a na ko iti. ⁶ Gua vırara fo, ki guan afeziam bagha uan gavgavıba sara ingari, ⁷ ezi a dughiar avırıbar na gifara nan ivezim giraghırası. Ezi God na gasıghasıghasa an amamangatızir puvati. ⁸ Laban faragha na miğia ghaze, ki sipsipba ko memen dıghdirıba, bar uan ivezimın mın da iniam. Ezi memeba ko sipsipın kaba bar, nguzir dıghdirıbarama ote. Ezi a gın ghaze, ki meme ko sipsipın dıghdirir ruarıba itıbara uan ivezimın mın da iniam. Ezi memeba ko sipsipba bar nguzir dıghdirir ruarıbarama ote. ⁹ Kamaghın, guan afeziamın memeba ko sipsipba, God ada isa na ganıngı.

¹⁰ “Ezi memeba uari gazıghazir dughiamın, ki irebamın gari, memen apurir dıghdirir ıgharagha

gariba, darara memen amebabagh azighazisi. ¹¹ Ezi Godin ensel irebamin nan dia ghaze, 'Jekop.' Ezi ki ghaze, 'Ki kati.' ¹² Ezi a ghaze, 'Ni gan. Memen apurir dighdirir igharagha gariba, darara memen amebabagh azighazisi. Ki Laban ni gamizir bizibar ganigha givagha, egha bizir kam kamagh a gami. ¹³ Kirara, ki Godin kamnang Betelin nguibamin ni bato, danganir kamin, ni nan ziam fasa dagiam asaragha borem a ginge. Egha guizbangira migia na ko akar gavgavim akiri. Ezi ni datirighira dikavigh uan biziba akirigh, egh nguibar kam ategh uamategh uan nguibamin mangi.'"

¹⁴ Ezi Resel ko Lea akar kam baregha kamaghin a ikaragha ghaze, "Gan afeziam ga daningamin bizitam ua itir puvati. ¹⁵ Gan afeziam kantrin igharazibar amizibar min ga gami. A ga amadagha gan ivezim inigha, dagiar kaba bar ada makuni. ¹⁶ Ezi bizir avirir God gan afeziam da inigha ni ganingiziba, mar ga ko gan boribar biziba. Egh God ni mikemezi moghira ni damu."

¹⁷ Ezi Jekop dikavigha uan amuiroghboriba inigha kamelbagh afe. ¹⁸ Egha uan sipsipba ko, memeba ko bizir igharazir a Mesopotemian iniziba sara me amangizima da men faragha ghue. Egha me bar Haranin nguibam ategha uamategha an afeziam, Aisak bagha Kenanin nguazimin zui.

¹⁹ Me mangasava amir dughiamin, Laban uan sipsipin arizibagh isasa ghu. Ezi Resel modogha uan afeziamin dipenimin garir asebar marvir guaba okeme. ²⁰ Jekop ari mangasa, ifara deragha

Aramian gumazim Laban mikemezir pu. Puvati.
 21 A modogha uan biziba bar da inigha zui. A Labanin nguibam ategha Yufretisin Fanem atugha, Gileatin mighsiaba itir danganimin zui.

Laban Jekopin gin zui

22 Ezi dughiar pumuning givazi dughiar mizekimin, gumaziba Laban migia ghaze, Jekop arav ghugha gifa. 23 Ezi Laban uan adarazi inigha men gin zui. Egha 7plan aruebar ghuavira ikia Gileatin mighsiabar itir danganimin Jekop bato. 24 Ezi dimangan God irebamin otogha Aramian gumazim Laban migia ghaze, “Ni Jekop, migirigiar kuratam o aghuitamin bar a damuan marki.”

25 Dughiar kam Jekop Gileatin mighsiamin danganim uan purirpenibar ingarigha dar iti, ezi Laban uan adarazi ko kagh otogha uaghan Gileatin mighsiamin danganim uan purirpenibar ingarigha dar iti.

26 Egha Laban Jekop bagha ghua a migia ghaze, “Ni manmaghsua nan guivimning, kalabuziar amizimningin min aning inigha zui? 27 Ni manmaghsuavira na mikiman aghuagha modogha nimiram arav ghu? Ni izasa na mikemezi, ki uan adaraziv kemezi me ia bagha buaba ko gitabav soghezi ia bar akueghavira izeghai. 28 Egha ni na ataghizi ki uan guivimning ko uan igiabar toregha dafarim me mikinizir puvati. Kar ni bar arazir kuram na gami. 29 Ki arazir kuratam ni damuamin gavgavim iti, ezi nin afeziamin God dimangan nan anogorogha ghaze, ‘Ni Jekop migirigiar kuratam o aghuitamin a damuan bar marki.’ 30 Ki fo, ni uan nguibamin mangasa bar ifuegha na ataki. Egha

nî tizim bagha nan dipenimîn garir asebar marvir guaba okeme?”

³¹ Ezi Jekop a ikaragha ghaze, “Nî ua na dam uan guivimning inian kî atiatigha, kamaghîn kî modogha arav ghu. ³² Nî uabî e getiva en gan, en tina nîn marvir guaba inigha ara ize, nî a misueghtî an aremegh. Kagh en adarazir damaz-ibar nî biziba bar da buriva dar gan, egh bizir tizim a nîn nanam, nî uamategh a inigh.” Jekop kamaghîn fozir puvati, Resel uan afeziamîn asebar marvir guaba okeme.

³³ Ezi Laban Jekopîn purirpenimîn aven ghugha biziba ghavkîra dar gari. Egha gîn Lean purirpenimîn ghugha da buri. Egha a ingangarir amizimningîn purirpenimningîn aven ghugha marvir guaba bagha garava avenge. Egha men purirpeniba ategha Reselîn purirpenimîn aven ghu.

³⁴ Resel faraghavîra uan afeziamîn marvir guaba inigha, pilon a kamel gisîn arîgha apiagherimîn aven amadagha, pilon kam gisîn apera. Ezi Laban purirpenimîn aven ruiavîra ikia ghua, egha uan marvir guabar apizir puvati.

³⁵ Ezi Resel uan afeziam mîgîa ghaze, “Nan ekiam, kî, amiziba e uan arîmariam gami, egha dikavan ibura, ezi nî nan apangkuvigh nan ataran marki.” Ezi a ruia ghua marvir guabar apizir puvati.

³⁶ Ezi Jekopîn muriam bar ikuvizî a Labanîn atara ghaze, “Ai, kî nîn bizir tizimra pazava a gamizî nî osemegha nan agiragha izi? Kî arazir kurar manatam nî gami? ³⁷ Nan biziba, nî bar da ghavkinigha dar ganigha gifa, egha nî uan bizir manamra gari a iti? Nî uan bizitamîn gantî a ikîtî,

nî uan adarazi ko nan adarazir damazibar azenim datighti, me virara gan migirigiaba tuisigham. Egh fogh suam, tina guizin migei, ezi tina ifari.

³⁸ “Ki 20plan azenibar ni ko iti. Ezi nin sipsipin amebaba ko memen amebaba deraviram oti. Ezi ki nin sipsipin apurir tam amezir puvati. ³⁹ Ezi asizir atiaba nin sipsipba ko memebav sozi da ariaghiri, ezi ki tam inigha ghua nin akazir puvati. Ki uabi sipsipba ko memen ariaghiriba ikarvasi. Egha ni zurara uan bizir ovengeziba ikarvaghasa migei. Egha uaghan arueba ko dimagaribar gumaziba okiava atera zuir sipsipba ko memeba, ni uaghan da ikarvaghasa na migei. ⁴⁰ Dughiar aviriba aruem na mikarzim gaboi. Ezi dimagaribar ghuariaba na giri, ezi ki arugharugha egha deraviram akuir puvati. ⁴¹ Ki 14plan azenibar nin guivimning inigh aningin iki-asa ingari, egha ki 6plan azenibar nin sipsipba ko memen taba ini-asa ingari. Ki 20plan azeniba bar, ni ko ikia egha nin ingari. Ezi ni nan ivezim dughiar aviribar a giraghiragha na ganidi. ⁴² Eghti nan inazim Abrahamin God, a Godin nan afeziam Aisak an ziam fem. A na ko ikian koghti, ni ti pura na amadazi ki uamategha ghughai. Ezi puvati, God nan itir osimtizim ko ki amir ingangaribar gani, egha kamaghin a dimangan akar gavgavim ni ganingi.”

Jekop ko Laban akam akiri

⁴³ Ezi Laban a ikaragha ghaze, “Amizir kamning, kar nan guivimning, ezi aningin boriba uaghan nana. Ezi sipsipba ko memeba, da uaghan nana. Ezi bizir kagh itiba bar nananabara. Ezi

ki bizir tizim damighvira uan guivimning ko, aningın boriba ko men anogorogham? ⁴⁴ Kamaghın ga datirighın akar dikirizir gavgavim damuam. Egh bizitam atıgh an gan akar ga dikirizir kam ginighnighvira ikiam.”*

⁴⁵ Egha Jekop dagıar ruarir mam inigha abanimin min anesara. ⁴⁶ Egha uan adaraziv kezimezi me dagıar maba inigha an boroghın deravira dar pozim mikini. Egha Laban ko Jekop aning uan adarazi ko, me dagıar pozir kamın boroghın dagheba api. ⁴⁷ Egha Laban dagıar pozir kam, ziam “Jegar Sahaduta,” a gati, ezi Jekop ziam, “Galet,” a gati.†

⁴⁸ Egha Laban Jekop miğia ghaze, “Dagıar pozir kam, gan akar dikirizir gavgavir kamın abanimin min ikiam.” Ezi kamaghın danganir dagıar pozim itir kam, an ziam Galet.

⁴⁹ Egha Laban uaghan ghaze, “Dughiar ga ua uaning inigh ikian koghamim, Ikiavira Itir God gan araziba deraghvira dar ganam.” Kamaghın danganir kam, me ziar igharazir mam uaghan a dibora ghaze Mispa.‡ ⁵⁰ Egha Laban ua ghaze, “Ni nan guivimning pazi aning damu, o amizir igharazibar ikiam, egh ni deraghvira nighnigh, gumazitam gan gari, o gan gari puvati, God bar uabira ga amir arazibagh fo.”

* **31:44:** Hibrun akam deragha miğirigıar kamın mıngarim abıghizir puvati. † **31:47:** Ziar kamning mıngarim kamakın, “Dagıar pozir kam an akar dikirizir gavgavimın abanimin min iti.” Jegar Sahaduta an Aramian akar otevir mam, ezi Galet ana Hibrun akar otevir mam. ‡ **31:49:** Ziar kam, “Mispa,” mong akar otevir kamın min ghu, “Danganir iki ganamim.”

⁵¹ Egha Laban ua Jekop miġia ghaze, “Ni dagiar pozir kam ko dagiar ruarir ababanim in min ki asarazir kam in gan, aning gan tizim in iti. ⁵² Dagiar pozir kam ko dagiar ruarir kam, aning gan akar dikirizim in ababanim in min iki nighnizim ga daningam. Eghti ni a gitagh nan bighan izi na misoghan kogham, eghti ki a gitagh nin bighan mangi ni misoghan kogham.”

⁵³ Egha Laban me uan inazibar God in ziam diborogha kamagh in miġei, “Abraham ko Nahor in God uabi, ga tuisiġham.” §

Ezi Jekop, uan afeziam Aisak fer God in ziam dibora, guizbangira miġia ghaze, an akar dikirizir gavgavir kam in ġin mangam. ⁵⁴ Egha Jekop miġhsiar kam in asizir mam misuegħa an ofa gamiġħa ġivagħa uan adarazir diazima me iza an ofa gamizir asizir kam in tuziba ko dagħeba saram api. Me amegħa ġivagħa, dimangan miġhsiamram akui.

⁵⁵ Egha bar mizaragħara Laban uan guivimning ko uan igiar boribar toregħa me atagħiragħamin akar aghuiba me miġei. Egha me ategħa uamategħa uan nguibam in għu.

32

Jekop Ison ganasa biziba akiri

¹ Ezi Jekop uan adarazi ko dikavigha zuima, God in enselin maba me bato. ² A men ganigha

§ 31:53: Laban in inazim Nahor, an Abraham in avebam.

ghaze, “Ame. Danganir kam kar Godin danganim!” Egha danganir kam ziam, “Mahanaim,” a gati.*

³ Egha Jekop gumazir maba amadazi, me Iso mikimasa zui. Iso faragha Seirin nguazimin ghua apera, an ziar mam Idom. ⁴ Egha migirigiar otevir kam damuasa me mikeme, “Gumazir ekiam Iso, ki nin ingangarir gumazim Jekop, ni bagha kamagh akam amadagha ghaze, ki bar dughiar ruarimin Laban ko ikegha givagha egha datirighin uamateghasa. ⁵ Ki bulmakauba, donkiba, sip-sipba, memeba, pura ingangarir gumaziba ko amiziba iti. Ezi nan gumazir ekiam, ki nin azai, ni navim na daningh.”

⁶ Ezi gumazir akam inigha ghuezir kaba uamategha izegha, Jekop migia ghaze, “E nin migirigiaba inigha nin avebam Iso, bagha ghu, ezi a tuavimin ni bativasa izi. Ezi 400plan gumaziba a ko izi.”

⁷ Ezi Jekop migirigiar kam baregha puviram atiatigha nighnizir aviribagh ami. Egha uan gumazamiziba, sipsipba, memeba, bulmakauba, ko kamelba isa okoruar pumuningin me abiki, egha danganir pumuningin me ariki. ⁸ A kamaghin nighnisi, “Iso izi faragha itir darazigh asighasighti, igharaz darazi aregham.”

⁹ Egha Jekop kamaghin God migei, “Ni nan inazim Abrahamin God, ni nan afeziam Aisakin God, O Ikiavira Itir God, ni nan azangsizim baragh. Ni faragha na migia ghaze, ki uamategh uan nguibamin mangighti ni deravira na damuam.

* **32:2:** Hibrun akamin, ziar kam, “Mahanaim,” a an ararem, “Danganim,” an mirara ghu.

¹⁰ Guizbangira, ki nin ingangarir gumazim, ki gumazir aghuim puvati, ezi ni nan apangkuvigha egha ni mikemezi moghira deragha na gami. Ki Laban ko ikisi mangasa Jordanin Fanem atugha bizitam suiragha ghuzir puvati, ki pura fidizir kinim suiragha ghu. Egha datirighin ki gumazamizir okoruar pumuning ko izi. ¹¹ Ki kamaghsua nin azangsisi, ni deragh nan akuragh nan ganti, nan avebam Iso izi na ko misoghan kogham. Ki kamaghin atiatigha ghaze, Iso ti izi e ko en amuiroghboriba sara misogh bar e kuavaremegham. ¹² Ni faragha na migia ghaze, ki bar deravira ni damu ovavir borir aviriba ni daningam. Eghti men dibobonim ongarimin gigimin min bar avirasemeghti gumazitam da mengiva avegham.”

¹³ Egha Jekop dimangan akuima aminim tirazima, an asizir maba isa bizir aghuibar min uan avebam Iso daningasa da amisefe. ¹⁴ A 200plan memen amebaba ko 20plan apuriba, sipsipin amebar 200pla ko 20plan apuriba, ¹⁵ 30plan kamelin amebar nguziba itiba, 40plan bulmakaun amebaba ko apurir 10pla, 20plan donkin amebaba ko apurir 10pla amisefe. ¹⁶ Egha a vaghvagha asizir okoruar kabar ganasa ingangarir gumaziba amisevegha me migia ghaze, “Ia nan faraghivira mangi. Egh ia asizir okoruar kabar ganti da mangiva uarir boroghira mangan marki, danganir tizitaba, dar okoruabar tizibar arigh mangi.”

¹⁷ Egha a faragha zuir ingangarir gumazim migia ghaze, “Ni mangiti, nan avebam Iso, tu-

avimîn nîn apigh kamagh nîn azaragham, ‘Nî tinan ingangarir gumazim? Egha nî managh zui? Ezi asızir kaba, kar tinan naba?’ ¹⁸ Eghti nî kamaghîn an akam ikaragh, ‘Asızir kaba, kar nîn ingangarir gumazim, Jekopîn naba. Nî Jekopîn gumazir ekiamîn mîn itima, a bizir kaba bizir aghuibar mîn nî bagha da amadazi da izi. Ezi Jekop uabi gîn izi.’”

¹⁹ Egha Jekop miğirigiar otevir kamra isa ingangarir gumazir namba 2, ko namba 3, ko ingangarir gumazir asıziba bar adar gariba, vırara me mikeme. A ghaze, “İa mangi İso batogh, egh akar kamram a mikim. ²⁰ Egh ua kamagh deragh a mikim suam, ‘Nîn ingangarir gumazim Jekop, en girara izi.’”

Jekop kamagh niğhnisi, “Ki ti arazir kamîn uan avebamîn niğhnizim giraghti a na koma ataran kogham. Eghti ki mangi a bativamin dughiamîn a na ko navir aghuim ikiam.” ²¹ Egha a bizir aghuiba amangizi da faragha ghue, ezi a uabi dimagarimîn danganir me itimîn iti.

Jekop God ko uaning misosi

²² Ezi dimagarir arızir kamra Jekop dikavigha, egh uan amuir pumuning ko, uan amuir dozir pumuning ko, 11plan boriba inigha Jabokîn dipam atugha zui. ²³ A me inigha dipamîn vongin ghua, egha uamategha ghugha uan ingangarir gumazibav kemezi, me an biziba inigha zui. ²⁴ Ezi a uabira iti. Ezi gumazir mam dimangan otogha a ko, aning uaning misoghav ikia ghuav itima aminim tira. ²⁵ Aning uaning misogha ghua

gumazir kam gari, Jekop anebira. Ezi gumazim Jekopin ruriar agharim misoghezi, an ruriar agharim asiaghirizi, an suem an amira.

²⁶ Aning uaning misogha ikia gumazir kam Jekop migia ghaze, “Aminim tiasa bar gefi. Eghti ni na ateghti ki mangam.”

Ezi Jekop an akam ikaragha ghaze, “Ni faragh God mikimti a deragh na damuti, ki gin ni ateghti ni mangam.”

²⁷ Ezi gumazir kam kamagh Jekopin azara, “Nin ziam tina?”

Ezi Jekop a ikaragha ghaze, “Nan ziam Jekop.”

²⁸ Ezi gumazir kam ghaze, “Datirighin nin ziam ua Jekop puvati. Ni God ko gumaziba, me misogha me abini. Kamaghin nin ziar igiam Israel.”†

²⁹ Ezi Jekop a migia ghaze, “Ni datirighin uan ziamin gun na mikim.”

Ezi an akam ikaragha ghaze, “Ni tizimsua, nan ziam bagha nan azangisi?” Egha a God mikeme, eghti a deragh Jekop damuam.

³⁰ Ezi gin Jekop kamaghin migia ghaze, “Ki Godin guamin ganigha gifa, egha aremezir puvati.” Egha danganir kam ziam, “Peniel,” a gati.‡ ³¹ Ezi aruem anabogha givazima Jekop Peniel ataki. Egha an ruriar agharir asiaghirizir kam bangin an daroriba an ikufi. ³² Israelia bar fo, fomira

32:28: Jenesis 35:10 † **32:28:** Hibrun akamin, ziar kam Israel, an ararem akar kam, “A God ko misosi,” an mirara ghu. **32:29:** Gumazir Dapaniba 13:17-18 ‡ **32:30:** Hibrun akamin, ziar kam, “Peniel,” an ararem akar kam, “Godin guam,” an mirara ghu.

gumazir kam Jekopın ruriar agharim misoke. Kamaghın me bar fomira iza datirighın, me asızibar ruriar agharibar itir asızir tuziba apir puvati.

33

Jekop Iso bato

¹ Dughiar kamın Jekop kogha Ison gari, a uan gumazir 400pla ko izi. Ezi a uan boriba bar me migia ghaze, ia mangi uan amebaba ko tuifigh. ² Egha a faragh mangasa amuir dozimning uan boriba ko me mikeme. Eghti Lea uan boriba ko men girara mangam. Ezi a Resel ko Josep mikemezi aning men gin ti. ³ Ezi Jekop uabi men faraghavira ikia zui. Egha Ison boroghın mangasava amua 7plan dughiabar tevimning apira guam nguazim girava egha dikava an boroghın ghu.

⁴ Ezi Iso dikavigha ivegha iza uan dozimın suiragha a muiaghırigha an tori. Egha aning uagharama azi.

⁵ Egha Iso amiziba ko boribar gara egha Jekopın azara, “Kar te ni ko iti?”

Ezi Jekop an akam ikaragha ghaze, “Ki nin ingangarir gumazim. Kar God deragha na gamigha egha borir kaba na ganingi.”

⁶ Ezi an amuir dozimning uan boriba ko iza Ison damazimın uan teviba apirigha avigha iraghu. ⁷ Ezi Lea uan boriba ko uaghan iza teviba apirigha avigha iraghu. Ezi Josep Resel ko abuan iza teviba apirigha avigha iraghu.

⁸ Ezi Iso ghaze, “Gumazir sipsipba ko asızir maba sara inigha faragha zuiba ki me bato. Ezi kar, ni bizir mingarir tizim gata da amada?”

Ezi Jekop a ikaragha ghaze, “O gumazir ekiam, mar ni bizir mabar gan na gifueghasa, ki da amada.”

⁹ Ezi Iso ghaze, “Nan dozim, ki biziba bar aviraseme. Ni uan biziba ua da inigh.”

¹⁰ Ezi Jekop ghaze, “Puvati, ni uan navir averiamin na gifuegh egh nan bizibar suiragh. Ni na gifonge, ezi kamaghin, ki nin guamin gara mati ki Godin guamin gari. ¹¹ Ki kamaghin ifonge, bizir aghuir ki ni ganidir kaba, ni na dama da ini. Guizbangira God nan apanguva arazir bar aghuimin na gamigha egha bizir bar avirim na gamizi, ki biziba bar aviraseme.” Egha a bizir kaba iniasa bar a gakaghonezima, Iso a dama da ini.

¹² Egha Iso ghaze, “Ia dikav e mangam. Ki ia ko, e uaghara mangam.”

¹³ Ezi Jekop a migia ghaze, “Nan ekiam, ni gan boriba gavgavizir puvati. Ezi ki sipsipba ko bulmakauba ko asizir igharaziba uan nguziba ko otem apavira itibagh nighnisi. E aruer vamiran bar me inigh mangivira ikiti me bar arimighiregham. ¹⁴ Nan ekiam, ni mar en faragh mangiti, ki aghumra asiziba ko uan boriba inigh nin gin izam. Egh gin Idomin nguazimin ni bativam.”

¹⁵ Ezi Iso ghaze, “Kamaghin ki uan ingangarir gumazitaba ni bagh me ategham.”

Ezi Jekop ghaze, “Nan ekiam, ni bar na gifonge. Ezi marki, nan ingangarir gumaziba iti, me e ko e mangam.”

¹⁶ Ezi dughiar kamran Iso uamategha Idomin ghu. ¹⁷ Ezi Jekop ghua Sukotin nguibamin ghu.

Egha ua bagha dipenimîn ingarigha egha asiziba bagha purirpenibar ingari. Kamaghîn a nguibar kam ziam, “Sukot,”* a gati.

¹⁸ Egha Jekop Mesopotemian nguazim ategha, uamategh Kenanîn nguazimîn ize, egha Sekemîn nguibam deragha an ghughava, Sekemîn nguibar ekiamîn boroghîn purirpenibar ingari. ¹⁹ Hamor a Sekemîn afeziam, Jekop an adarazi dama nguazim givese, nguazir kamîn a uan purirpenibar ingari. Nguazir otevir kamîn ivezim a 100 silvan dagiaba. ²⁰ Egha Jekop ofa gamir dakozir mam danganir kamîn an ingarigha, ofa gamir dakozir kam dibora ghaze, “El, a Israelin God.”†

34

Sekem arazir kuramîn Daina gami

¹ Dughiar mam Daina, Jekop ko Lean guivim Sekemîn nguibamîn itir amizibar ganasa zui. ² Ezi Hamor, a Hivian adarazir gumazim, a Kenanîn nguazimîn itir gumazir dapanim. Ezi an otarim Sekem, Dainan ganigha an suiragha arazir kurabar a gami. ³ Sekem, a Jekopîn guivim Dainan gari, an ganganiba bar an derazima, a bar a gifuegha anepezepera migirigiar otevir bar isingtizibar a gamuavira iti. ⁴ Egha gin uan afeziam migia ghaze, “Afeziam, ni na bagh amizir kam inighti, ki an ikiasa.”

* **33:17:** Hibrun akamîn, ziar kam, “Sukot,” an ararem, “Dipenir muziarim,” an mirara ghu. **33:19:** Josua 24:32; Jon 4:5

† **33:20:** “El,” kar Godin ziar mam.

⁵ Ezi Jekop kamaghin oraki, Sekem arazir kuramin an guivim Daina a gami. Dughiar kamın an otariba bar saghon ghuegha dadaba itir danganimin ikia sipsipba ko asizibar gara iti. Kamaghin a bizitam damuan iburagha pura me mizua iti.

⁶ Ezi Sekemin afeziam Hamor Jekop ko mikimasa ize. ⁷ Egha aning uaning miaviavira itima, Jekopin otariba uamategha ize. Me kamaghin oregha gifa, Sekem men buaramizim arazir kurabar a gami, ezi men naviba ikuvizi me puviram atari. Arazir Sekem Jekopin guivim gamizir kam, Israelian damazimin bar arazir kuram. Guizbangira, Israelian nighnizimin ni arazir katam damuan bar markiam.

⁸ Ezi Hamor kamaghin Jekop migei, “Nan otarim bar moghiram nin guivim gifonge, ezi ki nin azai, an an ikiami, o? ⁹ Ki ghaze, e uari ko deragh dapiagh egh e ian guivibar ikiti, ia en guivibar ikiam. ¹⁰ Egh ia e ko kantrin kamın ikiam. Egh nguazir asizir manam gifuegh ian iki, egh dagiar ingangaribar amu nguazim givezeghti a iana.”

¹¹ Ezi Sekem uan afeziam ko izegha, kamaghin Dainan afeziam ko an tuebabav gei, “Ia nan azangsizimin amamangatigham, eghti bizir ia ifongeziba ki da ia daningam. ¹² Egh ia amizir kamın ivezim diborogh na mikim, egh bizir aghuir manmagh gariba uari daningisi na mikemegh. Egh ia ivezim manmaghirama anetigham, ki a isi ia daningam. Nan nighnizir ekiam, ia amizim na danighti ki an ikiam.”

¹³ Ezi Jekopin otariba arazir kurar Sekem men buaramizim Daina gamizim giniri. Egha me

Sekem uan afeziam Hamor ko, aning gifarasa, ¹⁴ egha me a migia ghaze, “E uan buaramizimın amamangatıghtı a gumazir me an mikarzir mogomemın inim atuzir puvatızitamın ikian kogham. E kamaghın damigh, aghumsızir ekiam inigham. ¹⁵ Kamaghın amizi ia faragh bizir kam damigh. Ia uan gumazibar mikarzir mogomebar iniba vaghvagh bar adar ghoregh, egh ia en mın ikiam. Egh gin, ni en buaramizimın ikiam. ¹⁶ Egh ia kamagh damightı, e uan guiviba ian taghiraghtı ia men ikiti e uaghan ian guivibar ikiam. Eghtı e ia ko iki egh gumazamizir vabara ikiam. ¹⁷ Egh ia e bareghan kogh uan mikarzir mogomebar iniba aghoreghan koghtı, e uan buaramizim inigh egh nguibar kam ataghiragham.”

¹⁸ Ezi Hamor uan otarim Sekem ko men migirigiar kam gifonge. ¹⁹ Ezi Sekem Jekopin guivim bar a gifonge, kamaghın a bar zuamira bizir me mikemezir kabagh ami. Sekemın afeziamın adarasi, fomira iza datirighın ziar bar ekiam Sekem ganıga bar a gifonge. ²⁰ Ezi Hamor uan otarim Sekem ko ghua, nguibar ekiamın divazimın tiar akamın uari akuvir danganimın ghugha, nguibamın itir gumazir igharazibav gei. Egha ghaze, ²¹ “Gumazamizir kaba me gumazamizir bar aghuiba e ko dapiasa. E nguazir bar ekiam iti. E me ateghtı me en nguazimın iki, uan ifongiamın dagıar ingangaribar amuam. Egh e men guivibar ikiti me en guivibar ikiam. ²² Egha me arazir kam bagha gavgafi. E uan gumazibar mikarzir mogomebar iniba aghoregh egh e men mın ikiam. E kamagh damightı, me e ko virara ikisi ifuegham. ²³ Eghtı men sipsip ko bulmakau

ko asizir igharaziba, uaghan enanaba. Ezi bizir ekiar bar vamiran me migeir kam e damighti, me e ko virara ikiam.”

²⁴ Ezi nguibar ekiamin itir gumaziba bar, Hamor ko Sekemin akamin amamangatigha, me uan mikarzir mogomebar iniba aghore.

²⁵ Ezi dughiar 3pla givazi, gumaziba uari aghorezir duaba isiavira iti. Ezi Simeon ko Livai, Dainan tuebamningra midorozir sababa inigha nguibar ekiamin aven zui. Ezi gumazitam aningın anogoroghezir puvati. Ezi aning nguibar ekiamin itir gumaziba bar me misoghezi me ariaghire.

²⁶ Egha aning uaghan Hamor uan otarim Sekem ko aning misoghezi aning areme. Ezi aning Sekemin dipenimin aven ghua Daina inigha ghu. ²⁷ Dughiar kamın Simeon ko Livai me misuegha givazima, Jekopin otarir igharaziba nguibar ekiamin aven ghua bizir aghuir aviriba, me Daina gamizir arazim ikarvagha da okeme.

²⁸ Egha me uaghan sipsipba, bulmakauba ko donkiba ini. Egha me bizir nguibamin aven itiba ko azenan itiba sara bar ada ini. ²⁹ Egha me bizir iveziba bar pin koziba inigha egha kalabuziabar min amiziba ko boriba bar me inigha, dipenibar aven itir biziba bar ada akumakumigha da inigha ghue.

³⁰ Ezi gin Jekop, Simeon ko Livai migia ghaze, “Gua osimtizir ekiam na gati. Ikizir kamning, Kenance ko Peresia, aningın adarazi nguazir kamın iti, me nan gan suam ki gumazir bar kuram. Ki gumazamizir aviriba puvati. Eghti ikizir kamningın gumaziba uari akuvagh na misoghti ki uan amuiroghboriba ko bar givagham.”

³¹ Ezi aning kamaghin migei, “Kamaghin e man-maghin damuam? E ti uan buaramizim pura men teghti, me arazir kurabar a damighti, a tuavimin amizimin min ikiasa, a?”

35

Jekop Betelin itima God bizir bar aghuibar a gami

¹ Ezi God Jekop migia ghaze, “Ni dikavigh Betelin mangi egh magh iki. Egh na bagh ofa damuamin danganitamın ingarigh. Ki God, ni uan avebam Ison arir dughiamın ki ni bato.”

² Ezi Jekop uan amuiroghboriba ko gumazamizir a ko itibav gia ghaze, “Ia uan asebar marvir guaba bar da batokegh. Egh arazir Godin damazimin zuezibar amu, egh korotiar zuruzibara aghu. ³ Egh e nguibar kam ategh Betelin mangam. Eghti ki God bagh ofa damuamin danganitamın ingaram. Godin kam, ki osimtizibar aven itir dughiamın, a nan akura. Ezi ki managh zui, a na ko zurara iti.”

⁴ Ezi me bar moghira uan asebar marvir guaba isa Jekop ganingi. Egha uaghan uan ringin uan kuaribagh ariziba sarama a ganingi. Ezi Jekop Sekemin nguibamin boroghira temer okin apengan, mozim gikuigha egha bar ada isa mozim gaghui.

⁵ Egha Jekop uan adarazi ko dikavigha zui. Me zuima God Sekemin boroghın itir nguibabar gumazamizibagh amizi, me bar atiatingi. Egha Jekopin adarazir agintighizir puvati.

⁶ Ezi Jekop uan adarazi ko ghua Kenanin nguazimin, Lusin nguibamin otifi. Lus, a Betelin nguibamin ziar ghurim. ⁷ Egha Jekop ofa gamir dakozir mamın ingarigha, danganir kam ziam a gatigha ghaze, “Betelin God.” Jekop nighnisi, danganir kamın a fomira uan avebam İson arima God a bato.

⁸ Ezi dughiar kam Rebekan ingangarir amizim Debora areme, amizir kam fomira Rebeka aghirimra itima, an an gari. Ezi me dughiar kamın ikiava, sautin amadaghan Betelin nguibamin boroghın temer ekiamın apengan anefa. Egha me temer kam ziam a gatigha ghaze, “Azirakam Gamir Temem.”

⁹ Egha dughiar kamın Jekop Mesopotemia ategha ua Kenanin nguazimin izezi, God uam a batogha arazir bar aghuibar a gami. ¹⁰ Egha God a miġia ghaze, “Datirighın nın ziam Jekop. Ezi me ua Jekop ni darighan kogham. Puvati. Me ziam Israel ni darigham.” Kamaghın God ziam, “Israel,” a gati.

¹¹ Egha God a miġia ghaze, “Ki Gavgaviba Bar Itir God. Ni bar borir aviriba batam. Eghti ġin ikizir mam ko, ikizir igharazir avirir maba nın otivam. Eghti ni uaghan atrivir mabar, inazir afeziamın otivam. ¹² Eghti ki nguazir faragha Abraham ko Aisak ganingizim, ki ni daningam. Egh uaghan nın ovavir boribar aningam.”

¹³ God mikemegha ġivagha danganir a Jekop ko migeir kam ategha ghuavanabo.

14 Ezi Jekop dagiar bar ruarir mam isa danganir God a ko mikemezir kamın ababanim gamuava anesara. Egha wain ko, olivin borem ofan min aning isa dagiar kam ginge. 15 Egha God a ko mikemezir danganir kam a ziam, “Betel,” a gati.

16 Egha Jekop uan adarazi ko Betel ategha Efratan nguibamın zui. Egha me ghuavira itima Resel otamin dughiam oto. Ezi a bar mızazir bar ekiam isi. 17 A bar mızazir ekiam isima, amizir a ko itim, kamaghın a migei, “Ni atiatingan marki. Kar otarir igharazir mam.”

18 Ezi Resel ovengasa abuan dighorim ingara egha, otarim ziam, “Benoni,” a gati. Ezi an afeziam gin ziam, “Benjamin,” a gati.*

19 Ezi Resel aremezi me Efratan nguibamın zuir tuavir miriamın a mozim gati. Kar Betlehemın nguibamın ziar ghurim. 20 Ezi Jekop danganir kamın dagiam isa Reselın mozimın ababanim gamua anefa. Ezi dagiar kam datirighın ikiavira iti.†

21 Ezi Israel ghuavira ikia Ederın taua ategha mong sıvagha ghua purirpenibar ingari. 22a Israel kagh ikiavira itima, Ruben ghua uan afeziamın amuir dozim Bilha koma akui. Ezi Israel Ruben amizir bizir kam baraki.

35:14: Jenesis 28:18-19 * **35:18:** Hibrun akamın, ziar kam, “Benoni,” an mınгарim kamakın, “Borir ki mızazir bar ekiamın tongın ikiava otezim.” Hibrun akamın, ziar kam, “Benjamin,” an mınгарim kamakın, “Borim ziar ekiam iniam.” † **35:20:** Akar otevir kam, “datirighın ikiavira iti,” a e datirighın itir dughiam migeir puvati. A gumazim akınafarir kam osirizir dughiam migei.

35:22a: Jenesis 49:4

Jekopin otaribar ziaba
(1 Eghaghaniba 2:1-2)

^{22b} Jekop a 12plan otariba iti. ²³ Kar Lean otariba, Ruben a Jekopin otarir ivariam, ko Simeon, Livai, Juda, Isakar ko Sebulun.

²⁴ Ezi Resel otarir pumuning iti, Josep ko Benjamin.

²⁵ Ezi Bilha, Reselin ingangarir amizim otarir pumuning iti, Dan ko Naptali.

²⁶ Ezi Silpa, Lean ingangarir amizim otarir pumuning iti, Gat ko Aser. Jekop Mesopotemian ikia otarir kaba ini.

Aisak areme

²⁷ Egha Jekop uan afeziam Aisak bagha Mamren nguibamin ghu, Hebronin nguibamin boroghin an ziar mam Kiriath Arba. Kar Abraham ko Aisak faragha ikezir nguibam. ²⁸ Ezi Aisak 180plan azeniba ikia, ²⁹ bar ghurigha ovengezi, an duam ghua, an adarazir duaba ghua itir nguibamin me ko iti. Ezi an otarimning Iso ko Jekop an suiragha anefa.

Ison ikizimin adarasi

36

(Sapta 36)

Ison ovavir boribar ziaba
(1 Eghaghaniba 1:34-37)

¹ Kar Ison ovavir boribar ziaba, an ziar igharazim Idom:

² Iso a Kenanian amizibar iti. Ezi Hitian gumazim Elon, an guivim Ada, Ison iti. Ezi

Anan guivim Oholibama, uaghan an iti. Anan afeziam Sibeon, a Hivian gumazir mam. ³ Egha a uaghan Ismaelin guivim Basematın iti. Ezi Basemat a Nebaiotın buaramizim.

⁴ Ezi Ada Elifas bate, ezi Basemat Ruel bate.

⁵ Ezi Oholibama Jeus, Jalam, ko Kora bate. Dughiar kamın Iso Kenanın nguazımın ikiavıra ikiava borir kaba ini.

⁶ Egha gın Iso uan amuiba, ko otariba, ko guiviba ko, gumazamizir an adarazi ko itiba ko, asıziba ko, an bizir Kenanın nguazımın itiba bar ada inigha, uan dozim Jekopın saghon ghua nguazir igharazımın zui. ⁷ Iso uan dozim ataghırazir bizim kamakın, nguazir aning itir kam aningın tughatıghan kogham. Aningın asıziba bar avırasemezi aning uaning ko ikian iburaghburaki. ⁸ Kamaghın, Iso ghua Seirın Mighsiabar nguibamın apera. Idom, kar Ison ziar igharazim.

⁹ Ezi Ison boribar ziabar kara:

Iso uabi, a Idomian afeziam,
me Seirın Mighsiabar iti.

¹⁰ Iso uabi an otariba,
Elifas a Adan otarım, ezi Ruel a Basematın otarım.

¹¹ Ezi Elifasın otariba,
Teman, Omar, Sefo, Gatam, ko Kenas.

¹² Ezi Ison otarım Elifas, an amuir dozım Timna,
an Amalek bate.

Kar Ison amuım Adan ovavir boriba.

¹³ Ezi Ruelın otariba,

Nahat, Sera, Sama ko Misa. Kar Ison amuir mam Basematın otariba.

- 14 Ezi Ison amuir igharazim Oholibama, a Jeus, Jalam ko Kora bate. Oholibaman amebam Ana, ezi Sibeon Anan afeziam.

15-16 Ezi Ison otarir uan adarazir gumazir dapanibar itibar ziabar kara:

Elifas a Ison otarir ivariam, an otaribar kara, Teman, Omar, Sefo, Kenas, Kora, Gatam, ko Amalek, me gumazir dapanibar otivigha uan adarazi Idomın nguazımın men gari. Kar Ison amuim Ada, an ovavir boribar otariba.

- 17 Ezi Ruelin adarasi, Nahat, Sera, Sama ko Misa, me uan adarazir gumazir dapanibar otivigha Idomın nguazımın men gari.

Kar Ison amuim Basemat, an ovavir boriba.

- 18 Ezi Ison amuim Oholibaman adarasi, Jeus, Jalam ko Kora, me gumazir dapanibar iti. Ezi Anan guivim Oholibama gumazir dapanir kaba bate.

19 Ezi gumazir kaba me Ison ovavir boriba, Ison ziar mam Idom. Me uan dakozibar gumazir dapanibar iti.

*Seirın adarazir ziaba
(1 Eghaghaniba 1:38-42)*

20 Seir, a Horian gumazir mam, a Idomın nguazımın iti. Kar Seirın otaribar ziaba:

- Ezi an otariba, Lotan, Sobal, Sibeon, Ana,
²¹ Dison, Eser ko Disan. Ezi kar Seirin otariba,
 me uan adarazir dakozibar dapanibar ikia
 Idomin nguazimin iti.
- ²² Ezi Lotanin otarimning,
 Hori ko Heman. Ezi Lotanin buaramizim, a
 Timna.
- ²³ Ezi Sobalin otariba,
 Alvan, Manahat, Ebal, Sefo, ko Onam.
- ²⁴ Ezi Sibeonin otarimning,
 Aia ko Ana.
 Anan kamra, a faragha uan afeziam
 Sibeonin donkiba gumazamiziba puvatizir
 danganimin dar gara, egha dipar atuir bar
 puvira feibar gani.
- ²⁵ Ezi Anan borimning,
 Dison ko Oholibama. Ezi Oholibama Anan
 guivim.
- ²⁶ Ezi Disonin * otariba,
 Hemdan, Esban, Itran, ko Keran.
- ²⁷ Ezi Eserin otariba,
 Bilhan, Savan, ko Akan.
- ²⁸ Ezi Disanin otarimning,
 Us ko Aran.
- ²⁹⁻³⁰ Ezi Idomin nguazimin aven, Horin adarazir
 dakozibar gumazir dapanibar ziaba,
 Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser ko
 Disan.

Idomin atrivibar ziaba
(1 Eghaghaniba 1:43-45)

* **36:26:** Hibrun akamin ziar kam, "Disan," vezin kamin iti, ezi me ti paza an osiri. Guizbangira, ziam, "Dison," kagh iki. Ni sapta 36:21 ko 28in gan.

31 Dughiar kamın Israelia atriviba puvatizi, gumazir kaba Idomın kantrin atrivibar ike:

32 Ezi Beorın otarim Bela, Idomın kantrin faraghavıram atrivimın iti.

A Dinhaban nguibar ekiamın atrivimın iti.

33 Egha Bela aremezi, Seran otarim Jobap an danganim inigha atrivimın iti.

Sera, a Bosran nguibamın gumazim.

34 Egha Jobap aremezi, Temanian nguazimın gumazim Husam,

an danganim inigha atrivimın iti.

35 Egha Husam aremezi, Bedatın otarim Hadat an danganim inigha atrivimın iti.

Egha Hadat Moapın nguazimın ghua Midianın gumaziba ko misogha midorozimın me abira.

Egha Hadat Avitın nguibar ekiamın atrivimın iti.

36 Egha Hadat aremezi, Masrekan nguibamın gumazim,

an ziam Samla, an danganim inigha atrivimın oto.

37 Egha Samla aremezi, Saul an danganim inigha atrivimın oto.

Saul, a Rehobotian gumazir mam.

Rehobot, a Yufretisın Fanemın miriamın itir nguibam.

38 Ezi Saul aremezi,

Akborın otarim Balhanan an danganim inigha atrivimın oto.

39 Egha Balhanan aremezi, Hadar an danganim inigha atrivimın oto.

Egha Paun nguibamın atrivimın iti.

Ezi an amuim Mehetabel, a Matretin guivim.
Ezi Mehetabelin inazim Mesahap.

⁴⁰⁻⁴³ Ezi Idomian anababar gumazir dapanibar
ziabar kara:

Timna, Alva, Jetet, Oholibama, Ela, Pinon, Ke-
nas, Teman, Mipsar, Makdiel, ko Iram.
Gumazir kaba me Idomian gumazir
dapaniba.

Ezi Idom kar Ison ziar igharazim, ezi Iso Ido-
mian inazir afeziam. Ezi gumazir dapanir kaba
vaghvaghera uan nguibabar ikia, egha uan adarazir
gativa men gari.

Josepin Eghaghanim

37

(Sapta 37--45)

Josepin aveghbuaba a baseme

¹ Jekop Kenanin nguazimin iti, kar nguazir an
afeziam Aisak fomira ikezim. ² Ezi Jekop ko an
ovavir boribar eghaghanimra kara. Josep a gu-
mazir bar igiam, egha 17pla azeniba iti. Egha a
sipsipba ko memeba uan aveghbuaba ko dar gari.
Kar Bilha ko Silpan otariba, aning an afeziamin
amuimning. Ezi Josepin aveghbuaba amir arazir
kuraba a zurara dar gun uan afeziam migei. ³ Ezi
Jekop, an ziar mam Israel. Israel bar ghurizir
dughiam an amuim Josep bate. Ezi bizir kam
bagha, a uan otarir igharazibar tongin Josep bar
a gifonge. Egha dughiar mam Jekop, Josep bagha
korotiar agharir ruarir dirir mam in garigha a

ganingi. ⁴ Ezi aveghbuaba gari afeziam bar Josep gifuegha, deragha me gifongezir puvati. Kamaghin, aveghbuaba Josep bar a baseme, egha bar an aghuagha, migirigiar aghuibar a gamir puvati. ⁵ Egha dughiar mamın Josep irebamın ganigha, aveghbuabagh eghari. Ezi me a baregha men naviba bar moghira an ikufi.

⁶ Ezi Josep kamaghin migei, “Ia nan irebam baragh. ⁷ E bar moghira dagher azenimın aven ikia, egha witin ikiziba ikia da arisi. Ezi nan witin ikizim voroghira tughav iti. Ezi ian witin ikiziba nan witin ikizim gighuigha tuivighav ikia, dar dapaniba avigha ghuaghira nan witin ikizim mitifi.”

⁸ Ezi an aveghbuaba oregha kamaghin Josep migei, “Ni ghaze, ni en atrivimın otogh egh e gativagham?” Egha kamaghin, Josep zurara uan irebabagh egharima, an aveghbuabar naviba an derazir puvati.

⁹ Egha gin Josep ua irebar mamın ganigha uan aveghbuabagh eghari. Egha kamaghin migei, “Ki ua irebar mamın gani. Egha nan irebamın aven, ki aruem ko iakinim ko mikovezir 11plan garima, da nan guamın uan dapaniba avingi.”

¹⁰ A irebar kamın uan afeziam ko uan aveghbuabagh eghanigha givazi, an afeziam an atara kamaghin a migei, “Kar irebar manmagh amizim? Ni ti ghaze, ki ko nin amebam ko nin aveghbuaba, e bar izi nin guamın tevibar pirigh dapaniba avigham?” ¹¹ Ezi Josepın aveghbuaba naviba

bar a baseme, ezi afeziam Josepın irebamning puvıram aning gıniğhnısi.

Ismaelian gumaziba Josep inıgha Isipın kantrin ghu

¹² Ezi dughiar mamın Josepın aveghbuaba uan afeziamın sipsipbar ganasa Sekemın nguibamın ghue. ¹³ Ezi Israel kamaghın Josep mıgei, “Nın aveghbuaba sipsipbar gara Sekemın nguibamın iti. Ezi ni mangı men ganasa ki ifonge.”

Ezi Josep kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Are, Afeziam. Ki mangam.”

¹⁴ Ezi afeziam kamaghın a mıgei, “Ni mangı uan aveghbuabar ganıgh fogh suam, me deraghavıra ti, o puvati? Egh uaghan sipsipbar ganıgh fogh, da dera, o puvati? Ni men ganıgh, egh uamategh izi na mikemegh.” Ezi dughiar kamın Israelın adarasi, Hebronın danganir zarımın iti. Ezi Josep Sekemın nguibamın otogha gıfa. ¹⁵ Egha danganir kam garua uan aveghbuaba bagha rui. Ezi gumazir mam an ganıgha kamaghın an azara, “Ni bizir tizim buri?”

¹⁶ Ezi Josep kamaghın mıgei, “Ki uan aveghbuaba bagha rui. Ni danganir me ikia uan sipsipbar garim, an gun na mikımam o?”

¹⁷ Ezi gumazir kam a mıgia ghaze, “Me danganir kam ataki. Egha ki orazi, me Dotan nguibamın mangasa mikeme.” Ezi Josep uan aveghbuabar gın ghua Dotan nguibamın me bato.

¹⁸ Egha a saghon ghuavıra itima, an aveghbuaba an apıgha, a misueghti an aremeghasa akam misosi.

¹⁹ Egha me uarir tongin uarira kamaghin uariv gia ghaze, “Ia munagh gan, gumazir irebabar garim izi. ²⁰ Aria, e a misueghti an aremeghti, e an kuam inigh mozir kabar tam mikinika. Egh e gin suam, ‘Asizir atiar mam a misoghezi an areme.’ Egh e ganam, an irebamning manmaghin otivam!”

²¹ Ezi Ruben me barasi, me migirigiar kam gamizi, a Josepin akurvaghasa. Egha ghaze, “E a misueghti an aremeghan markiam. ²² E uari an ikirimirim agivaghan kogham. A inigh gumazamiziba puvatizir danganimin itir mozir kam mikinigh.” Guizbangira Ruben kamaghin nighnisi, a Josep uam a inigh an aku uam afeziam bagh mangasa, akar kam mikeme.

²³ Ezi Josep uan aveghbuaba batozima, me pamten an suiragha, a gekuava an korotiar agharir ruarir dirir an afeziam a ganingizim sue. ²⁴ Egha me a inigha ghua mozir dipar misingizir mam mikini.

²⁵ Egha gin me apiaghava api. Me apa ikia garima, Ismaelian gumaziba uan kamelba ko izi. Gumazir kaba, Gileatin nguazimin ikegha iza, Isipin kantrin zui. Egh me mangi bizir bar pin koziba dagiaba bagh da mangasa, bizir kabanang, temebar eboriba, ko mikarzibagh azuir bizir guar aviriba, ko mughuriar aghuim zuir boreba.

²⁶ Ezi Juda kamaghin uan aveghbuabav gia ghaze, “E uan aveghbuam misueghti an aremeghti, bizir e amizir kam modoghti, arazir kam manmaghin en akuragham? ²⁷ Kamaghin e ti Ismaelin adarazi bagh anemadaghti, me pura ingangarir gumazir kinimin min a givezegham.

Guizbangira, an en aveghbuamra egha ghuzir vamira, kamaghin e uari a gasighasighan kogham.” Ezi an aveghbuaba akar kam gifonge.

²⁸ Egha an aveghbuaba miġiavira itima, Midian gumazir dagiaba bagha ingarir maba iza Josepin garima, a mozim in iti. Ezi aveghbuaba a gekuizi an anabozi, me pura ingangarir gumazir kinimin min Ismaelian gumazibar anemada. Ezi Ismaelian gumaziba 20 silvan dagiaba Midianian gumazibagh anigha, Josep inigha Isipin kantrin zui.

²⁹ Ezi gin Ruben ua ghua mozim in garima, Josep mozim in itir puvati. Ezi a digavir kuram gamigha nighnigha avegha uan korotiam abiki, ³⁰ egha uamategha uan aveghbuaba bagha ghua kamaghin me miġei, “Josep mozim in itir puvati. Ezi ki manmaghin damuam?”

³¹ Ezi an aveghbuaba memen mam misuegha, me Josepin korotiar agharir ruarir dirim isa an ghuzim garugha uam a ini. ³² Egha me an korotiar dirim inigha afeziam bagha ghugha, an akaghava a miġei, “Ni kagh ganigh, korotiar dirir kam a danganir mam in iti e an api. Ka ti nin borir tam in korotiam, o puvati?”

³³ Ezi afeziam korotiar dirir kam in ganigha fogha kamaghin miġei, “Are, kar Josepin korotiam. Laion in tam ti nan otarim misoghezi an aremezi, a ti bar anemeghama.” ³⁴ Ezi Jekop uan borim bar an apangkuvigha, uan korotiam abigha, azir korotiar mam aru. Egha dughiar ruarim in uan borim bagha azia iti.

³⁵ Ezi an otariba ko guiviba, iza an navim damuti a ua deraghasa mĩgĩrĩgĩabar a mĩgei. Ezi a bar aghuagha kamaghĩn mĩgei, “Ki a bagh arang mamaghĩra iki mangĩ, Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamĩn magĩrĩgh a batogham.” Egha Jekop aziavĩra iti. ³⁶ Ezi Midianian gumazir kaba* Josep inigha ghua Isipĩn kantrin otogha, pura ingangarĩr gumazir kinimĩn mĩn a isa dagiaba bagha Potifan anemada. A Isipĩn atrivimĩn ingangarĩr gumazir mam. Potifar, a Isipĩn atrivimĩn dĩpenir ekiamĩn garava, mĩdorozir gumazibar faragha zuir gumazim.

38

Tamar Juda gĩfari

¹ Ezi dughiar kamĩn Juda uan aveghbuaba ategha ghua Adulamĩn nguibamĩn gumazim, an ziam Hira, a ko iti. ² Egha Kenanĩn nguazimĩn gumazim, an ziam Sua, an an guivimĩn gani. Egha an amizir kamĩn ikia egha aning iti. ³ Ezi amizim navim asegha otarir mam batezi, Juda ziam, “Er,” a gati. ⁴ Egha gĩn amizim navim asegha uam otarir mam bategha uabi ziam, “Onan,” a gati. ⁵ Ezi amizim ua navim asegha uam otarir mam bategha ziam, “Sela,” a gati. Dughiar kam Juda Kesipĩn nguibamĩn itima an amuim Sela bate. ⁶ Ezi boriba aghua ghua bar ekevezima, Juda uan otarir ivariam Er bagha amizir mam ini. Ezi amizir kamĩn ziam Tamar. ⁷ Ezi Erĩn araziba Ikiavĩra Itir

* **37:36:** E garima, ves 37:28 ko 39:1 kamaghĩn mĩgei, Ismaelin adarazi Josep inigha Isipĩn ghu. Ezi ves 36 kamaghĩn mĩgei, Midianian gumaziba a inigha ghu. E fozir puvati, akar manam guizbangĩra.

Godin damazimin bar derazir puvati, kamaghin God a misoghezi an areme.

⁸ Ezi Juda kamagh Onan migei, “Ni uan avebamin amuim ko daku. Nin avebam ovegha boriba puvati. En arazim kamakin, ni uan avebamin amuim inighiva an iki, egh a bagh boriba iniam.” ⁹ Ezi Onan pura borir igharaziba batiti, me an avebamin ziamin iki bizibar amuan an aghua. Egha amizir kam koma akua, uan dipam pura nguazim ginge. A kamaghin nighnisi, a kamaghin damu uan avebam bagh boritam inighan kogham. ¹⁰ Ezi Onan amir arazir kam, a Ikiavira Itir Godin damazimin bar ikufi. Kamaghin, God uaghan a misoghezi an areme.

¹¹ Ezi gin Juda uan ivozir amizim Tamar migia ghaze, “Nin pam areme. Kamaghin, ni uamategh uan afeziamin dipenimin mangi, egh magh ikiti nan otarim Sela an ekeveka.” Juda kamagh nighnigha atiatigha migirigiar kam gami, Sela uan avebamingin min ovegham. Ezi Tamar ua uan afeziamin dipenimin ghugha iti.

¹² Ezi dughiar ruarim ghua givazima, Judan amuim a Suan guivim, a uaghan ovenge. Juda uan amuimin buabem agivagha, gumazir an sipsipbar ariziba ghoribar ganasa Timnan nguibamin ghu. Ezi an namakam, Adulamin nguibamin gumazim Hira, a ko ghu. ¹³ Ezi gumazir mam kamagh Tamar migei, “Nin ivozir afeziam sipsipbar ariziba aghorasa Timnan nguibamin ghu.” ¹⁴ Ezi Tamar kamaghin fo, Sela ekevegha gifa, ezi aning uaningin ikiamin migirigiaba me dar kirizir puvati. Kamaghin a korotiar uan pam guba ikia aruzim sue. Egha inir avizir mam inigha uan

guam avaragha, ghua Enaimin nguibamin zuir tu-
avir akamin aperaghav iti, nguibar kam Timnan
nguibamin zuir tuavimin iti.

¹⁵ Ezi amizir kam inir avizim uan guam
dukuagha aperaghav itima, Juda iza an gara
kamaghin nighnisi, kar ti gumaziba isa me koma
akuir amizim. ¹⁶ Egha a tuavir miriamin an
boroghin ghua a migia ghaze, “Aria, ki ni ko
dakuasa.” Dughiar kam, Juda kamaghin fozir
puvatı, kar an ivozir amizim.

Ezi amizim ghaze, “Bizir tizim ni na daningam?”

¹⁷ Ezi Juda ghaze, “Nan memeba iti. Ki memen
igiatam ni bagh anemadaghti a izam.”

Ezi amizim ghaze, “A dera, ni faragh na ko
dikirizir akam bagh, ababanimin min bizitam na
daningigh, egh gin meme na danighti ki nin bizim
isi uam ni daningam.”

¹⁸ Ezi Juda kamaghin migei, “Ki bizir tizim, akar
dikirizimin ababanim damu, ni daningam?”

Ezi amizim ghaze, “Bizir kamning na daningigh,
ringin nin ziamin ababanim itim, ko an benir ni
uan firim gikezir kam sara. Egh uan darorir fidizir
ni suirazi kam saram na daningigh.” Ezi Juda
bizir kaba bar da isa amizim ganigha, a koma
akui. Egha navim a ganingi. ¹⁹ Egha aning akuigha
givagha Tamar dikavigha ghu. Egha uan guam
avarazir inir kam adegha, ua buaber korotiam
arugha ua uan pam gubai.

²⁰ Egha gin Juda memen igiar mam isa Hira
ganigha anemadagha ghaze, a mangi meme a
daningigh, a da biziba ua da iniam. Ezi a
ghua amizir kam buria egha an apizir puvatı.

²¹ Kamaghin a danganir kamın itir gumazibar

azangsisi, “Enaimin tuavimin apiaghirir amizir gumaziba isa me koma akuim, a managh iti?”

Ezi me ghaze, “Amizir gumaziba koma akuitam kagh itir puvati.”

²² Ezi Hira uamategha Juda bagha ghugha ghaze, “Ki an apizir puvati. Ezi nguibamin gumaziba ghaze, Amizir gumaziba isa akuitam munagh itir puvati.”

²³ Ezi Juda kamaghin migei, “Marki, aneteghti a bizir kabar suiragh. Ni uam amizir kam burian marki, kamaghin, gumazamiziba gan ingarvakegham. Guizbangira, ki uan akar dikirizimin gin ghua a bagha memen igiar kam amada, ezi ni an apizir puvati.”

²⁴ Ezi iakinir 3pla ghua givazima me iza kamaghin Juda migei, “Nin ivozir amizim Tamar gumaziba isa me koma akuir arazim gamigha, datirighin navim asangi.”

Ezi Juda kamaghin migia ghaze, “Ia a inigh mangi avimin a tuaghti a isiva aremegh!”

²⁵ Egha me a inigha zuir dughiam, Tamar bizir Juda a ganingiziba isa da amaga, egh akar kam sarama a bagha anemada, “Bizir kabar afeziam, a na koma akuizi, ki navim asangi. Ni kagh bizir kaba deragh adar ganigh. Benim ko, ziar an ababanim itir ring ko, darorir fidizim. Kar tinan biziba?”

²⁶ Ezi Juda ganigha fogha kamaghin migei, “Guizbangira, amizir kam nan otarim Selan ikiam. Ezi puvati, ki aning uaningin ikiamin bizim akirizir puvati. Kamaghin, kirara, ki arazir kuram gami, ezi amizir kam puvati.” Egha Juda uam a koma akuir puvati.

27 Ezi Tamar borim batamin dughiam me kamagh an gari, borir fufuzimning an navimın iti. 28 Ezi Tamar otamin dughiam, borir mamın agharim faragha oto. Ezi amizir Tamarın akuraghti an otamin kam, a borimın agharimın suiragha benir aghevir mam an agharim ike. Egha ghaze, “Borir kam faragha ize.” 29 Ezi borim ua uan agharim gekuigha aven ghu, ezi an dozim faragha oto.

Ezi amizir kam ghaze, “Manmaghın ami? Ni avebam gitagha faragha ize?” Ezi me ziam, “Peres,” a gati.* 30 Ezi gin an avebar benir aghevım itim oto. Ezi me ziam, “Sera,” a gati.

39

Josep Potifarın dipenimın iti

1 Ezi Ismaelın adarazi Josep inigha Isipın kantrin ghuzi, Potifar ingangarir gumazir kınimın mın a givese. Potifar a Isipın gumazir mam. Atrivimın ingangaribar faragha zuir ingangarir gumaziba, a men mav. A uaghan atrivimın dipenimın garir midorozir gumaziba, a men faragha zuir gumazim. 2 Ezi Josep, gumazir ekiam Potifarın dipenimın aven iti. Ezi Ikiavıra Itir God Josep ko iti, ezi an amir biziba bar, deravıram otifi. 3 Ezi Potifar gari, Ikiavıra Itir God Josep ko itima an amir biziba, da deragha otifi. 4 Ezi a Josep bagha bar ifuegha a gamizıma an an ingangarir gumazimın oto. Ezi a uan dipenim ko biziba bar dar ganamin ingangarim a ganıngi.

* **38:29:** Hibrun akamin, ziar kam, “Peres,” an ararem “Uri abisi,” ko magh ghu. **39:2:** Jenesis 39:3; 39:21-23; Aposel 7:9

⁵ Ezi Josep Potifarın dipenimın gara itir dughiar kamın, Ikiavıra Itir God bar deragha Potifarın adarazigh ami. Egha Josep bangin, Ikiavıra Itir God Potifarın dipenimın aven itir biziba ko dagher azeniba bar deragha dagh ami. ⁶ Kamaghın Potifar Josep atızı, an an biziba bar dar gari. Egha a uabi bizir aviribagh nighnızir puvati, a uabi dagher manabara a dar amasa dagh nighnisi. Dughiar kamın Josep mikarzim sarama aghuigha gavgavigha ganganiba bar dera. ⁷ Ezi dughiar ruarim puvatizi, Potifarın amuim an ganigha a gifuegha a migia ghaze, “Ni izi, na ko daku.”

⁸ Ezi Josep aghuagha kamaghın a migei, “Nan gumazir aruam, dipenir kamın biziba bar dar ganasana na misevegha, bizitam bagha ua nighnızir puvati. ⁹ Ezi dipenir kamın aven a na ko gan gavgaviba magh ghue, ingangarir gumazir igharazitam na gafirazir puvati. A dipenir kamın aven bizitam damuasa nan anogoroghezir puvati. Ni an amuim, a ni ko dakuasa na mikemezir puvati. Ki bar manamaghsu arazir bar kurar kam damuam? Egh ki kamagh damigh, Godın damazimın bar ikuvigham.” ¹⁰ Egha dughiabar zurara amizim Josep ko dakuasa an azangsıghavıra iti. Ezi Josep an akam barazi puvatigha, a koma akuizir puvatigha an boroghın ghuzir puvati.

¹¹ Egha dughiar mamın Josep dipenimın aven ghugha, ingangarim damuasava ami. Ezi ingangarir gumazitam itir puvati. ¹² Ezi Potifarın amuim Josepın saketın suira, egha kamaghın migei, “Ni izi na ko daku.” Ezi Josep uan saket ategha arava azenan ghu.

¹³ Ezi amizim Josepın gari, a saket ategha arav ghu, ¹⁴ ezi a ingangarir gumazibar diagha ghaze, “Ia gan. Nan pam Hibruian gumazir kam inigha en dipenimın izezi, a datirighın aghumsızir dafam e danıngasa. A ki akuir danganimın aven izegha na ko dakuasa nan azangsıgha pamtem na gak-aghori. Ezi kamaghın ki pamten dei. ¹⁵ Ezi an orazi ki deima, a uan saket nan miriamın anetegha zuamirama arava azenan ghu.”

¹⁶ Egha Potifarın amuim Josepın saketın suira. A ikiti an pam izi dipenimın otoghti, an an akagham. ¹⁷ Ezi an pam otozi, an eghaghanir kamrama a geghara ghaze, “Hibruian ingangarir gumazir kınir kam, ni a inigha gan dipenimın izezi, a iza ki akui naghın iza, na ko daku arazir kuramın na damigh aghumsızir dafam na danıngasa, na gaghori. ¹⁸ Ezi ki bar pamten diazi, a uan saket nan tegha arava azenan ghu.”

¹⁹ Ezi Potifar uan amuimın eghaghanir kaba baregha bar puvırama atari. ²⁰ Egha midorozir gumazibav kemezi me Josepın suiragha a isa kalabus gati. Kar atrivimın kalabuziaba itir dipenim. ²¹ Ezi Ikiavıra Itir God Josep ko ikiavıra ikia, bar an apangkuvighavıra iti. Egha a gumazir kalabusın dipenimın garim gamizi, a uaghan Josep gifonge. ²² Egha gumazir kam kalabuziar gumazibar ganasa Josep amısefe. Ezi Josep kalabusın dipenimın itir ingangariba bar dar gari. ²³ Egha Ikiavıra Itir God Josep ko ikia an akurvasi, ezi bizir an amiba, da bar deravıra zui. Ezi gumazir kalabuziar dipenimın garim, ingangarir a damuasa

Josep mikemeziba, a da bagha ua niḡhnizir puvati.

40

Josep irebamningin mingarim abiki

¹ Egha mong dughiar ruarimin ikegha, gumazir atrivimin dipenimin wainin garim, ko atrivimin bretin ingarir gumazir dapanim, aning Isipin atrivim bar ifongezir puvatizir arazir kuram gami. ² Ezi Isipin atrivim uan ingangarir gumazir kamning adarim aningin iti, ³ egha aning isa kalabus gati. Kalabusin dipenir kam, kar atrivimin midorozir gumazibar garir gumazir dapanimin dipenim. Ezi kalabusin dipenir kamra me faragha Josep isava a gati. ⁴ Ezi midorozir gumazibar dapanim aningin akurvaghasa Josep ginaba. Ezi aning bar dughiar ruarimin kalabusin iti.

⁵ Egha dimagarir mam, gumazir atrivimin wain ko bretin garimning, aning irebamningin gani. Ezi irebamning uaghara ghuzir puvatigha, magh garir puvati. ⁶ Ezi mizarazimin Josep ghua aningin garima, aning bar oseme. ⁷ Ezi a kamagh aningin azara, “Bizir tizim gua gamima, guan navimning bar oseme?”

⁸ Ezi aning kamaghin Josepin akam ikaragha ghaze, “Ga irebamningin gani. Ezi gumazir gan irebamningin mingarim abighamba puvati.”

Ezi Josep kamaghin aning migei, “God uabira a irebabar mingaribar en akakasi. Ezi gua uan irebamningin gun na mikim.”

⁹ Ezi atrivimin wainin garir gumazim uan irebamnin gun Josep migia ghaze, “Nan irebamin, ki wainin ikarizimin gani. ¹⁰ Ezi ikarizir kam agharir

3pla iti. Ezi an dafariba zuamira murima, an akimariba zuamirama otifi, ezi wainin oviziba otivigha bar moghirama ani. ¹¹ Ki Isipin atrivimin kavin suiraghav ikia, wainin ovizir kaba inigha uan dafarir mamın da munubi, ezi dar dipam kap giraghuezi, ki a isa atrivim ganingi.”

¹² Ezi Josep ghaze, “Nin irebamın mingarim kamakin. Ikarizir agharir 3pla, da dughiar 3plan ababanim. ¹³ Dughiar 3pla givaghti atrivim ua ni inigh mangam. Egh ua ni isi nin ingangarim darigham. Eghti ni fomira wainin kap a ganiga ingarizi moghin, ni uam a daningam. ¹⁴ Egh ni mangi nin dabirabim deraghti, ni na ginirigh. Ki nin azai, ni nan apangkuvigh nan akuragh nan ziamın gun atrivim mikimti, ki kalabus ateka. ¹⁵ Guizbangira, bar faraghivira gumazir maba Hibruian nguazimin na okemegha na inigha kagh ize. Ezi ki Isipin kagh ikia, bizitam pazava a gamizir puvati. Ezi me pura na isa kalabus gati.”

¹⁶ Ezi gumazir bretin ingarim, a wainin garir gumazimin irebamın mingarim barasi. Ezi a derazima, a kamaghin Josep migei, “Ki uaghan irebar mamın gani. Nan irebam kamakin. Ki akirar 3pla uan dapanim dafagha zui. Ezi bretba akirar kabagh izifa. ¹⁷ Ezi akirar pin itim atrivim ifongezir bretba ko bisketba ko bizir igharagha gariba a gizifa. Ezi kuaraziba iza bizir kaba api.”

¹⁸ Ezi Josep kamaghin migei, “Irebar kamın mingarim kamaghin ghu, akirar 3plan da dughiar 3plan ababanim. ¹⁹ Eghti dughiar 3pla tighar givti, atrivim kalabusin ni inigh azenan mangi, egh midorozir gumazibav kemeghti, me nin firim atugham. Egh me ni isi ter akinitamin nin kuam

aguraghti, kuaraziba izi nin namnamra amam.”
²⁰ Ezi namba 3in dughiam Isipin atrivim uan ingangarir gumaziba bagha isar ekiam gami, me isar kamın iki amebam a batezir dughiam ginighnigham. Ezi a gumazir wainın ingarim ko bretin ingarim inigha uan ingangarir gumazibar guamın aning asara. ²¹ Egha wainın garir gumazim mikemezi a ua uan ingangarim bagha zui. ²² Egh atrivim midorozir gumazibav kemezi, me gumazir bretin ingarim isa temer akınımın anegura. Ezi guizbangıra Josep aningın irebabar gun mikemezi moghıra bizir kaba otifi. ²³ Ezi gumazir atrivimın wainın garir kam ua Josep ginighnızir puvati.

41

Josep Isipin atrivimın irebamın mınгарim abiki

¹ Ezi azenir pumuning ghua givazıma, Isipin atrivim irebamın gani. A irebamın uabın gari, a Nailın Fanem boroghın tughav iti. ² A garima, 7plan bulmakaun mikarziba sara itir ekiaba dipamın anagava otifi. Egha graziba dipar miriamın da api. ³ Ezi gin 7plan igharaziba dipamın ikegha anagava otifi. Egha me bar aghariba gunigha mikarziba eromotuegha men ganganiba bar ikufi. Ezi bulmakaun aghariba guizir kaba mikarziba sara itir kabar boroghın tuivighav iti. ⁴ Ezi aghariba guizir bulmakaun kaba, mikarziba sara itiba apava da tuizi da iraghue. Egha atrivim irebar kamın ganigha givagha ose. ⁵ Egha a uam akua irebar mamın gani. Ezi irebar a ua ganizir kam, a gari 7plan

raizın dapaniba raizın agharir vamira gata misefe. Ezi dapanir kaba ekevegha raizın ovızir bar avırıba dar ikia, anızı dar aghoramin dughiam roghıra ize. ⁶ Ezi gın 7plan raizın dapanir igharazıba otifi. Aminir mam danganir misıngızımın otogha iza dagh apongezi da isigha bar sufi. ⁷ Egha raizın dapanir suvizir kuraba, da raizın dapanir ekiar aghuıba apa da tuavaremezi da bar iraghue. Ezi atrivim uam osegha dikavigha fo, kar pura irebamra. ⁸ Egha mızaraghara a nıghnızir avırıbagh amua, egha Isipın fofozir gumazıba ko kukunir gumazıba, men diazi me izıma, a uan irebar pumuningın me mıgeıma, irebar kamningın mıngarımning abıghamin gumazıba puvati. ⁹ Ezi gın gumazir atrivimın dipenimın wainın garım kamaghın a mıgeı, “Datırıghın ki uan arazir kurar amizir mamın gun mıkimam. ¹⁰ Ni fomıra uan ingangarir gumazımning ko adarım ikia, egha ki ko nın bretın ingarir gumazıbar dapanım, ga amadazi, ga ghua kalabusın ikia, nın midorozir gumazıbar dapanımın dipenimın ike. ¹¹ Egha dimagarir mamın ga uaghara irebamningın gani. Ezi gan irebamningın mıngarımning, uaning oghara. ¹² Ezi Hıbruian gumazir igiar mam uaghan ga ko iti. A midorozir gumazir kabar dapanımın ingangarir gumazir kınım. Ezi ga uan irebamningın gun a mıkeme. Ezi a gan irebamningın mıngarıba abıgha ga mıkeme. ¹³ Ezi bizıba da guızın a mıkemezi moghırama otifi. Ezi ki uamategha uan ingangarım ini. Ezi gumazir

bretin ingarim, me tememın anegura.”

¹⁴ Ezi Isipin atrivim akar kam baregha uan ingangarir gumazibav keme, eghti me mangi Josep inigh izam. Ezi me zuamira kalabusın dipenimin ghugha a inigha ize. Ezi Josep uan ghuamasizim gisegha korotiar aghuiba aghuizi, me a inigha atrivim bagha ghu. ¹⁵ Ezi atrivim kamagh Josep migei, “Ki irebamin gani, ezi gumazir an mingarim abighamba puvati. Ezi gumazamiziba ghaze, ni a baregh an mingarim abighamin fofozim iti.”

¹⁶ Ezi Josep kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ki uabi fofoziba puvati, ezi Godra nin irebamin mingarim deragh anebighti, ni a baragh bar akuegham.”

¹⁷ Egha atrivim ghaze, “Ki kamaghın irebamin gani. Ki Nailin faner miriamın tughav iti, ¹⁸ egha gari bulmakaun 7plan mikarziba sara itiba dipamin ikegha anagav otifi. Egha dipar miriamın graziba api. ¹⁹ Ezi gin bulmakaun 7plan igharaziba anagav otifi. Egha me aghariba gunigha, mikarziba eromotuegha ganganiba bar ikufi. Ki Isipin aven bar bulmakaun kamaghın garitamın ganizir puvati. ²⁰ Ezi bulmakaun agharir kaba, bulmakaun mikarziba sara itir kaba apa da tuavaremezi da bar iraghue. ²¹ Me amegha givagha egha men ganganim mati me amezir puvati. Ezi ki maghira oseghe dikafi. ²² Egha gin ki uam akua ua irebar mamın gari. Ki gari, 7plan raizin dapaniba raizin agharir vamira gata misefe. Ezi dapanir kaba ekevegha raizin ovizir bar aviriba ikia egha anizi, dughiar dar

aghoramim roghira ize. ²³ Ezi gin 7plan raizin dapanir igharaziba otifi. Aminir mam danganir misingizimin otogha iza dagh apongezi da isigha, bar sufi. ²⁴ Egha raizin dapanir suvizir kuraba, raizin dapanir ekiar aghuiba apa da tuavaremezi da bar iraghue. Ezi ki oseggha dikavigha, kukunir gumazir bizibar gariba ki uan irebamın gun me migei, ezi nan irebar ki ganizir kamningin mingarim abighamin gumaziba puvati.”

²⁵ Ezi Josep kamaghin migei, “Nin irebamningin mingarimning uaghara ghu. God damuamin bizim, a nin akakasi. ²⁶ Guizbangira, 7plan bulmakaun mikarziba sara itir kaba, da 7plan azenibar ababanim gami. Ezi 7plan raizin dapanir aghuiba, da uaghan 7plan azeniba. Egha da bizir vamiram akakasi. ²⁷ Ezi gin otivizir 7plan bulmakaun aghariba guniziba, ko raizin dapanir 7plan kaba, aminir puvira feim iza dagh apongezi, dar dagheba gin otivizir puvati, da 7plan azenibar dagheba puvatighamin ababanim aka. ²⁸ Ki faragha ni mikemegha gifa, God damuasava amir bizim, a ni mikeme. ²⁹ Guizbangira, 7plan azeniba Isipin kantrin aven dagheba bar izivagham. ³⁰ Eghti gin 7plan azenibar dagheba puvatizir dughiam otoghti, Isipia ua dagheba avirasamezir dughiabagh nighnighan kogham. Eghti mitiriam aghamin dughiar bar ekiam, kantrin kamın otogham. ³¹ Eghti mitiriam aghamin dughiar gin izamin kam bar ikuvigham, kamaghin gumazamiziba dughiar me dagheba avirasamezir kam bar a gin amadagham. ³² Ezi God bizir kam damuasa nighnizim akirigha gifa.

Kamaghin a mingarir vamira itir irebar kamning nin aka. A uaghan kamaghin nin akagha ghaze, bizir a damuamin kam, a zuamiram otogham.

³³ “Eghti ni datirighin Isipin kantrin ganamin fofozim ko nighnizir aghuim itir gumazitam atighti, a Isipin kantrin aven ingangariba bar dagh ativagh dar ganam. ³⁴ Egh ni gumazir dapanir taba uaghan, me amisefegh. Eghti gumazir dapanir kaba, 7plan azenibar vaghvagh dagheba izivazir dughiam, me gumazamizibav kintti, me uan azenibar dagheba isi 5plan pozibar arigh, dar pozitam takisin min a inigh gavman bagh aneningigh. ³⁵ Eghti gumazir dapaniba azenir aghuir kabar, dagher kaba inigh da akufagh. Egh me nin ziam ko gavgavimin apengan ingariva raizibagh eghuvagh, da isi dagher dipenir ekiar nguibar ekiabar itibar amangigh deraghvira dar gan. ³⁶ Eghti gin dagheba puvatizir 7plan azeniba Isipin kantrin otoghti, gumazamiziba dagher gumazir dapaniba pozibav kinizir kaba iniam. Tuavir kamın gumazamiziba dagheba oteveghamin dughiamin, me ovengan kogham.”

Atrivim Isipin gavmanin faragh mangasa Josep amisefe

³⁷ Ezi Isipin atrivim uan ingangarir gumaziba ko Josepin akam baregha bar an gakonge. ³⁸ Egha atrivim uan gumazir dapaniba kamaghin me migei, “Godin Duam gumazir kamın aven iti. Ezi ingangarir kam damuamin gumazitam an min itir puvati.”

³⁹ Egha atrivim kamaghin Josep migei, “God uabi bizir kaba aka, ezi ua gumazitam nin min

nighnizir aghuitam ko fofozir aghuitam itir puvati. ⁴⁰ Ezi ki uan kantri bagh ni amiseveghti, ni nan kantrin gumazir dapanimın ikiam. Eghti nan gumazamiziba nın akam baragham. Ki uabi atrivimra, egh nan ziam uabıra nın ziam gafiragham.”

⁴¹ Egha atrivim kamaghın Josep mıgei, “Ni oragh, ki datırıghın Isip bar an ganamın gumazir dapanimın ikiasa ni amisefe.” ⁴² Egha atrivim uan dafarimın ring suegha Josep garu. Ezi ringın kam atrivimın ababanım an iti. Egha atrivim uaghan korotiar aghuir mam a garugha gol sen an firimın da.

⁴³ Egha Josep ataghizi an atrivimın karisın namba 2ın arui. Ezi ingangarir gumaziba an faragha ghua kamaghın dia ghaze, “Gumazir ekiam izi! Tuavim gitagh!” Egha kamaghın atrivim Josep gamizi a Isipın kantrin nguibaba bar dar gumazir dapanimın oto.

⁴⁴ Ezi atrivim kamaghın Josep mıgei, “Ki atrivim. Egha ki mıgei, Isipın gumazitam uan ifongiamın gın mangi bizitam puram a damighan kogham. Bar puvatıgham. A faragh nın azaragham.”

⁴⁵ Egha atrivim ziam Safenat Panea Josep gati. Egha amuir mam a ganıngi. Ezi amizir kamın ziam Asenat, a Potiferan guivim, Potifera a He-liopolisin nguibamın itir Isipın aseba bagha ofa gamir gumazir mam. Egha Josep Isipın kantrin aven itir nguibaba bar dagh aruigha dar gani.

⁴⁶ Josep 30plan azeniba ikia Isipın atrivimın ingangarım gami. Egha Josep atrivim ategha Isipın kantrin itir nguibaba bar dagh arui. ⁴⁷ Ezi

41:40: Onger Akaba 105:21-22; Aposel 7:10

41:42: Daniel

5:29

7plan azenir aghuibar, Isipin aven dagher bar aviriba otifi. ⁴⁸ Ezi 7plan azenir kabar, Josep dagher aviribagh kuva da arisi. Nguibar ekiaba vaghvagha, a men azenibar dagheba isa, dagher dipenibar da akuva da arisi. ⁴⁹ Egha raiziaba, a da isa dagher dipenir bar ekiar aviribar da arizi, da ongarimin gigimin min ghuzi, Josep datirighin ua mengan iburagha uaghan da osirizir puvati. ⁵⁰ Ezi dagheba tighar oteveghamin dughiamin, Josepin amuim Asenat, an otarir pumuning bate. Asenat a Potiferan guivim. Potifera, a Heliopolisin nguibamin itir ofa gamir gumazim.

⁵¹ Ezi Josep kamaghin migei, “God nan akurazi ki uan afeziamin adarazi gin amadagha, uaghan uan osimtiziba gin amada.” Egha kamaghin a uan otarir ivariam, ziam “Manase,” a gati.*

⁵² Egha a uaghan ghaze, “God borim danganir ki osimtiziba itimin na ganingi.” Egha uan otarir dozim, ziam “Efraim,” a gati.†

⁵³ Ezi Isipin kantrin aven 7plan azenir aghuir kaba givazi, ⁵⁴ Josep mikemezi moghin, azenir dagheba puvatizir kaba otifi. Dughiar kamın mitiriar ekiar kam kantrin igharaziba uaghan me batifi. Ezi Isipin kantrin aven dagheba bar nguibabar iti. ⁵⁵ Ezi gin, dagheba otevezir arazir kam bar Isipin nguibabar otivima, gumazamiziba atrivim migiava arai, eghti a dagheba me daningam. Ezi atrivim Isipin gumazamizibav

* **41:51:** Hibrun akamin, ziar kam, “Manase,” an mingarim kamakin, “Okinighniki.” † **41:52:** Hibrun akam, ziar kam, “Efraim,” an mingarim kamakin, “Borim aningi.” **41:54:** Aposel 7:11 **41:55:** Jon 2:5

gia ghaze, “Ia mangi Josep batoghti, a mikemezi moghin damu.” ⁵⁶ Ezi Isipin aven mitiriam bar ekevezi, Josep dagher dipenir ekiaba kuizi, Isipin gumazamiziba iza daghebagh ivesi. ⁵⁷ Ezi mitiriar bar ekiam kantriba bar paza me gami. Ezi kamaghin kantriba bar dar gumazamiziba Josep bagha iza a da daghebagh ivesi.

42

Josepin aveghbuaba iza Isipin witbagh ivesi

¹ Ezi Jekop kamaghin orazi, Isipin witba iti, ezi a uan otaribav gia ghaze, “Manmaghin amizi ia pura onganir ganganibagh amua purama apiaghav iti? ² Ki akar mam kamaghin a baraki, Isipin kantrin aven me witba iti. Ia mangi e uari bagh tabagh ivesegh, puvatighti e daghem bagh arimighiregham.”

³ Ezi Josepin aveghbuar 10pla Kenanin nguazim ategha witbagh ivezasa Isipin zui. ⁴ Ezi Jekop Josepin dozimra Benjamin amadazi a men gin ghuzir puvati. Jekop kamaghin atiatingi, a mangi tuavimin osimtizitam batogham. ⁵ Mitiriar ekiar kam uaghan Kenanin nguazimin oto, kamaghin Kenanin gumaziba witbagh ivezasa Isipin zui, ezi Jekopin otariba uaghan me ko tuavimin zui. ⁶ Dughiar kamın Josep a Isipin gavmanin gumazir dapanimin iti, ezi danganiba bar dar gumaziba ghua ada witbagh ivesi. Ezi Josepin aveghbuaba ghua a batogha, an suebar boroghin teviba apirigha guaba nguazim gire. ⁷ Ezi Josep uan aveghbuabar ganigha me gifogha, mati me gifozir

puvatizi moghin me migei. Egha a pamten me migia ghaze, “Ia managh ikegha ize?”

Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “E Kenanin nguazimin ikegha izegha, daghebagh ivezasa.”

⁸ Ezi Josep uan aveghbuabar gara me gifozi me a gifozir puvati. ⁹ Egha a fomira irebamın gari an aveghbuaba a bagha teviba apirizir bizir kam uam a ginighnigha kamaghin migei, “Ia moga garir gumazibar min en ganasa ize. Ia izi kamaghin gan foghasa, en kantrin danganir manabara gavgavizir puvati.”

¹⁰ Ezi me an akam kamaghin a ikaragha ghaze, “Puvati, gumazir ekiam. E nin ingangarir gumaziba, e ni da daghebagh ivezasa ize. ¹¹ E bar moghira gumazir mamın boriba. E moga garir gumaziba puvati. E gumazir guizbangira migeiba.”

¹² Ezi Josep kamaghin migei, “Puvati. Ia izi ganigh foghfoghasa, nan kantrin danganir manaba gavgavizir puvati.”

¹³ Ezi me ghaze, “Gumazir ekiam, e 12plan aveghdiariba. E Kenanin nguazimin gumazir vamiran boriba. Ezi en dozir bar abuananam, datirighin uan afeziam ko iti. Ezi en aveghbuar mam, an ovenge.”

¹⁴ Ezi Josep ua kamaghin me migei, “Ki ia mikemegha gifa, ia moga garir gumaziba. ¹⁵ Ki ifavarir arazim gifoghasa, egha Isipin atrivimin ziamin gavgavimin guizbangira kamaghin ia migei, ian dozir bar abuananam izi nan guamin tughan koghti, ia ua uan nguibamin mangan kogham. ¹⁶ Egh ia uan tav amadaghti a mangi

ian dozim inigh izi. Eghti ian tarazi kalabusra iki mangiti e deragh fogham, ian akam a guizbangira o puvati. Puvatightima ki Isipin atrivimin ziamin guizbangira kamagh mikimasa, ia moga garir gumaziba.” ¹⁷ Egha Josep mikemegha givagha 3plan dughiar me isa kalabus gati.

¹⁸ Egha dughiar namba 3in Josep kamaghin me migei, “Ki Godin apengan itir gumazim, ia nan akam baregh an gin mangi egh ia deragham.

¹⁹ Egh ia guizbangira migeir gumaziba ikiva, tav uabira kalabusin dipenir ia ikezimin iki. Eghti ia igharaz darazi witin ivezeziba inigh uan bighan mangi uan adarazir aning, mitiriam men azi.

²⁰ Egh ia uan dozir abuananam inigh na bagh iziti ki fogham, ia guizbangira migei. Ia kamaghin damigh egh ovengan kogham.” Ezi me Josepin migirigiam gakuegha ghaze, Are.

²¹ Egha Josepin aveghbuaba a ko ikiavira ikia, uarira uariv gia ghaze, “Bar guizbangira, e uan aveghbuam pazava a gamigha egha osimtizir kam iti. E an gari an en diava arava uabin akurvaghasa en gari, ezi e an akam baraghizir puvati. Kamaghin osimtizir datirighin e batozir kam, en arazir kurar kam ikara.”

²² Ezi Ruben kamaghin migei, “Ki ia mikemegha gifa, ia arazir kuratamin otarir kam paziva a damuan marki, ezi ia nan akam baraghizir puvati. Ezi osimtizir datirighin e batozir kam, kar an ovevem in ikarvazim.”

²³ Ezi Josepin aveghbuaba Hibrun akam migia migirigiar kabagh amua ghaze Josep men migirigiar kaba baraghizir puvati. Guizbangira,

a faragha zurara me ko miġia Isipian akamin me miġeima, gumazir iġharazim an akam ġiġha Hibrun akam an aveġhbuabav ġei. ²⁴ Eġha Jošep datirighin men akaba bareġha me ategha ġhuava azi. Ana azigha ġivagha uamateġha iza me ko miġei. Eġha a Simeonin suighasa ingangarir gumazibav kemezi, me an suira. Eġha benir ġavgavim inigha an aveġhbuabar damazimin a ike.

Jošepin aveġhbuaba uamateġha Kenanin ġhue

²⁵ Eġha ġin Jošep ingangarir gumazibav kemezi, me witba isa vaghvagha men mitaribagh aġhuigha, uaghan men daġiaba vaghvagha men mitaribagh aġhui. Eġha uaghan, ingangarir gumaziba me tuavimin damamin daġheba uaghan me ġaningi. Eġha Jošep mikemezi mogħira ingangarir gumaziba ami. ²⁶ Ezi an aveġhbuaba witin mitariba isa donkibar afegha me zui. ²⁷ Eġha danganir mamın otivigha dimangan dakuasava anekira, men mav uan donki daġheba a daningasa uan mitarim firi. Eġha uan daġiabar ġari, da mitarir akamra iti. ²⁸ Eġha kamaghin a uan aveġhbuabar dia, “Ia ġan! Daġiar ki me ġaningiziba, me uam nan daġiaba na ġaningi. Me da na mitarim ġaru.”

Ezi men diġhoriba me ġinivima me agoa bar atiatigha, uarira uarir azangsiġha ġhaze, “God man arazimrama e ġami?”

²⁹ Eġha aveġhbuaba Kenanin nguazimin otogha, uan afeziam Jekop, bizir me bativizibar ġun bar a mikeme. ³⁰ Me kamaghin miġei, “Isipin ingangaribar ġarir gumazir ekiam, pamten e

miglia akam e gasa ghaze, e gumazir moga gariba. ³¹ Ezi e an akam ikaragha ghaze, ‘E guizbangira migeir gumaziba. E gumazir moga gariba puvati. ³² E 12plan aveghbuaba. E gumazir vamiran otariba. Ezi aveghbuar mam ovengezi, bar en dozim afeziam ko Kenanin nguazimin iti.’ ³³ Egha gavmanin ingangaribar garir gumazir ekiam ua kamaghin e migia ghaze, ‘Ki deragh fogh suam ia guizbangira migei. Eghti ki kamaghin damuam, ian tav na ko ikiti, igharaz darazi witba inigh uan adarazi bagh mangi, uan adarazir akuragh, me mitiriamra iti. ³⁴ Egh ia uan dozir bar igiamin aku na bagh izi. Eghti ki fogh suam ia moga garir gumaziba puvati, ia gumazir guizbangira migeiba. Eghti ki ian aveghbuam ia danighti, ia uan ifongiamin kantrin kamın mangi izegh damu dagiar ingangaribar amu.’”

³⁵ Egha gin aveghbuaba uan witin mitariba ingegha gari, men dagiar mitariba vaghvagha men mitaribar iti. Ezi afeziam uaghan ganigha, me digavir kuram gamigha atiatigha bar osemi. ³⁶ Ezi Jekop kamaghin me migei, “Iarara kam gamima, nan otarir pumuning ovenge. Faragha Josep ovengezi datirighin Simeon ovenge. Egha datirighin ia uaghan Benjamin inigh nan saghon mangasa?”

³⁷ Ezi Ruben afeziam migia ghaze, “Ki Benjamin inigh izeghan koghti, ni nan otarir pumuning misueghti aning aremegh. Ni nan amamangatighi, a nan dafarimin ikeghti, ki uam an aku izam.”

³⁸ Ezi Jekop kamaghin migei, “Nan otarir kam ia ko mangan kogham. An avebam ovengezi,

a uabira iti. Ki ghurigha gifa. A mangi tu-avimin osimtizitam batoghti, ia na damighi nan nighniziba ikuvigham, eghti ki aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiram.”

43

Josepin aveghbuaba Benjamin inigha Isipin zui

¹ Dughiar kamın Kenanın nguazimın aven mitiriar aghazir kam ghua bar ekefe. ² Ezi Jekopin adarasi, an ziar mam Israel, me dagher faragha Isipin iniziba da gifa, ezi Israel kamaghın uan boribav gei, “Ia uamategh Isipin mangi e uari bagh daghebagh ives.”

³ Ezi Juda kamaghın afeziam migei, “Afeziam, e ni mikemegha gifa. Isipin gavmanın garir gumazim, akar gavgavim e ganingi. A kamaghın e mikemegha gifa, en dozim e ko mangan koghti, a uam en ganan aghuagham. ⁴ Egh ni en dozimın amamangatighti, an e ko mangiti, e mangi ni bagh daghebagh ivezam. ⁵ Isipin gavmanın garir gumazir ekiam mikemegha gifa, en dozim uaghan e ko mangighan koghti, a uam en ganan aghuagham. Eghti ni en gin anemangan aghuaghti e mangan kogham.”

⁶ Ezi afeziam Israel kamaghın migei, “Ia manmaghsuavira Isipin gavmanın garir gumazim migia ghaze, ia dozir mam iti? Ia bar osimtizir ekiam na ganidi.”

⁷ Ezi me a ikaragha ghaze, “Gumazim uaghan azangsizir aviribar e gami. An en adarazi bagha en azangsisi. Egha ghaze, ‘Ia afeziam ikiavira iti, o an areme? Ia aveghbuatam ua iti, o puvati?’

A kamaghin azangsizima e a mikeme. Egha e kamaghin fozir pu, an en dozim e a inigh mangasa an en azangsi.”

⁸ Ezi Juda uan afeziam Israel kamaghin a migei, “Ni Benjamin ateghti, a na ko izi, e mangam. Eghti ni ko en boriba uaghara, e bar moghira daghem bagh ovengan kogham. ⁹ Ki uabi, ki a geghuva an ganam. Egh ki uamategh ni bagh a inigh izeghan koghti, osimtizir ekiar kam nan ikiti, nan arazir kurar kam na ko iki mamaghira ikiam. ¹⁰ Guizbangira, ni en anogoroghezir puvatizi, e ti dughiar pumuningin ghuegha izeghai.”

¹¹ Ezi Israel kamaghin me migei, “Tuaviba ua puvatighti, ia kamaghin damu. Ia nguazir kamın bizir aghuiba inigh uan akirabar aghuighiva, da inigh mangi Isipin gavmanin garir gumazir dapanim bizir aghuibar min a daningigh. Bizir aghuir kaba ia da ini, hani, mikarziabagh azuir bizir guar aviriba, mughuriar aghuim zuir boreba, temebar eboriba, ko temer iamorir ovizibar min gari, me pistasio ko amonin dar bori. ¹² Ia ua dagiar me isa ian mitaribagh aghuiziba inigh mangi. Egh ia dagiar ia faragha inigha ghueziba, ia dagh isin dagiataba ua dar arikigh. Me ti okinighnigha da aghui. ¹³ Egh ia uan dozim inigh dikavigh egh zuamira gumazir kam bagh mangi. ¹⁴ Ki God ko mikimamin migirigiam kara, Gavgaviba Bar Itir God, gumazir kamın nighnizimin akuraghti a ian apangkufigh. Egh a ian aveghbuar igharazim ko Benjamin amadaghti aning na bagh izi. God ifongeghti nan boriba bar ovengeghti, a dera ki pura ikiam.”

¹⁵ Ezi aveghbuaba bizir aghuiba inigha, dagiar igharaziba inigha, me faragha inigha ghueziba isafuragha bar moghira da inigha zui. Egha me uaghan Benjamin inigha zui. Me ghua Isipin otogha ghua Josepin gari.

¹⁶ Ezi Josep gari, Benjamin uaghan me ko izima, a uan dipenimin garir gumazim migia ghaze, “Ni gumazir kaba inigh nan dipenimin mangi. Egh bulmakaun tam misuegh a isam. Gumazir kaba aruer arizimin na ko damam.” ¹⁷ Ezi ingangarir gumazim Josep mikemezi moghin amigha, me inigha Josepin dipenimin ghu.

¹⁸ Ezi aveghbuaba dipenimin ghuava, atiatigha ghaze, “Me dagiar faragha en mitaribagh aghuizi e inigha izeziba, me ti dagh nighnighama. Egha bizir mingarir kam bagha e inigha dipenimin zui. Me ti en suigh e damighti e pura men ingangarir gumazibar otivigham. Egh me uaghan en donkiba inigham.”

¹⁹ Egha me Josepin dipenimin ingarir gumazimin gari, a dipenimin tiar akamin tughav itima, me ghua kamaghin a migei, ²⁰ “Gumazir ekiam, ni orakigh. Dughiar faragha ghuzim, e kagh izegha daghebagh ivese. ²¹ Egha e ia ategha ghua tuavimin danganir mam akirigha dimagarimin dakuasava an iti. Egha bar moghira uan mitariba kuigha dar gari, daghebagh ivezezi dagiaba, uam en mitarir akabar iti. Ezi e datirighin ua dagiar kabar akua izi. ²² Egha e dagiar igharazir maba daghebagh ivezasa uaghan da inigha izi. E fozir pu, tinara dagiar kaba en mitaribagh aghui.”

²³ Ezi ingangarir gumazim men akam baregha kamaghin me migei, “Ia atiating nighnizir aviribar amuan marki. Ian God, a uaghan ian afeziamin God, a uabi ian dagiaba isa ian mitaribagh aghui. Ezi ki uabi, dagiar ia daghebagh ivezeziba, ki da inigha gifa.” Egha a ghua Simeon inigha iza me ganingi. ²⁴ Egha gin ingangarir gumazim me inigha Josepin dipenimin aven ghu. Egha dipar me uan dagariba ruamim, me ganigha, dagheba isa men donkibagh anidi. ²⁵ Egha aveghbuaba orazi, Josep izi me ko dughiar arizimin damam, ezi me uan bizir aghuir a daningamba akirmisi.

²⁶ Ezi Josep dipenimin izezi, me bizir aghuir kaba inigha ghuava a ganidi. Egha teviba apirigha Josepin guamin avigha guaba isa nguazimin biri.

²⁷ Ezi Josep dughiam me ganiga ghaze, “Dughiar aghuim, ia deravira iti?” Egha gin kamagh men azara, “Ian afeziar ghurir ia faragha na mikemezim, a manmaghiram amua iti? A deraghavira iti o?”

²⁸ Ezi me a ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, en afeziam nin ingangarir gumazim, a deraghvira iti.” Egha me uam an ziam fasa an guamin dapaniba avingi.

²⁹ Ezi Josep garima, an dozimra, Benjamin itima, a kamaghin migei, “Ia faragha uan dozir bar abuananamun gun na mikeme, ezi gumazir kam kar ian dozimra, o?”

Egha a kamagh Benjamin migei, “Nan gumazir igiam, God deravira ni damu nin apangkufigh.”

³⁰ Egha Josep uan dozim bar an apangkuvigha, bar aziasava ami. Egha zuamira dikavigha akuir danganimin aven ghughava, azi. ³¹ Egha gin a uan

guam rue. Egha a gavgavim inigha uamategha me bagha iza ingangarir gumazim miġia ghaze, ni mangi dagheba tuigh dagher dakozim dafegh. ³² Egha me Josep baghavira dagheba dagher dakozir igharazim dafegha, an aveghbuaba bagha igharazim dafe. Isipia Hibrun adarazi koma apir puvati. Arazir kam men damazibar bar derazir puvati, kamaghin, Isipian Josep ko itiba, me dagher dakozir igharazim gaperu. ³³ Ezi Josep uan ingangarir gumazibav ġia ghaze, aveghbuaba vaghvagh, dabirabibar dapighiri. An ifongiam, aveghbuaba uan otirmirimin azenibar ġin mangi dapighiram, otarir ivariamın ikegh mangi bar dozimın tugh. Ezi aveghbuaba iza uan dabirabir kabar apiagha gara, digavir kuram gamigha pura uarir gari. ³⁴ Ezi ingangarir gumaziba aveghbuaba bagha Josepin dagher dakozimın dagheba tuigha me ganingi. Egha Benjamin bagha bar dagher ekiam tui, mati 5plan gumaziba damamin dagheba isa a ganingi. Ezi me Josep ko amegha wainın dipar onganiba apa egha bar akuegha egha ongani.

44

Josepin kap ovenge

¹ Egha me amegha ġivazima Josep uan dipenimın garir gumazim miġia ghaze, “Ni gumazir kabar mitariba dagheba dar aghuti da mangi bar izefegh. Egh men dagiaba men mitariba vaghvagh dar akabar aven dar aghuigh. ² Egh nan silvan kap isi, gumazir bar igiar munamin mitarim darugh, egh dagiar a

witbagh ivezasa inigha izeziba sara an mitarim darugh.” Ezi ingangarir gumazim Josep mikemezi moghirama ami. ³ Ezi bar mizaraghara Josep in ingangarir gumazim, aveghbuaba uan donkiba ko me amadazi, me zui.

⁴ Ezi aveghbuaba nguibar ekiam ategha, tighar saghon mangam, ezi Josep uan ingangarir gumazir an dipenimin garim migia ghaze, “Ni dikavigh gumazir kabar gin mangi, me batogh, kamaghin men azaragh, ‘E arazir aghuimin ia gami. Ezi manmaghin amizi ia arazir kuramin e gami? ⁵ Kavın ia inizir kam, kar nan gumazir ekiam dipaba apir kap. Egha uaghan, a bizir mogomeba bagha asebar azangsiha, kavın kamra a kukunir gumazibar min, bizir mogomebagh fofosi. Ia bar arazir kuram gami.’”

⁶ Ezi Josep in ingangarir gumazim aveghbuabar gin ghua, me batogha Josep in akabar gun me migei. ⁷ Ezi me an akam ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, ni manmaghsuavira akar kamaghin amizimin e migei? E ni migeir arazir matam bar a damighan kogham. ⁸ Ni fo, e faragha Kenan in nguazim ategha izegha datirighin uamategha iza ian gari. E dagiar en mitarir akabar itiba ua da inigha ize. Ezi manmaghsua ni ghaze, e nin gumazir ekiam in dipenimin an silva ko golba okimam? ⁹ Gumazir ekiam, ni gan en tav kavın kamın suiraghti, ni a misueghti an aremegh. Eghti e pura nin ingangarir gumazir kinibar ikiam.”

¹⁰ Ezi ingangarir gumazim me ikaragha ghaze, “Ian akam, a guizbangira. Eghti ki gumazir kavın suirazir kamın apighti, anarira nan ingangarir gumazir kinimin ikiam. Eghti ia tarazi mangam.”

¹¹ Ezi me vaghvagha zuamira uan mitariba isa nguazim dafegha da kui. ¹² Ezi Josepin ingangarir gumazim men mitaribar averiabar gari, egha men avebamin mitarim faragha an gara, ghua bar men dozimin tu. Egha Benjaminin mitarimin kavin kamın api. ¹³ Ezi aveghbuaba gari, kavın kam Benjaminin mitarimin itima, me atiatighava uan osimtizim akakagha uan korotiaba abisi. Egha uan mitariba donkibagh afeha uamategha nguibar ekiamin zui.

¹⁴ Ezi Juda uan aveghbuaba ko ua Josepin dipenimin otogha an gari, a ikiavira iti. Ezi me bar atiatigha pura Josepin damazimin nguazim gire. ¹⁵ Ezi Josep kamaghın me migei, “Ia arazir manmaghirama amizim gami? Ia ti kamaghın fozir puvati, ki aseba ko ingara bizir mogomebagh fofozir fofozim iti?”

¹⁶ Ezi Juda kamaghın migei, “Gumazir ekiam, e ni mikimamin migirigiaba puvati. E kamaghın mikiman kogham, e bizitam pazava a gamizir puvati. God en arazir kuram akagha gifa. Ezi gumazir ekiam, gumazir nin kap inizir kam, a uabira nin ingangarir gumazir kinimin ikian kogham. Bar puvati. E bar moghira.”

¹⁷ Ezi Josep kamaghın migei, “Bar puvati. Ki ia ateghti ia mamaghın damuan kogham. Gumazir nan kap okemezir kamra, a uabira nan ingangarir gumazir kinimin ikiam. Ia igharaziba navir amirizim inigh egh uamategh afeziam bagh mangi. Ki migirigiaba ian puvati.”

Juda Benjaminin danganim iniasa

18 Ezi Juda Josepın boroghın ghua kamaghın migei, “Gumazir ekiam, ni uan ingangarir gumazimın akam barakigh. Ki gumazir kinim, ezi ni gumazir bar ekiam, egha Isipın atrivimın mın iti. Egh ni nan apangkuvigh nan ataran marki. 19 Gumazir ekiam, ni faragha kamaghın en azara, ‘Ia afeziam ko dozitam iti, o puvati?’ 20 Ezi e ghaze, ‘Are, gumazir ekiam, e afeziam iti, a bar ghuri. Ezi en dozir bar vamıra uaghan iti. En afeziam ghurigha gıvazıma, an amebam a bate. Amebar kam otarir pumuningrama ote, ezi guızın otarir kamın avebam areme. Ezi a bar uabıra iti, kamaghın en afeziam bar a gifonge.’ 21 Ezi gumazir ekiam, ni kamaghın e mikeme, ‘Ian dozim Benjamin izıti, ki an ganika.’ 22 Ezi gumazir ekiam, e kamaghın nın akam ikaragha ghaze, ‘Borir kam afeziam ateghan kogham. An afeziam ateghti, afeziam aremegham.’ 23 Egha ni gın uaghan kamaghın uan ingangarir gumazibav gei, ‘Ian aveghbuar dozim ian gın izeghan koghtıma, ia ua nan damazim izan marki.’

24 “Ezi gumazir ekiam, e uamategha afeziam bagha ghugha, nın akar kamın gun a mikeme. 25 Ezi gın afeziam ghaze, ‘Ia uamategh mangı, e uari bagh daghebagh ivesegh.’ 26 Ezi e ghaze, ‘E mangıghan kogham. Aveghbuar dozim e ko mangıghan koghtıma, gumazir ekiar kam guızbangıra bar uam en ganan aghuagham. Eghti en dozim e ko izıti, e mangam.’ 27 Ezi en afeziam kamaghın e mikeme, ‘Ia fo, nan amuir kam otarir pumuning bate. 28 Ezi mam ovengezi ki uam an garir puvati. Ki ghaze, asızir laionın tam ti a misuegha aneghoraghsuezi, an areme.

29 Ki ghurigha gifa, ezi ia datirighin uaghan otarir kam inigh nan saghon mangasa. Kamaghin osimtizitam tuavimin a batoghti, ia osimtizir dafam na danighti, ki aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiram.’

30-31 “Gumazir ekiam, en afeziam nin ingangarir gumazim, kamaghin e ua uan afeziam bagh mangiti, afeziam ganti otarir kam e ko mangan koghti, an nighniziba ikuvighti an aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiram. Guizbangira, otarir kam bar afeziamin dighorim. Ezi en afeziam a bar ghuri. Ezi otarir kam e ko uamategh mangighan koghti, kamaghin e osimtizir ekiam afeziam danighti, an aremegham. 32 Egha uaghan, ki akar dikirizir gavgavim afeziam kamaghin a ganiga ghaze, ki otarir kam in aku uam a bagh mangan koghiva, kamaghin ki arazir kuram damigham, eghti osimtizir kam an damazimin nan iki kamaghira iki mangi, ki aremeghamin dughiam otogham. 33 Kamaghin, gumazir ekiam, ga uaning, ni nan amamangatighti, ki otarir kam in danganim inigh kagh iki, egh pura nin ingangarir gumazir kinimin ikiam. Ga uaning, ni aneteghti, a uan aveghbuaba ko mangi. 34 Guizbangira, otarir kam na ko mangighan koghti, ki uamategh afeziam bagh mangighan kogham. Eghti osimtizir nan afeziam bativamin kam, ki an ganan bar aghua.”

45

Josep uan aveghbuabav gia ghaze, a tinara

¹ Ezi Josep oregha bar apangkuvir ekiam ikia, egha kamaghin an aziasava ami. Kamaghin, a uan ingangarir gumazibar diagha ghaze, “Ia bar moghira azenimin mangi.”

Eghti a uabira uan aveghbuaba ko ikiam. Egha a kamaghin me migia ghaze, “Ki Josep. Ki ian aveghbuam.” ² Egha Josep pamtemin azi, ezi Isipia a baraki. Egha ghua atrivimin dipenimin itir darazi bizir kamın gun me mikeme. ³ Ezi Josep kamaghin uan aveghbuabav gei, “Ki Josep. Nan afeziam deraghavira iti, o?” Ezi an aveghbuaba bar digavir kuram gamua bar atiatigha egha migirigiatam damuan asa.

⁴ Egha Josep ua kamaghin migia ghaze, “Ki kamaghin ian azai, ia bar nan boroghira izi.”

Ezi me an boroghira ghuezi, a kamaghin me migei, “Ki Josep. Ki ian aveghbuam. Ia fomira na ataghizima dagiar gumaziba na isa ingangarir gumazir kinimin min na givezegha, na inigha Isipin ize. ⁵ Ezi ia datirighin uari basiman marki, egh ia na gamizir arazir kurar kam bagh naviba uarir ikuvan bar marki. Guizbangira, God uabi ian akurvaghasa, faragha na amadazi ki ian faragha ize, eghti ia aremeghan kogham. ⁶ Ezi datirighin nguazir kamın dagheba otevir azenir pumuning otogha gifa. Eghti 5plan azeniba ikivira ikiti gumaziba azenibar ingaran koghiva dagheba inian kogham. ⁷ God arazir aghuir bar igharazir kamın ua ia iniasava amigha ian akurvaghasa ifonge, eghti ia ikivira ikiti, ian ovavir boriba otivigh nguazir kamın ikiam. Ezi kamaghsua,

a ian faragha na amada. ⁸ Bar guizbangira, ia na amadazi ki nguibar kamın izezir puvati. Bar puvati. God uabi na amadazi, ki ize. Egha a na gamizi, ki mati Isipin kantrin atrivimın afeziamın oto. Ki an dipenimın gumazamiziba bar a dagh ativagha dar gara, egha Isipin kantrin nguaziba bar dagh ativazir gumazir dapanim.

⁹ “Datirighin ia zuamira uamategh nan afeziam bagh mangigh kamaghin a mikim, ‘Ki Josep, nin borim, ki akar kam ni ganidi. God na gamizima, ki Isipin kantrin nguaziba bar, dar gumazir dapanimın oto. Kamaghin, ni suighsuighan marki, ni zuamira na bagh izi. ¹⁰ Egh ni nan boroghira Gosenin Distrighin nguibam daperagham. Ni ko nin boriba, ko nin ovavir boriba bar, ian sipsipba, memeba, bulmakauba, ko ian biziba bar, ia bar Gosenin Distrighin daperagh. ¹¹ Mitiriar ekiar kam, a tong uam 5plan azenibar ua ikegham, eghti ni uan amuiroghboriba ko, asiziba, mitiriaba sara ikian ki aghua. Kamaghin ni izi Gosenin Distrighin daperaghti, ki ni gativagh nin ganam.’”

¹² Ezi Josep kamaghin aveghbuabav gei, “Ia bar moghira na gifogh. Ki gumazir igharazim ia migeir pu. Bar puvati. Kar ki Josepra. Benjamin, ni bar nan dozimra, ni uaghan na gifogh. ¹³ Egh ia uamategh mangiva nan afeziam kamaghiram a mikim, ki datirighin Isipin kantrin aven ziar ekiam iti. Egh uaghan bizir ia bar ganiziba sara a mikim. Egh ia zuamira mangigh an aku izi.”

¹⁴ Ezi Josep kamaghin mikemegha givagha, uan dozim Benjamin muigha an suiragha azi. Ezi Benjamin uaghan a muigha an suiraghava azi. ¹⁵ Egha

Josep bar vaghvagma uan aveghbuaba suigha azia egha men tori. Ezi datirighin aveghbuaba Josep ko mikimamin nighnizim inigha a ko migei.

¹⁶ Ezi Isipin atrivim kamaghin akam baregha fo, Josepin aveghbuaba iza an gara iti. Ezi atrivim uan gumazir ekiaba ko me bar akonge. ¹⁷ Egha atrivim kamaghin Josep migei, “Ni uan aveghbuabav kemegh, me uan biziba isi donkibagh isin dafegh, egh uamategh Kenanin nguazimin mangi. ¹⁸ Egh me uan afeziam ko uan amuiroghboriba inigh uamategh na bagh izi. Eghti ki me bagh Isipin nguazir bar aghuitam ginabagh me daningam. Eghti nguazir kam dagher aviriba an otivti, me dar amam. ¹⁹ Egh ni uaghan me mikimti, me Isipin kantrin karisbara inigh mangigh uan amuiroghboriba inigh izam. Egh ni me mikemeghti, me uan afeziam inighti a uaghan me ko izi. ²⁰ Egh me Kenanin nguazimin taghizir bizibagh nighnighan marki. Guizbangira, ki Isipin kantrin bizir bar aghuir aviriba me daningam.”

²¹ Ezi Jekopin otariba atrivim mikemezi moghin ami. Ezi Josep atrivimin akamin gin ghua karisin maba isa me ganingi. Egha uaghan dagher me tuavimin damamiba isa me ganingi. ²² Egha a korotiaba isa vaghvagma bar aveghbuabagh aningi. Egha Benjaminra, a 5plan korotiaba ko 300 silvan dagiaba isa a ganingi. ²³ Ezi Josep Isipin kantrin bizir aghuir aviriba inigha, donkin apurir 10pla garigha me amadazi, me an afeziam bagha zui. Egha a witba ko bretba ko dagher maba sara inigha 10plan donkin amebabagh arigha me amadazi, me uan afeziam tuavimin an

akuraghasa a bagha zui. ²⁴ Egha Josep uan aveghbuaba amaga kamaghin me migei, “Ia mangi tuavir arizimin uarira uarir ataran marki.”

²⁵ Ezi aveghbuaba Isipin kantri ategha ghua Kenanin nguazimin uan afeziam Jekop bato. ²⁶ Egha me kamaghin uan afeziam migei, “Josep aremezir pu. Puvati. A ikiavira ikia datirighin bar Isipin kantrin nguazibagh ativagha dar gari.” Ezi Jekop akar kam baregha digavir kuram gamigha, nighnizir gavgavim an itir puvati. ²⁷ Ezi me bizir Josep mikemeziba bar dar gun a mikeme. Ezi Jekop karisin Josep amadazibar gari, da Jekop inigh Isipin kantrin mangam. Ezi an nighniziba ua dera.

²⁸ Ezi Jekop kamaghin migei, “Bar guizbangira, ki datirighin fo, nan otarim Josep angamira ikiavira iti. Ezi ki zuamira dikavigh Isipin mangigh an ganigh egh gin ovengam.”

Israelia Isipin kantrin zui

46

(Sapta 46--50)

Jekop uan adarazi ko Isipin kantrin zui

¹ Ezi Jekop uan biziba bar da akuvagha dikavigha uan adarazi ko, me tuavimin ghua Isipin kantrin zui. Egha me iza Berseban nguibamin otivigha, Jekop uan afeziam Aisakin God bagha ofabagh ami. ² Ezi dimagarimin God irebamin min bizimin aven Jekop batogha, kamaghin an diagha ghaze, “Jekop! Jekop!”

Ezi Jekop kamaghin migei, “Are, ki kati.”

³ Ezi God kamaghin migei, “Ki God. Ki nin afeziamin God. Ni Isipin kantrin mangisiva atingan marki. Eghti ki nin ovavir boribar amuti da bar avirasemegh, ikizir gavgavimin otogham.

⁴ Egh ki ni ko Isipin mangiva, gin ua nin ovavir boribar aku izam. Eghti dughiar ni ovengamim, Josep uabi ni isi mozim darigham.”

⁵ Ezi Jekop Berseba ataki. An otariba uan afeziam, ko men amuiroghboriba isa, Isipin atrivim me inigh mangasava amadazir karisbagh ati. ⁶ Egha me uaghan bulmakauba ko bizir me Kenanin nguazimin inizir maba sara inigha zui, egha Jekop uan adarazi ko, me bar Isipin kantrin zui. ⁷ Ezi Jekopin otariba ko guiviba ko an igiaba, me bar Jekop ko zui.

⁸ Ezi Jekopin adarazi a ko Isipin kantrin ghuez-iba, men ziabar kara: Ruben, kar Jekopin otarir ivariam. ⁹ Ezi Rubenin otaribar kara, Hanok, Palu, Hesron ko Karmi. ¹⁰ Ezi Simeonin otariba kara, Jemuel, Jamin, Ohat, Jakin, Sohar ko Saul. Ezi Saulin amebam, a Kenanian amizim. ¹¹ Ezi Livain otaribar kara: Gerson, Kohat, ko Merari. ¹² Ezi Judan otaribar kara: Er, Onan, Sela, Peres, ko Sera. Egha Er ko Onan, aning Kenanin nguazimin ikiavira itir dughiamin ovenge. Ezi Peresin otaribar kara: Hesron ko Hamul. ¹³ Ezi Isakaran otaribar kara: Tola, Puva, Iop, Simron. ¹⁴ Ezi Sebulunin otaribar kara: Seret, Elon, ko Jalel. ¹⁵ Ezi Ruben, Simeon, Livai, Juda, Isakar ko Sebulun, kar Jekopin amuim Lean otariba. Lea, me Mesopotemian nguazimin ikiavira ikia, borir kaba bate. Egha Lea uaghan guivir mam bate, an

ziam Daina. Ezi Lean boriba ko an ovavir boribar dibobonim, a 33in tu.

¹⁶ Ezi Gatın otaribar kara: Sifion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi, ko Areli. ¹⁷ Ezi Aserin otaribar kara: Imna, Isva, Isvi, Beria. Ezi men amizim, Sera. Ezi Berian otarimning kara: Heber ko Malkiel. ¹⁸ Ezi gumazamizir kaba, me Jekop ko Silpan boriba ko ovaviba. Labanın ingangarir amizim Silpa, ana isa uan guivim Lea ganingi. Ezi men dibobonim 16in tu.

¹⁹ Ezi Jekopin amuim Resel, an otarimningin ziamning kara: Josep ko Benjamin. ²⁰ Ezi Josep Isipin kantrin ikiava Asenat inigha an iti, a Potiferan guivim. Potifera, a Heliopolisin nguibamin ikia, egha asebar ofa gamir gumazir mam. Ezi Asenat, Josep bagha otarir pumuning bate, ezi aningın ziamning kara: Manase ko Efraim. ²¹ Ezi Benjaminın otaribar kara: Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ko Art. ²² Ezi gumazir kaba, me Jekop ko Reselin boriba ko ovavir boriba. Egha men dibobonim, me 14plara.

²³ Ezi Danın borimra kara, an ziam Husim. ²⁴ Ezi Naptalin otariba kara: Jasel, Guni, Jeser, ko Silem. ²⁵ Ezi gumazamizir kaba, kar Jekop ko Bilhan boriba ko ovavir boriba. Ezi Bilha, a ingangarir amizim. Laban a isa uan guivim Resel ganingi. Ezi men dibobonim, me 7plara.

²⁶ Ezi Jekopin boriba ko an igiar boribar me Isipin ghue, men dibobonim, me 66pla. Egha dibobonir kam Jekopin otaribar amuiba sara inizir puvatı. ²⁷ Ezi Josepin amuim Isipin kantrin otarir pumuning bate. Kamaghın, dughiar

Jekopin adarazi ghua Isipin itim, men dibobonim bar moghira ghua, 70plan tu.*

Jekop uan adarazi ko me Isipin iti

²⁸ Ezi Jekop Josep bagha Juda amada, a faragh mangiva Josep inigh izam, egh Gosenin Distrighin afeziam bativam. Ezi Jekopin adarazi Gosenin Distrighin otivizima, ²⁹ Josep uan ingangarir gumazibav geima, me an karis akirizi, a uan afeziam bativasa Gosenin Distrighin ghu. Egha an afeziamin apigha ghua a muigha an suiragha bar dughiar ruarimin azi. ³⁰ Egha Jekop kamaghin Josep migei, “Ki nin ganigha givagha fo, ni ikiavira iti. Kamaghin, ki datirighin aremeghasa ifonge.”

³¹ Egha Josep uan aveghbuaba ko an afeziamin adarazi kamaghin me migei, “Ki datirighin mangi kamaghin atrivim mikimam, ‘Nan aveghbuaba ko nan afeziamin adarasi, me Kenanin nguazim ategha izava otivigha gifa. ³² Egha gumazir kaba, me sipsipbar garir gumaziba. Egha me uan sipsipba, bulmakauba ko uan biziba sara inigha ize.’ ³³ Ki kamaghin atrivim mikemeghtima, gin atrivim ian diagh ia amir ingangarim bagh ian azangam. ³⁴ Eghti ia kamaghin an akam ikaragh, ‘Gumazir ekiam, e gumazir sipsipba ko bulmakaubar gariba. Egha e fomira aghiribar min ikia ingangarir kam gamua iza datirikin, en afeziba fomira uaghan kamaghiram ami.’ Egh ia kamaghin atrivim mikemeghti, a ia ateghti ia Gosenin

* **46:27:** Namba 70in kam, a uaghan Jekop ko Josep virara aning mega egha uaghan Josepin otarimning sara menge.

Distrighin dapiagham. Guizbangira, Isipia me sipsipbar garir gumaziba bar me gifongezir puvati.”†

47

¹ Ezi Josep ghua atrivim kamaghin a migei, “Nan afeziam ko nan aveghbuaba Kenanin nguazim ategha izava otivigha gifa. Me uan sipsipba, bulmakauba, ko men biziba, me bar da inigha ize. Egha me datirighin Gosenin Distrighin iti.”

² Ezi Josep uan aveghbuar 5plan diazi me iza atrivimin guamin tuifi. ³ Ezi atrivim kamaghin men azai, “Ia ingangarir manabagh ami?”

Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, e sipsipbar gari, en afeziaba fomira amizi mokin. ⁴ Ezi mitiriar ekiam azir dughiam Kenanin nguazimin otozi, en sipsipba apir graziba puvati. Kamaghin, e dughiar otevimin kantrin kam in ikiam. Egha e nin ingangarir gumaziba, e kamaghin nin azai, ni en amamangatighi, e Gosenin Distrighin dapiagh ikiam.”

⁵ Ezi atrivim kamaghin Josep migei, “Nin afeziam ko aveghbuaba ni ko ikiasava otivigha gifa. ⁶ Kamaghin, ni Isipin kantrin aven, nguazir oteviba bar dar tongin, nguazir otevir bar aghuitam ginighnighiva me mikemeghti, me a dapiagh. Ni ifueghti, me Gosenin Distrighin

† **46:34:** Dughiar kam gumazitam ti Gosenin Distrighin itir puvati, ezi Josep ghaze, an atrivim azaraghti, a Jekopin adarazir amamangatighi, me nguazir kam dapiagham. Isipin gumazamiziba, sipsipbagh eghuvir gumazamizibar boroghin ikian me aghua. Kamaghin amizi, Josep fo, atrivim kamaghin oragham, an adarasi, me sipsipbagh eghuvir gumaziba, eghti a men amamangatighi me Gosenin Distrighin ikiam.

ikiam. Egh uaghan, ni men tongin, gumazir bulmakaubar ganamin fofozim iti tabagh fogh, egh ingangarim me danighti me nan bulmakaubar ganam.”

⁷ Ezi Josep uan afeziam inigha atrivim bagha zui. Ezi Jekop deraghavira dughiar aghuim atrivim ganingi. ⁸ Ezi atrivim kamaghin an azara, “Nin azeniba datirighin manmaghira?”

⁹ Ezi Jekop an azangisizim ikaragha ghaze, “Ki nguazir kamın aruava 130plan azenibar an ikia iza datirikin. A dughiar bar ruarim puvati, egha ki uaghan osimtızir avırıba batifi. Nan inaziba dughiar ruarimin nguazir kamın ike, ezi men azeniba nan azenibagh afira.” ¹⁰ Ezi Jekop deraghavira dughiar aghuim atrivim ganigha, egha ghu.

¹¹ Ezi gin Josep atrivim mikemezi moghiram amigha, uan afeziam ko uan aveghbuabar akurazıma, me Isipin kantrin apia. A Ramesesin nguıbar ekiamın* boroghın nguazim isa me ganingi. Nguazir otevir kam, a Isipin kantrin nguazir igharazıba bar dagh afira. ¹² Egha Josep dagheba isa uan afeziam ko, an aveghbuabar amuiroghboribagh anıdi. Egha vaghvagha men borıbar dibobonımın mırara ghua dagheba me ganıdi.

Mıtiriar ekiam Isıpia gasıghasısi

¹³ Dughiar kamın mıtiriar bar ekiam otozi, dagheba bar nguazir otevir puvati. Ezi dughiar

* **47:11:** Rameses, a distriğhın igharazim, an ziam Gosen. Ziar kam Josepın gin azenir 100plan avırıbar otıvavıra iti. Rameses, a nguıbar ekıar Isıpia Israelia gamızı me ingarızim.

mitiriam azir kam Isipin kantri ko Kenanin nguazim bar aning gasighasizima, gumazamiziba bar osimtizim isi. ¹⁴ Ezi Isipian gumazamiziba ko Kenanian gumazamiziba, Josep faragha atizir witbagh iveza, ghuavti men dagiaba bar gifa. Ezi Josep dagiar kaba inigha da isa atrivimin dagiar dipenim gati. ¹⁵ Ezi Isipin kantrin dagiaba ko Kenanin adarazir dagiaba givazima, Isipia bar Josep bagha ghuegha, kamaghin a migei, “Ni dagheba e daning! Puvatighti, mitiriam bar e akuatighti, en nin damazimin ireghiva arimighiregham. En dagiaba bar gifa, kamaghin ni en akuragh.”

¹⁶ Ezi Josep kamaghin migei, “Ian dagiaba bar givaghtima, ia uan asiziba inigh izi na daningti, ki ivezimin min da inigh, dagheba ia daningam.” ¹⁷ Ezi me hoziaba, sipsipba, memeba, bulmakauba, ko donkiba, da inigha Josep bagha zui. Ezi a dagher me ganingiziba, dar ivezimin min bizir kaba isi. Me kamaghiram amua ghuavira iti azenir kam gifa.

¹⁸ Egha azenir gin izimin, me ua Josep bagha ghua egha kamaghin migei, “Gumazir ekiam, e uan osimtiziba nin mongan kogham. Ni en dagiaba ko asiziba sara bar da inigha gifa. Ezi e ua ni daningamin biziba puvati. E ko en nguaziba, darara ikiavira iti. ¹⁹ Ni e ateghti, e nin damazimin mitiriamin aremeghan kogham. Eghti en nguazim pura iki ikuvighan kogham. Kamaghin, atrivim dagheba e daningti, e an ingangarir gumazamizir kinibar min ikiam. Eghti atrivim uaghan en nguazim iniam. Kamaghin, e uari, ni oparir dagher oviziba e daning, eghti e der-

agh ikiva ovengan koghti, en nguazim ikuvighan kogham.”²⁰ Mitiriar ekiam azir dughiar kam, bar ikuvigha ghuavira itima, Isipia bar uan nguaziba isa Josep ganingizi, an atrivim bagha dagh ivese. Ezi Isipin kantrin nguaziba, atrivim bar da ini.²¹ Ezi Josep gumazamizibagh amima, me Isipin kantrin aven vong ko vong sara ingangarir gumazamizir kinibar min iti.[†]²² Ezi asebar ofa gamir gumazibar nguazibara, Josep dagh ivezezir puvati. Atrivim zurara dagiabar me givesi. Kamaghin, me uan nguaziba amangizir puvati.

²³ Ezi Josep kamaghin gumazamizibav gei, “Ia oragh. Ki datirighin ia ko ian nguaziba sara ia givezegha gifa, ezi ia atrivimin ingangarir gumazamizir kinibar min iti. Ezi ian nguaziba, da bar atrivimin nguaziba. Ezi kar ia oparamin dagher oviziba. Ezi ia da inigh mangi dagher azenibar da oparigh.²⁴ Eghti gin azenibar dagheba asiamin dughiam otoghti, ia da isi, 5plan pozibav kinigh. Egh ia pozitam atrivim daningigh, eghti 4plan poziba iana. Egh ia taba oparisi dar arigh, taba ia uan amuiroghboriba ko, dar ami.”

²⁵ Ezi gumazamiziba kamaghin migei, “Gumazir ekiam, ni bar en akurazi, kamaghin e deraghvira ikiam. E bar ni minaba, ni e ataghizi, e atrivimin ingangarir gumazir kinibar min iti.”

²⁶ Ezi Josep Isipin kantrin migirigiar gavgavim kamaghin anetigha ghaze, “Dagher azenibar itiba, ia da iniamin dughiamin, da bigh 5plan pozibav

[†] **47:21:** Gumaziba fomira akar kam, Grikin akamin a gigha ghaze, gumazir kaba ti kamaghin migei, “Josep Isipin danganiba bar dar gumazamizibagh amizi, me atrivimin ingangarir gumazamizir kinibar ike.”

kinigh, egh pozir tam atrivim daningigh.” Arazir kam a kamaghira ikia iza datirighin iti.† Ezi asebar ofa gamir gumazibar nguaziba, darara atrivimin nguazibar min itir puvati.

Josep Kenanin nguazimin Jekop afasa akar dikirizim gami

27 Ezi Israelia Isipin kantrin aven, Gosenin Dis-trighin apiagha, danganir kamın nguazim ini. Egha me borir avirim batava bar aviraseme. 28 Ezi Jekop uabi 17plan azenibar Isipin kantrin apera, egha a 147plan azeniba ikiava areme. 29 A fo, a gurumram ovengam, egha a uan otarim Josepin diazi, a ize. Ezi a kamaghin a migei, “Ni guizbangira bar na gifuegh, uan dafarim isi nan buarakirimin apengan amadagh, akar dikirizir gavgavim damigh suam, ni bar arazir aghuimin na damuam. Ni Isipin kantrin narafan kogham. 30 Eghti ki aremeghti ni nan kuam inigh Isipin kantri ategh mangi, nan inazir afeziabar kuabar afezir danganimin narafagh.”

Ezi Josep kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki ni mikemezi moghin damuam.”

31 Ezi Jekop ua kamaghin migei, “Ni Godin akagh bar guizbangira mikim suam, ni guizbangira bizir kam damuam.” Ezi Josep Godin akagha ghaze, ki guizbangira bizir kam damuam. Ezi Jekop, Josep bagha bar akongegha, aviragha ghuaghira uan dapanim isa dakozim gati.

† **47:26:** Akar kam, “ikia iza datirighin iti,” an en dughiamin migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiamin migei. **47:29:** Jenesis 49:29-32; 50:6

48

Jekop deragha Efraim ko Manase damuasa, akar aghuim aning ganingi

¹ Ezi gin me kamaghin Josep migia ghaze, “Nin afeziam arei.” Ezi Josep dikavigha uan otarir pumuning Manase ko Efraim, aning inigha uan afeziam Jekopin ganasa zui.

² Ezi gumaziba kamaghin Jekop migei, “Nin otarim Josep nin ganasa izegha gifa.” Ezi Jekop mong gavgavigha dakozimin dikavigha apera.

³ Egha Jekop kamaghin Josep migei, “Gavgaviba Bar Itir God, Lusin nguibamin, na bato, a Kenanin nguazimin itir nguibam. Egha a deraghvira na damuasa akar aghuim na mikeme. ⁴ Egha a kamaghin mikeme, ‘Ki borir aviriba ni daningam, eghti nin ovavir boriba bar avirasemeghti, ni kantrin aviribar gumazamizibar inazir afeziamin otogham. Eghti ki nguazir kam isi, nin ovavir boribar aningti, a men nguazimin iki mamaghira ikiam.’”

⁵ Egha Jekop ua kamaghin migei, “Ki tighar Isipin kantrin ni bativamin dughiam, nin amuim otarir pumuning bate. Ezi borir kamning, bar nan borimningra ikiam. Efraim ko Manase bar nan borimningin min ikiam, mati Ruben ko Simeonin min. ⁶ Eghti nin borir, Efraim ko Manasen gin otivighamba, me bar nina. Eghti gin me nguazim tuiragh vaghvagh me daningamin dughiamin, borir kaba me Efraim ko Manasen adarazir aven ikiam, kar men aveghbuar ekiamning. ⁷ Ki fomira Mesopotemian nguazim ategha

uamategha Kenanin nguazimin izima, nin amebam Resel areme. An aremezir dughiamin, e mong Efratan nguibamin saghon iti. Egha ki Efratan zuir tuavimin miriamin anefa. Efrata, kar Betlehemin ziar ghurim. Ezi ki Resel bar an apangkuvigha bar oseme. Kamaghin, ki nin otarimning bagha akar aghuir kam migei.”

⁸ Ezi Jekop Josepin borimning ganigha kamaghin aning bagha azara, “Kar tinan borimning?”

⁹ Ezi Josep ghaze, “Kar nan otarimning, ki Isipin kantrin itir dughiamin, God aning na ganingi.”

Ezi Jekop ghaze, “Ni aning inigh nan boroghin iziti, ki bizir aghuiba aning daningam, egh God ko mikimti a deraghviram aning damuam.”

¹⁰ Dughiar kamın Jekop bar ghuri, ezi an damaziba deragha bizibar garir puvati. Kamaghin, Josep borimningin akua iza Jekopin boroghira tuzi, Jekop aningın toregha aning muki.

¹¹ Egha Jekop kamaghin Josep migei, “Ki fomira ghaze, ki nin guamin ganighan kogham. Ezi datirighin God na ataghizi ki ni ko nin borimning sara, bar moghira ian gari.” ¹² Ezi Josep borimning Jekopin apozimin aning ini. Egha gin Josep ziar ekiam Jekop daningasa, aviragha ghuaghira guam Jekopin boroghira nguazim giri.

¹³ Egha Josep kamaghin ifonge, Manase Jekopin agharir guvimin tughiv ikiam, eghti Efraim Jekopin agharir ikiriam tughiv ikiam. Kamaghin a Manase agharir ikiriamin an suiragha, Efraim agharir guvimin an suira, egha aning inigha Jekopin boroghin ghu. ¹⁴ Jekop fo, Manase, an otarir ivariam. Ezi puvati, a uan agharimning ighuvagha, agharir guvim isa otarir dozim

Efraimın dapanim gati. Egha agharir ikiriam isa otarir ivariam Manasen dapanim gati. ¹⁵ Ezi Jekop deraghvıra Josep damuasa kamaghın Godın azaragha ghaze, “God, nan inazim Abraham ko nan afeziam Aisak, aning bar nın apengan ike. Ezi ni bar deravıra nan gari, dughiar amebam na batezimın iza datırıkın. ¹⁶ Egha ni enselin mamın mın na bato, egha ki ikuvasava amima, ni nan akura. Ezi ki datırighın nın azai, ni deravıra borir kamning damu. Egh ni aningın ovavir boribar amuti, me nguazir kamın bar avırasemegham. Eghti aning bangın, gumazamiziba nan ziam ko, Abraham ko Aisakın ziamning sara okınıghnıghan kogham.”

¹⁷ Josep uan afeziamın garima, an agharir guvim isa Efraimın dapanim gisin arızima, a kamaghın nıghnıgha ghaze, arazir kam derazir puvası. Kamaghın, a uan afeziamın agharir guvimın suiragha, Manasen dapanim gisin darıghasava ami. ¹⁸ Egha a kamaghın afeziam mıgei, “Afeziam, ni kamaghın damuan marki. Otarir kam, an otarir ivariam. Ezi ni uan agharir guvim an dapanim gisin datıgh.”

¹⁹ Ezi afeziam aghuagha, kamaghın Josep mıgei, “Nan otarim, ki fo. Manasen adarazi uaghan bar avırasemegham. Eghti an dozımın adarazi bar moghıra bar avırasemegh, egh Manasen adarazıgh afıragham. Egh me kantrin avıribar gumazamizıbar mın bar avırasemegham.”

²⁰ Ezi dughiar kamın Jekop deraghavıra aning damuasa bizir aghuıba isa aning ganıga, kam-

aghin Josep migei, “Gin izamin dughiamin, Israelia, God deraghvira igharaz darazi damusi an azangsigh, nin borimningin ziamning diponiva mikim suam, God deravira Efraim ko Manase gamizi moghin, a deravira ia damuam.” Ezi arazir kamain Jekop Efraim faragha anetigha, Manase gin aneti.

²¹ Egha Jekop kamaghin Josep migei, “Ni oragh, ki ovengasava ami. Eghti God ia ko ikiam, egh ua ia inigh uamategh ian inazibar nguazimin mangam. ²² Guizbangira, Sekemin nguazimin itir mighsiar apirazim, a bar nguazir otevir aghuim. Ezi ki fomira uan midorozir sabam ko pimain suiragha, Amoria ko misuegha nguazir kam ini. Ki nguazir otevir kam, nirara daningam. Ki nin aveghbuabar aningan kogham.”*

49

*Jekop, God an boriba deragh me damuasa ifuegha,
an akar aghuiba me ganidi*

¹ Egha Jekop uan boribar diazi, me izima, a kamaghin me migei, “Ia nan boroghira iziti, ki bizir gin ia bativamibar gun ia mikimam. ² Ki Jekop ian afeziam, nan ziar mam Israel, ia nan boriba,

* **48:22:** Israelia ghua Kenanin nguazimin itir dughiamin, Josepin adarazi Sekemin nguibam ini. Ni Josua 24:32in gan. Ezi Hibrun akamin, ziar kam, “Sekem,” an ararem akar kam mirara ghu, “asizir suer akuam tuzir aghuiba an iti.” Ni 1 Samuel 9:24in gan. Kamaghin, dughiar kam Jekop ghaze, a Sekemin nguazim isi Josep daningam. Guizbangira, an akar isin zuim gamua ghaze, a nguazir otevir Josep daningamim, an aveghbuaba iniamin nguazim gafiragham.

ia bar izi nan boroghin uari akuvagh, deraghvira uan kuariba arigh na baragh.

³ “Ruben, nan borir ivariam, ki gumazir igiamra ikia ni bate. Ezi ni bar ekevegha bar gavgavigha nan borir igharazibagh afira. ⁴ Egha nin araziba mati aperiam ivemari moghin bar gavgavigha ongani, ezi gumazitam ni gativaghan kogham. Ni uan afeziamin amuir dozim koma akuigha, bar arazir kuram gamigha aghumsizir ekiam na ganingi. Kamaghin, ni ua faragh ikian kogham.*

⁵ “Ezi Simeon ko Livai, aning aveghbuamning. Aning uaning inigha midorozir biziba isa igharaz darazi paza me gami. ⁶ Egha aning atarava gumazibav sozima, me ariaghiri. Egha aning pura ikia uan ifongiar kuramin gin ghua bulmakaubar suer duar agiribar aghori. Kamaghin, ki aning ko navir vamira ikian kogham. Ezi bizir ki aning damuasa nighnigha akam akiriziba, ki dar gin mangan aghua. ⁷ Aningin adariba bar gavgafi, ezi aningin aningagharim bar kufi, kamaghin aningin aningagharir kam aning gasighasigham. Eghti ki aning damighti, aningin ovavir boriba tintinibar Israelian gumazamizir igharazibar tongin ikiam.

⁸ “Juda, nin aveghbuaba nin ziam fam. Egh ni uan apanibar firibar suigh me abinti, nin aveghbuaba nin guamin uan dapaniba avigh, ziar ekiam ni daningam. ⁹ Ezi Juda, nan otarim, ni mati laionin igiar mam. An asizibav sogha da apa, ghua bar gavgafi. Egha nimira apiav ikia uabi akunasavira gara iti, ezi gumazamiziba a dipovan ati-

* **49:4:** Ni Jenesis 35:22in gan. **49:9:** Diboboniba 24:9; Akar Mogomem 5:5

atingi. ¹⁰ Egha an atrivimîn aghorimîn suiraghti, an an gavgavir ekiam akaghti, a iki mamaghira ikiam. Egh an ovavir boribar atrivimîn mîn iki mangiti, gumazamiziba bar a bagh bizir aghuiba inigh a bagh izamin dughiam otogham.† Egh a kantriba bar dagh ativagham. ¹¹ Egha a wainîn ikarizir bar aghuir aviriba iti. Egha a uan donkin amebamîn nguzim ikiasa, pura wainîn ikarizir kabar a iti. Egha a wainîn oviziba mirmira, wainîn dipar aviribagh ami, eghti gumazamiziba dar ami da givaghan kogham. Ezi a wainîn dipar maba isa uan korotiaba rue. ¹² Egha a wainîn dipar aviriba apava, kamaghîn an damazimning aghefe. Ezi a bulmakaun oter eborir aviriba apava, kamaghîn an atariba bar ghurghuri.

¹³ “Ezi Sebulun ongarimîn boroghira ikiam, ezi an ongarir dadarim, kuriba ikiamin danganir aghuim ikiam. Eghti an nguazimîn ababanim bar mangi Saidonîn nguibamîn nguazim biragham.

¹⁴ “Isakar a donkin bar gavgavim. Egha a pura mitarir biziba ateribar tongîn irav iti.‡ ¹⁵ A uan nguazimîn garima a ikiamin danganir bar aghuim, egha a bar pura ingari. Egha gin a pura ingangarir gumazir kinimîn mîn ingangarir bar ekiam gami.

49:10: Onger Akaba 60:7; 108:8 † **49:10:** Hibrun akam deragha migirigiar kamîn mingarim abighizir puvati. Gumazir maba Hibrun akam mong a gighagharira egha kamaghîn akar kam osiri, “A gavgavir kamîn suiragh iki mangi gumazir ingangarir kam iniamin gumazim otogham.” ‡ **49:14:** Akar kam, “mitarir biziba ateriba,” Hibrun akamîn deragha migeir puvati. Gumazir maba kamaghîn a gira, “sipsipbar divazim.”

¹⁶ “Ezi Dan, § a gumazir dapanir ekiamin min ikiva, uan gumamazibagh ativagh ikiti, me Israelian anabar igharazibar min otivam. ¹⁷ Egh Dan kuruzir kurar mamın min tuavir miriabar iki mizuamam. Eghti hoziaba ivemari tuavimin iziti, a uabi fegh kunigh men suebagh inivti, gumazir hoziabagh apiaziba me daighiregham.

¹⁸ “O Ikiavira Itir God, ni nan akurvaghasa ki ni mizuai iti.

¹⁹ “Gat, okimakiar gumaziba izi ni misogham. Eghti ni men midoroziba ikarvagh me batueghti me mangam.

²⁰ “Aser, nin nguazim dagher aviriba ikiam. Ni dagher isingtizir atrivim bar ifongeziba tuam.

²¹ “Naptali ni mati, memen atiam uan ifongiamin gin zui. Egha nguzir diriba bati.

²² “Josep ni mati wainin ikarizir aghuim, a dipar atuir mamın boroghın otogha aghua oviziba bati. Egha an aghariba ruarigha divazim avara.

²³ Ezi gumazir pibar asa misoziba, me pamten a gasavira iti. Me a gaseghti an aremeghasa me pazava a gami. ²⁴ Ezi Josep uan pimın benim firizir puvati. Godin Bar Gavgavim Itim, a Jekopin God, a gavgavim isa Josep ganingi, ezi Josepin agharim amirazir puvati. Ezi Godin kam, a Israelian Garir gumazim, egha a mati Israelia Modir Dagiar Gavgavim. ²⁵ Kar nin afeziamın God, kar Godin Gavgaviba Bar Itim. Egha a uabira deravira ni gamua, bizir aghuir aviriba ni ganidi. Egh overiam damuti, amozir avirim ni gizam. Egh a

§ 49:16: Hibrun akam, ziar kam, “Dan,” akar kam mong an mirara ghu, “Ativagh.” 49:18: Onger Akaba 119:166; Aisaia 25:9; Maika 7:7

dipar avirim damuti, da nguazimin otivam. Eghti a nin adarazir amizibar amuti, me borir aviriba batam. ²⁶ Ezi ki nin afeziam, ki bizir aghuir aviriba ni ganidi. Eghti bizir aghuir ki ni daningamin kaba, ni da iniam, da otiv avirasemegh, mighsiar dafaba avegham. Egh da bar nan inaziba fomira inizir bizir aghuibagh afiragham.** Eghti Josep, bizir kaba da bar ni bativam, ni gumazir kam, uan aveghbuabar tongin gumazir ekiamin otogham.

²⁷ “Ezi Benjamin mati afiar atiar ekiar mam, an asizibav sozima da ariaghiri. Egha asizir misogheziba a mizarazibar ada api. Egha guaratizibar a inizir biziba tuisisi.”

²⁸ Ezi aveghbuar kaba, kar Israelian 12plan an-ababa. Ezi men afeziam aremeghasa amuava, vaghvagh akar aghuim me ganidima, akar kam men arazibar mirara ghu.

Jekop aremezi me anefa

²⁹ Ezi Jekop akar aghuiba anigha givaghava, kamaghin uan boribav gei, “Kiran oveghangin, ki oveaghuezibar nguibamin mangi uan inazir afeziba ko ikiam, kar gumazir ovenghezibar nguibam. Eghti ia na isi nan inaziba ko dagiar mozimin narafagh. Dagiar mozir kam, a Efronin nguazimin iti. Efron, a Hitian gumazir mam. ³⁰ Mozir kam Makpelan nguazimin iti, a Kenanin nguazimin ikia, Mamren nguibamin boroghira iti. Abraham Efron dam nguazir otevir kam givese, eghti a uan adarazir kuabar afamin danganimin min ikiam.

** **49:26:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. **49:30:** Jenesis 23:3-20

³¹ Ezi mozir kamın, me Abraham uan amuim Sara ko aning afagha, uaghan Aisak uan amuim Rebeka ko, aning afa. Ezi ki Lea uaghan mozir kamın anefa. ³² Dagiär mozir kam itir nguazim, Abraham Hitian adarazi dam a givese.”

³³ Egha Jekop akar kabav mikemegha givagha, uan suemning amikirigha dakozim gisin ati. Egha an areme, ezi an duam ghua uan adarazi ko me oveaghuezibar nguibamın iti.

50

¹ Ezi Josep kamaghın uan afeziamın garima, an aremezi, a uan afeziam gisin irigha a muigha bar an apangkuvigha azia uan afeziamın tori.

² Egha gin Josep doktabav geima, me marasinba ko borer igharagha gariba, an afeziamın mikarzim gaghui. Eghti, an mikarzim ikuvighan kogham. Ezi doktaba Josep mikemezi moghıram ami. ³ Isipian kuabagh amir arazimra kara, me marasin kuamın mikarzim daghu mangi 40plan dughiabar tugham. Kamaghın me ingangarir kam 40plan dughiabar Jekopin kuam gami. Ezi Isipia Jekop bagha azia ghua 70plan dughiabar tu. ⁴ Ezi aghuimazim ko azirakam givazıma, Josep atrivimın gumazir dapanıbav gia ghaze, “E uari, ia na gifueghıva, ia nan akam inigh atrivim bagh mangi. Akar kam kamakın, ⁵ ‘Atrivim, nan afeziam aremeghasava amua, a na gamizi, ki akar dikirizim gamua ghaze, ki an kuam inigh mangıva dagıar mozir a uabi okorezim, a Kenanın nguazimın iti, ki an anefam. Kamaghın, ni nan

amamangatıghti, ki uan afeziamın kuam inigh mangi anefagh egh gin ki ua izam.’”

⁶ Ezi atrivim Josepin akam baregha kamaghın a ikaragha ghaze, “Ni uan afeziam ko akar dikirizir amizir kamın gin mangi, egh an kuam inigh mangıva anefagh.”

⁷ Ezi Josep uan afeziam mozimın anefasa zui. Ezi atrivimın gumazir dapaniba, ko an dipenimın gumazir ekiaba, ko Isipian gumazir aruaba, me bar Josepin gin zui. ⁸ Ezi Josepin adarazi, ko an aveghbuaba, ko an afeziamın adarasi, me bar ghue. Ezi borir doziba ko, sipsipba, memeba ko bulmakauba, darara Gosenın Distrighın iti. ⁹ Ezi karisba ko gumazir hoziabagh apiaziba, me uaghan Josep ko zui. Guizbangıra, gumazir bar avirim ghue.

¹⁰ Egha me ghua Atatın nguibamın otifi, Jordanın Fanemın aruem anadi nakın. Kar me witin iniba kua dar dagheba isir danganım. Ezi Josep aghuimazir arazim gamua azia ghua 7plan dughiaba gıfa. Dughiar kam, me bar, azirakar dafam gamua pamtemın azi. ¹¹ Ezi Kenania, me Atatın itir gumazamizir kabar gari, me aghuimazimın ikiava azima, me kamaghın miıgei, “Isipia aghuimazimın ikia azirakar ekiam gami.” Kamaghın me danganir kam dibora ghaze, “Abel Misraim.” Ezi danganir kam, a Jordanın Fanemın, aruem anadi naghın iti.* ¹² Ezi Jekopin boriba an akamın gin ghua a mikemezi moghiram ami. ¹³ Ezi me an kuam inigha Kenanın nguazimın ghugha,

* **50:11:** Hibrun akamın, ziar kam, “Abel Misraim,” an mingarım kamakın, “Isipia aziava arai.” **50:13:** Aposel 7:16

Makpelan nguazimın itir dagiar mozimın anefa, a Mamren nguibamın boroghın iti. Abraham fomıra Efron da nguazir kam givese, a Hitian mav, eghti nguazir kam, an adarazir kuabar afamin danganımın mın ikiam. ¹⁴ Ezi Josep uan afeziam afagha givagha, uan aveghbuaba ko, a ko ghuezir darasi, me uamategha Isipin ghue.

Josep uan aveghbuabar arazir kuraba gın amada

¹⁵ Ezi men afeziam aremezi, Josepin aveghbuaba gın kamaghın miği, “Manmaghın ami? Josep ti en ataravıra ikiama, egha arazir kurar e a gamiziba ikarvaghasa?”

¹⁶ Kamaghın, me Josep bagha akam amada. Akar kam kamakin, “En afeziam tıghar ovengamin dughiamın, an akar mamın e mikeme.

¹⁷ An akar kam nı danıngasa e mikeme, ‘Josep, nın aveghbuaba arazir bar kuraba nı gamua, bar pazavıra nı gami. Ezi ki nın azai, ga uaning, nı men arazir kurar kaba, gın amadagh.’ Ezi e datırighın, en afeziamın Godın ingangarir gumaziba, e nın azai, e uari, nı en arazir kurar ekiar kam, a gın amadagh.” Ezi Josep akar kam baregha azia iti.

¹⁸ Egha gın Josepin aveghbuaba ghuava an gara egha uan guaba avigha ghuaghıra Josepin suemningın boroghın nguazim giregha, kamaghın a miği, “E pura nın ingangarir gumazir kınibar otifi.”

¹⁹ Ezi Josep kamaghın me miği, “İa atiatin-gan marki. Kı Godın danganim inıghıva, ia kotiam darıghan kogham. ²⁰ Bar guizbangıra, ia na

gasighasighasa akam misoke. Ezi ki fo, God ian amamangatizi, ia arazir kam gami. Guizbangira, God gumazamizir aviribar akurvaghasa ifonge, eghti me ikuvighan kogham. Ezi ia God amizir ingangarir kam gifogha gifa. ²¹ Kamaghin, ia atiatingan marki. Ki ia ko ian boribar ganam.” Josep akar bar aghuir kamın uan aveghbuaba mikemegha men navibagh amima, me navir amirizim ini.

Josep areme

²² Egha Josep Isipin kantrin uan afeziamın adarazi ko iti. Egha a 110plan azenibar bar moghira nguazir kamın ike. ²³ Egha Efraimın boriba ko an igiabar boribar gani. Ezi Makirın boriba otivizi, me uaghan men akua Josep bagha ghuzima, a men suiragha me isa uan apozim dafa. Makir, a Manasen borim. ²⁴ Egha gin Josep kamaghin uan aveghbuabav gia ghaze, “Kiran oveghangin, ki aremegham. Eghti God ian ganam, egh gin ian aku kantrin kam ategh mangam. Ia fo, a fomira Abraham, Aisak ko Jekop nguazir mam me daningasa akar dikirizir gavgavim gami. Egh a gin ia inigh nguazir kamra, an mangam.”

²⁵ Ezi gin Josep kamaghin Israelin otaribav gia ghaze, “Ia kamaghin na ko akam akirigh, dughiar God ia bagh izamim, ia danganir kamın nan aghariba inigh mangi.” Egha Josep uan aveghbuabagh amima, me guizbangira pin akagha mikeme, me an akar kamın gin mangam. ²⁶ Ezi Josep 110plan azenibar ikegha an areme. Ezi Isipian doktaba marasin ko borer aviribar an

mikarzim gaghui, eghti an mikarzim ikuvighan kogham. Ezi me an kuam isa boksiar mam gati, egha Isipin kantrin itir danganir mam gati.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam**

**The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea